

Vuosikirja 2013

Suomen
evangelisluterilainen
lähetyshiippakunta

Julkaisija:

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta ja Suomen Luther-säätiö ©

Kansi ja taitto:

Evie Viestintätoimisto Eveliina Palola

Kansikuva:

Risto Soramiehen piispan virkaan vihkimys

Kuvat:

Tomas Garaisi ©

Kustannuspaikka ja -vuosi:

Skyprint Oy, Leväsjoki 2013

ISBN-10 952-5409-49-X

ISBN-13 978-952-5409-49-9

EAN 9789525409499

Vuosikirja 2013

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta

1. vuosikerta
toim. Juhana Pohjola

Sisällys

<i>Alkusanat, piispa Risto Soramies</i>	7
1 Lähetyshiippakunnan elämää	11
Perustamisasiakirja	11
Tie hiippakunnaksi, <i>Esko Murto</i>	15
Miten kirkko järjestäytyy?, <i>Juhana Pohjola</i>	27
Juridiikasta kirkon ja uskovien oikeuteen, <i>Jyrki Anttinen</i>	47
2 Tälle perustalle	55
Seurakunta, Jumalan kansa Vanhassa testamentissa, <i>Petri Hiltunen</i>	55
Evankeliumi synnyttää seurakunnan, <i>Kalle Väätäinen</i>	63
Miten löytää kirkon ajan hämäryydessä?, <i>Fredrik Sidenvall</i>	77
Att hitta till kyrkan i skymningen, <i>Fredrik Sidenvall</i>	84
Varför bygger vi församlingar?, <i>Sebastian Grünbaum</i>	91
3 Ajankohtaiskysymyksiä	105
Oikaisuvaatimus Tampereen tuomiokapitulin 9.10.2013 pappisvirkaani koskevaan päätökseen, <i>Risto Soramies</i>	105
Vastaukseni piispa Kaarlo Kallialalle, <i>Sakari Korpinen</i>	111
Kirkon hätätilasta, <i>Anssi Simojoki</i>	119
Mitä tapahtui 9.6.2013?, <i>Juhana Pohjola</i>	124
Markuksen jumalanpalvelusyhteisö kymmenen vuotta, <i>Juhana Pohjola</i>	129
4 Saarnoja	137
Perustamiskokous 16.3.2013, <i>Anssi Simojoki</i>	137
Piispan virkaan vihkimys 4.5.2013, <i>Matti Väisänen</i>	145
Piispan virkaan vihkimys 4.5.2013, <i>Risto Soramies</i>	151
5 Lähetyshiippakunta	157
Seurakunnat	157
Toimielinten jäsenet	158

Alkusanat

Kun meillä siis on suuri Ylipappi, läpi taivasten kulkenut, Jeesus, Jumalan poika, pitäkäämme kiinni tunnustuksesta. (Hebr. 4:14)

Tunnustus on kristityn etuoikeus. Tunnustaa, (*homologein* = sanoa samaa) on sanoa Jumalalle, itselle, toisille kristityille ja maailmalle ääneen se, minkä Jumala on meille ilmoittanut ja kristityt sukupolvet ovat sanoneet jo ennen meitä ja miljoonat kristityt sanovat meidän kanssamme. He eivät joudu keksimään ja arvailemaan, vaan he tunnustavat sen, mitä Jumala heille on puhunut.

Kun Jumalan sana tuomitsee synneistä, tunnustan, että Jumala on oikeassa, minä väärässä. Kun Jumalan sana sanoo, että Jumala on lähettänyt Poikansa kärsimään minun rangaistukseni, tunnustan senkin ja kiitän Jumalaa Hänen sanomattomasta armostaan.

Kristillisen kirkon olemus on tunnustuksessa, siinä on kirkon uskon sisältö. Tunnustaminen on kristillisen kirkon vanhurskas tapa suhtautua Jumalan ilmoitukseen: Jumala puhuu, me tunnustamme. Jumala tuomitsee, me tunnustamme Hänen tuomionsa oikeaksi ja tunnustamme syntimme. Jumala lupaa me tunnustamme ja kiitämme.

Kristityn asia ei ole keksiä uutta sisältöä uskollensa. Jumala on tehnyt kaikki lopullisesti valmiiksi.

Kun Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta perustettiin 16. maaliskuuta 2013, ei aloitettu uutta tapaa uskoa ja elää uskavana Suomessa. Hiippakunnan perustaksi tuli se tunnustus ja usko, jota maassamme on julistettu ja jolla on lukemattomien kristittyjen omattunnot herätetty ja lohdutettu vuosisatojen ajan. Kun Mikael Agricola toimi maassamme uskonpuhdistajana, ei hänkään joutunut perustamaan uutta uskontoa, vaan hän suomensi, opetti ja julisti kansallemme Jumalan sanaa, evankeliumia monesta harhasta puhdistetuna. Tähän raamatulliseen uskoon mekin pitäydymme ja Jumalan armon avulla myös pysymme siinä.

Jeesus käski apostoleja julistamaan ja opettamaan kaikkea sitä,

minkä hän oli heille opettanut. Suomen kirkossa on edelleen mahdollista julistaa *paljon* siitä, mitä Vapahtajamme on meille opettanut Raamatussa. Yhä vaikeammaksi on käynyt julistaa *kaikkea*. Raamattu, Jumalan ilmoitus ei ole kuitenkaan meidän rajattavissamme. Jumalan sanan äärelle säännöllisesti kokoontuvan seurakunnan tulee saada kuulla Jumalan sana sellaisena, kuin Jumala sen on meille antanut. Vain siinä on todellinen pohja pelastuksellemme. Onhan aina kysymys iankaikkisesta kohtalostamme, Jumalan tuomiosta ja suosiosta.

Jeesuksen velipuoli Juudas nimittääkin Jumalan ilmoitusta uskoksi, ”joka kerta kaikkiaan on pyhille annettu”. Se on siis ”annettu” - se on lahja, ei meidän keksintömme tai kehittelymme. ”Kerta kaikkiaan” merkitsee, että siihen ei tarvitse eikä saa lisätä mitään eikä siitä vähentääkään. Tässä maailmassa vaeltaessamme meidän tulee kilvoitella säilyttääksemme lahjan sellaisena, kuin se on meille annettu.

Jumalan ilmoitus on kirkolle tietenkin velvoitus: siitä on pidettävä kiinni, sitä on opetettava ja julistettava. Mutta ennen kaikkea se on lahja, sanoma loppuun suoritetusta pelastustyöstä, jota julistetaan ihmisille ilouutisena lähellä ja kaukana.

Pysyäksemme tässä Juudaksen kirjeen mainitsemissa uskossa, jota Heprealaiskirje sanoo tunnustukseksi, ja voidaksemme julistaa sitä omilletunnoille iankaikkiseksi autuudeksi ja opettaaksemme kristittyjä luterilaisen, raamatullisen uskon mukaan ja voidaksemme viettää jumalanpalveluksia tähän uskoon pitäytyen, siinä kasvaen ja iloiten, olemme järjestäytyneet seurakunniksi, jotka kokoontuvat armonvälineitten ääreen. Sanan saarnasta ja sakramenttien evankeliumin mukaisesta hoidosta vastaamaan ovat seurakunnat kutsuneet Raamatun ja tunnustuksemme mukaisesti paimenia. Hiippakunta palvelee seurakunnissa tapahtuvaa Sanan viljelyä.

Myös lähetyksen perusta ja ainoa varsinainen sanoma ja tehtävä on julistaa evankeliumia iankaikkisesta pelastuksesta. Lähetystyö on kaikkialla tehnyt paljon hyvää ihmisten hädän lievittämisessä ja elämän säilyttämisessä ja hyvän kulttuurin viljelemisessä. Sairaalat ja koulut ovat usein syntyneet lähetyssaarnaajien työn hedelminä. Tämä hedelmä on kuitenkin sivutuotetta. Lähetyssaarnaajat ovat

usein palvelleet maissa, jotka ovat taloudellisesti huonommassa asemassa kuin heidän kotimaansa. Kehitysavusta ei kuitenkaan ole kysymys. Ensimmäiset lähetyssaarnaajat, apostolit lähtivät Rooman valtakunnan reunoilta ja kulkivat usein varakkaisiin kaupunkeihin, joiden ylpeytenä oli ikivanha kulttuuri ja korkea oppineisuus. Lähetystyössä ihmisiä kutsutaan pimeydestä valkeuteen, kääntymään synneistään ja uskomaan ne Kristuksen tähden anteeksi. Kysymys on aina iankaikisuudesta: kaikki ihmiset ovat kulkemassa viimeiselle tuomiolle, Jumalan kirkkauteen, jonka edessä maa ja taivas pakenevat. Siksi ei ole samantekevää, mitä tunnustetaan ja julistetaan.

Lähetyshiippakunnalla ei ole suuria varoja, ei juuri kiinteistöjä, seurakuntamme kokoontuvat edelleen vuokratiloissa. Palkattuja työntekijöitä ovat pääasiassa vain pastorit. Kevyet rakenteet eivät kuitenkaan merkitse köyhyyttä. Meillä on aarre, josta kannattaa iloita ja joka ei käyttämällä vähene: evankeliumi, ilosanoma, tunnustus. Sen takuumiehenä on Ylipappimme Jeesus.

Risto Soramies

Lähetyshiippakunnan elämää

Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan perustamisasiakirja

Jumalan sana on elävä ja voimallinen. Tämän sanan kautta ja sen äärelle Pyhä Henki on viime vuosien aikana koonnut joukon kristittyjä, jotka tahtovat rakentaa Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen varaan perustuvia jumalanpalvelusyhteisöjä. Luterilaisen tunnustuksen mukaisesti nämä säännölliseen jumalanpalvelukseen kokoontuvat yhteisöt ovat todellisesti seurakuntia, joissa armonvälineet, saarnavirka ja kristittyjen keskinäinen yhteys tuovat ilmi sitä hengellistä yhteyttä, jolla Pyhä Henki kaikkialla maailmassa liittää Kristuksen kirkon jäsenet toisiinsa. Varjellakseen, syventääkseen ja laajentaakseen tätä yhteyttä nämä seurakunnat liittyvät nyt yhteen hiippakunnaksi. Tämä hiippakunta on seurakuntien muodostama itsenäinen kirkollinen rakenne piispallisessa kaitsennassa. Hiippakunta on syntynyt Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja katsoo osaltaan liittyvänsä tämän kirkon todelliseen perintöön olematta kuitenkaan osa sen

nykyistä hallintorakennetta. Se jatkaa sitä luterilaista uskoa ja seurakunnallista elämää, joka Suomessa on vaikuttanut.

Hiippakunnan syntyminen on osa laajempaa Pohjoismaissa vaikuttavaa tunnustuksellisen luterilaisen seurakuntaelämän uudelleenjärjestäytymistä, joka erityisesti Ruotsissa ja Suomessa on osaltaan kanavoitunut *Missionsprovinsen i Sverige och Finland* kautta. Tätä elpynyttä luterilaista kirkollisuutta ovat ilmentäneet erityisesti alueellisten seurakuntien rinnalle rakentuneet henkilöseurakunnat ja niiden kutsumat pastorit ja piispat.

Nämä seurakunnat poikkeavat pohjoismaisen vapaakirkollisuuden tuntemista 1800-luvun jälkipuolen ja 1900-luvun alun ehtoollisyhdistyksistä ja pienkirkkoliikkeistä siinä, että ne rakentavat olemassaolonsa ja toimintansa alusta loppuun 1580 *Concordian* eli luterilaisten tunnustuskirjojen Raamatun mukaiseen oppiin, joka on edelleen virallisesti myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustus, oppi ja kaiken kirkko-oikeuden perusta. Tämä tunnustus ja oppi lausutaan yksiselitteisesti, ilman varauksia ja muutoksia kirkon tunnustuspykälässä. Kristuksen oppina ja tunnustuksena se on iankaikisiksi pysyvä kuten Kristuskin ja toisin kuin sen vastaiset moninaiset, vieraat opit (Hebr. 13:8–9).

Viime vuosikymmeninä, erityisesti 1980-luvulta lähtien, virallisen tunnustuksen ja opin asema on Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa laajalti muuttunut vain muodolliseksi ja näennäiseksi. Vastaavasti kirkon rakenteita on alettu yhä enemmän käyttää Raamattua ja tunnustusta vastaan. Uskonpuhdistaja Martti Lutherin mukaan kirkossa on alusta asti käyty oikean ja väärän kirkon taistelua. Tämän opetuksen mukaisesti Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on nähtävissä, kuinka oikean kirkon tuntomerkkien sijasta se kantaa yhtä selvemmin väärän kirkon tuntomerkkejä. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kaikki ratkaisut ja päätökset eivät enää perustu Pyhän Raamatun sanaan (*sola scriptura*). Kirkko ei enää kaikilta osin piittaa omasta kirkkolain ja -järjestyksen tunnustuspykälästään eikä papistolta vaatimistaan pappislupauksista. Sen viralliset päätökset ja sen hyväksymät toimintatavat ovat yhä selvemmin ristiriidassa Pyhän

Raamatun kanssa tai suorastaan sotivat sitä vastaan, vaikka kirkon Herra Jeesus Kristus on velvoittanut kirkon opettamaan ja pitämään kaiken käskemänsä (Matt. 28:18–19).

Virkakiellot, pappisvihkimyssulku, kirkkotoiloista sulkemiset, epäoikeudenmukaiset kurinpitorangeistukset sekä kirkollisten kiistakysymysten siirtyminen maallisten oikeuksien ratkaistaviksi osoittavat, kuinka Suomen evankelis-luterilainen kirkko hylkii niitä, jotka vahvimmin sitoutuvat kirkon tunnustukseen. Sen kirkko-oikeudessa on pitkälti luovuttu kirkko-oikeuden varsinaisesta lähteestä eli Jumalan sanasta. Ainoa oikea kirkko-oikeus on Jumalan sanaan perustuva ja sen mukainen jumalallinen oikeus, (*ius divinum*, Augsburgin tunnustuksen puolustus VII ja VIII, 41; Schmalkaldenin opinkohdat II, 4, 1.7). Vain tämä oikeus on pätevä sitomaan kristittyjen omattunnot.

Luterilaisen tunnustuksen ja Pyhän Raamatun syrjäyttäminen oikeuslähteinä on aiheuttanut Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vakavan hätätilan. Tätä hätätilaa ei ole mahdollista korjata tavanomaisen hallinnon tietä, koska kirkon hallintoelimet eivät opissa ja elämässä alistu Jumalan sanan alle. Kirkon historian antamien jalojen esimerkkien mukaisesti tällainen vakava tilanne kutsuu voimaan kirkollisen hätätilaoikeuden (*kirchliches Notrecht*). Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hätätilassa meidänkin kirkollinen oikeutemme on Pyhä Raamattu, Jumalan sana (*sacra scriptura ius nostrum divinum*). Se on meidän valtakirjamme käydä toimimaan sen hyväksi, että isänmaassamme mahdollisimman moni saisi kuulla oikean apostolisen viran välityksellä puhtaan evankeliumin äänen, saisi vastaanottaa avaintenvallan avun ja tulisi osalliseksi Kristuksen asettaman järjestyksen mukaan hoidetuista pyhistä sakramenteista.

Kirkon oikeudellista lankeemusta paljon vakavampaa on se, ettei Jumalan sanan hylännyt halvan armon oppi kykene pelastamaan iankaikkisesta kadotuksesta. *”Älkää peljätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, mutta eivät voi tappaa sielua; vaan ennemmin peljätkää häntä, joka voi sekä sielun että ruumiin hukuttaa helvettiin”* (Matt. 10:28). Ilman sitä uskoa, joka syntyy Jumalan sanan, side- ja päästöavainten ja sakramenttien hoitamisen kautta, ei yksikään ihminen voi tulla autuaaksi.

Kirkollisen jatkuvuuden ja kirkon tuntomerkkien mukaisen elämän turvaamiseksi alla mainitut seurakunnat järjestäytyvät hiippakunnaksi. Se säilyttää hiippakuntajärjestyksessään apostolisen uskon ja opin mukaisen kirkkojärjestyksen ja kirkko-oikeuden jatkuvuuden. Samoin kirkollisen jatkuvuuden vuoksi seurakunnat eivät tahdo tässä tilanteessa rekisteröityä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, vaan toiminnan oikeudelliseksi pohjaksi valitaan järjestäytymismuoto, joka mahdollistaa niin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen pitäytyville jäsenille kuin myös muille luterilaiseen uskoon tunnustautuville kristityille seurakuntayhteyden hiippakuntarakenteessa.

Järjestäytymismuoto voidaan ottaa uudelleen harkittavaksi, jos Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa palataan takaisin kirkon uskoon ja oppiin meitä erottavissa keskeisissä tunnustus- ja järjestyksymyksissä tai näissä kysymyksissä yhteisymmärryksen löytäminen arvioidaan mahdottomaksi.

Perustettavan hiippakunnan päämääränä on toteuttaa kirkon Herraltaan saamaa lähetystehtävää tukemalla seurakuntia, niiden pastoreita ja kaikkia kristittyjä oikean uskon levittämiseksi, säilymiseksi ja uudistumiseksi, kristillisen elämän elpymiseksi ja vahvistumiseksi ja kristillisen rakkautenpalvelun ja diakonian toteutumiseksi, jotta mahdollisimman moni saisi uskon kautta Jeesukseen Kristukseen omistaa syntien anteeksiantamuksen ja iankaikkisen elämän. Lähetyshiippakunta kutsuu mukaan tätä tehtävää toteuttamaan kaikkia luterilaista kirkollista uudistusta etsiviä.

Kaiken edellä lausutun johdosta nämä seurakunnat ovat tänään perustaneet Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta -nimisen rekisteröimättömän yhdistyksen ja liittyneet siihen jäseniksi sekä hyväksyneet yhdistyksen säännöiksi liitteenä olevan hiippakuntajärjestyksen.

Tie hiippakunnaksi

Pastori, Esko Murto

Martti Vaahtoranta, Petri Hiltunen ja minä kokoontuimme Rengossa kesällä 2008 Jalosten perheen omakotitalon yläkerrassa. Vietin kesätaukoa opinnoistani Yhdysvalloissa ja olin tullut Suomeen käymään. Keväällä olin antanut suostumukseni, kun Juhana Pohjola kysyi lupaa nimetä minut edellä mainittujen herrojen kanssa lähetys-hiippakunnan järjestysasioita käsittelevään työryhmään.

Ensimmäinen versio hiippakuntajärjestyksestä syntyy

Tämä oli aikaa, jolloin ajatus Lähetyshiippakunnasta Pohjanlahden tällä puolen oli vasta hakemassa muotoaan, ja ajatus tuntui monien mielestä varsin radikaalilta. Vain vuotta aikaisemmin oltiin eräänkin teologisen julkaisun sivuilla nostettu esiin – ikään kuin raskauttavana paljastuksena – Martti Vaahtorannan oletettu myönteisyys Suomeen perustettavaa Lähetyshiippakuntaa kohtaan.

Työryhmämme ei kuitenkaan millään muotoa aloittanut tyhjästä. Luther-säätiön jumalal palvelusyhteisöverkoston laajentuminen, Arne Olsonin vihkiminen piispaksi tammikuussa 2005, sekä samassa yhteydessä toimitettu ensimmäinen pappisvihkimys olivat vähitellen nostaneet esiin kysymyksen hiippakuntarakenteesta Suomessakin. Luther-säätiö oli liittynyt tukijäseneksi *Missionsprovinseniin* (MPR) ja Ruotsissa vihittiin pappeja suomalaisten jumalanpalvelusyhteisöjen palvelukseen. Asiasta oltiin keskusteltu jumalanpalvelusyhteisöjen edustajista muodostuvan valtuuskunnan parissa, ja Tampereella 28.4.2007 pidetyssä kokouksessa oltiin todettu ajan olevan kypsä kartoittaa tarkemmin hiippakunnan perustamismahdollisuuksia. Luther-säätiön hallitus oli päättänyt 28.5.2007 aloittaa tunnustelut keskusteluhaluudesta herätysliikejärjestöjen kanssa, samalla kun asiaa omien työntekijöiden ja seurakuntien kanssa selvitettäisiin lisää.

Hiippakunnan rakennustyöhön johtava prosessi haluttiin pitää

mahdollisimman avoimena ja laajana. Juhana Pohjolan oli kutsunut neuvottelupäivään 3.12.2007 Suomen teologisen instituutin tiloihin herätysliikejohtajia sen taustajärjestöistä. Missionsprovinsenin pääsihteeri Bengt Birgersson kertoi tiestä Ruotsissa, minkä jälkeen Juhana Pohjola alusti aiheesta "Onko mielekästä lähteä kehittämään Lähetyshiippakuntaa Suomessa?" 21.1.2008 keskustelua jatkettiin STI:ssä Martti Vaahtorannan alustuksen pohjalta: "Tie eteenpäin - Mitkä ovat vaihtoehtomme?" Keskustelujen tarkoituksena oli kutsua mahdollisimman laaja herätysliikerintama miettimään ratkaisuja niin ordinaatiosulkuun kuin syntyneiden erilaisten messuyhteisöjen tukemiseenkin. Vähitellen selvisi, etteivät järjestöjohtajat olleet tuolloin valmiita lähtemään rakentamaan hiippakunnallista rakennetta tai etsimään tätä kautta vastauksia konkreettisiin polttaviin kysymyksiin. Luther-säätiö jäi yksin jatkamaan hiippakuntarakenteen hahmottelua. 17.5.2008 Luther-säätiön hallitus sitten nimesikin yllä mainitun työryhmämme valmistelemaan ehdotusta Lähetyshiippakunnan hiippakuntajärjestykseksi.

Lähtökohtana työllemme oli ruotsalaisten laatima *Provinsordning* eli Missionsprovinsenin hiippakuntajärjestys. Petri oli kääntänyt kyseisen dokumentin suomeksi jo aikaisemmin, ja nyt ryhdyimme käymään sitä läpi, tarkoituksenamme muokata sitä suomalaisen käyttöön sopivaksi. Olimme periaatteesta kriittisiä kaikkea mahdollista kohtaan – kuten ainakin teologit, jotka tarkastelevat tekstiä jonka tekemisessä eivät ole itse olleet mukana.

Kesän ja syksyn työskentelyn tuloksena lopulta syntyi esikuvaansa vielä tunnistettavalla tavalla muistuttava ehdotus Suomeen perustettavan hiippakunnan hiippakuntajärjestykseksi. Tämän jälkeen Martti aloitti kommentaarin laatimisen hiippakuntajärjestystä selittämään. Voisi olettaa, että järjestyksen muotoiluissa on tiettyä puutteellisuutta, jos sen ymmärtämistä varten tarvitaan itse sääntöjä paljon pitempi selitysdokumentti. Tästä ei varsinaisesti kuitenkaan ollut kyse, vaan Martin työ oli enemmänkin teologisen puolustuksen ja perustelun rakentamista. Arvioitiin, että lähetyshiippakunnan perustamisen oikeutus tultaisiin kiistämään, ja siksi valmistauduttiin perustelevaan

ratkaisun tarpeellisuus – toisaalta kansankirkon hallintojuristeriaa vastaan, toisaalta kirkkojärjestykseen pitäytyvien herätysliikkeiden kysymykset mielessä pitäen.

Samalla kun teologinen ja toiminnallinen järjestys muotoutuivat, hiippakunnan juridista statusta alettiin selvittää. Tässä(kin) korvaamattomana apuna toimi varatuomari Jyrki Anttinen, joka Jumalan valtakuntaan tulleen lainopettajan tavoin toi esiin varastostaan uutta ja vanhaa. Pohdimme, miten uusi ja oikeastaan ennennäkemätön rakenne saataisiin istumaan Suomen yhdistyslakiin. Tässä kohtaa tie tuntuikin nousevan pystyyn. Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) antoi torjuvan lausuntonsa alustavasta sääntöehdotuksesta. PRH:n tulkinnan mukaan termi "hiippakunta" ei sovi yhdistykselle, vaan on varattava uskonnollisten yhdyskuntien käyttöön. Yhdistyslaki asetti myös tietyt demokratian reunaehdot rekisteröidyn yhdistyksen hallintoa koskien – ehdot, joiden yhteensovittaminen hiippakuntaan kaavaillun piispallisen järjestyksen kanssa tuntui liian vaikealta.

Järjestäytymisen pysähtyminen ja ensimmäinen piispa

Melkein välittömästi palattuani Suomeen ja otettuani vastaan tehtävän Hämeenlinnan Matteus-yhteisön pappina, järjestettiin Tampereella 17.1.2009 Luther-säätiön valtuuskunnan kokous. Yhtenä käsiteltävänä asiana oli hiippakunnalle ehdotettu järjestys ja hiippakunnan juridinen status. Realiteetit olivat PRH:n suunnalta tulleet vastaan, emmekä hyvästä yrityksestä huolimatta olleet löytäneet sellaista järjestäytymismuotoa, jonka kautta hiippakunta saisi riittävän selkeyden samalla säilyttäen omaleimaisuutensa ja vapautensa. Hiippakuntaprosessi kävi talvilevolle.

Saman vuoden kevään ja kesän aikana alkoi kuitenkin hahmottua toisenlainen etenemistapa. Juhana Pohjolan ehdotuksesta ryhdyttiin kartoittamaan mahdollisuutta siihen, että Missionsprovinsin vihkisi suomalaisen piispan suomalaisia pappeja kaitsemaan. Näin voitaisiin ruotsalaisen organisaation puitteissa aloittaa Suomen jumalanpalvelusyhteisöjen järjestäminen hiippakunnalliseksi rakenteeksi. Olimme

luottavaisia sen suhteen, että myös juridiset kuviot saataisiin selvemmään ajan kanssa. Piispan kautta hiippakunnan järjestäminen voisi edetä helpommin, antaisihan suomalainen piispa kasvot hiippakuntahankkeelle, tehden siitä konkreettisemmän ja kohdattavamman asian. Mikäli hiippakuntaan olisi tulossa Luther-säätiön lisäksi muitakin tahoja, näiden kohtaaminen ja neuvottelut olisivat helpompia hoitaa piispan avulla.

Luther-säätiön kymmenvuotisjuhlien alla 31.10.2009 valtuuskunta kokoontui ja antoi siunauksensa suunnitelmille piispan hankkimisesta. Ensimmäinen piispanvaali toimitettiin siten, että loppusyksystä 2009 Missionsprovinsenin pappiskollegioon kuuluvat, Suomessa virkaansa hoitavat papit suorittivat keskuudessaan ehdokasasettelun. Tässä ensimmäisessä ehdokasasettelussa koolla oleva papisto asetui yksimielisesti esittämään rovasti Matti Väisästä piispaksi. Koska Suomi ei hallinnollisesti muodostanut mitään Missionsprovinsenin toimielintä, oli tämä ehdokasasettelu viralliselta luonteeltaan lähinnä neuvoa-antava, joskin kaikki osapuolet tiesivät että Ruotsin veljet kunnioittaisivat päätöstämme ja virallisen ehdokasasettelun tullessa tyytyisivät vain vahvistamaan Suomen papiston tekemän esityksen. Toisin kuitenkin kävi.

Missionsprovinsenin järjestyksen mukaisesti piispan vaaliin voidaan nimetä yhdestä kolmeen ehdokasta. Ruotsin kokouksessa tapahtui yllättävä käänne, kun eräs – hyvää tarkoittava – pappi tahtoi esittää vaaliin vielä kolmea muutakin nimeä Matin lisäksi. Esitys on esitys, ja sääntöjä noudattaakseen Missionsprovinsenin oli otettava esitykset vastaan. Yhteydenottojen jälkeen kukin ehdokkaista ilmoitti, ettei ole käytettävissä piispaksi, eikä vaali sinänsä muuttunut miksikään. MPR:n sääntöjen mukaan kuitenkin jonkin ehdokkaan vetäytyminen vaalista tai osoittautuminen vaaliin kelpaamattomaksi merkitsee koko ehdokasasettelun mitätöitymistä ja prosessin aloittamista uudelleen.

Jotta uusilta yllätyksiltä säästyttäisiin, Suomen papisto päätyi esittämään tällä kertaa kolmea ehdokasta. Niin Matti Väisäsen rinnalle piispanvaaliin ilmoitettiin Sakari Korpinen ja Markku Sumiala. Var-

sinaisen valinnan suoritti valtuuskunta, jossa papiston lisäksi äänesti kaksi kokousedustajaa kustakin järjestäytyneestä Luther-säätiön seurakunnasta. Kokouksessaan loppiaisenä 2010 valtuuskunta äänesti suurella ääntenemmistöllä (35 ääntä kaikkiaan 39:stä) Matti Väisäsen Missionsprovinsenin piispaksi, vastuualueenaan Suomi.

Tämä ei merkinnyt tilanteen muuttumista pelkästään Suomessa, vaan koko Missionsprovinseni astui uudenlaiseen rooliin muuttamalla nimensä Ruotsin ja Suomen Lähetyshiippakunnaksi – *Missionsprovinseni i Sverige och Finland*.

Matti-piispa ja konsistori aloittavat toimintansa

Piispanvihkimys toimitettiin 20.3.2010 Pyhän Sydämen kappelissa, jossa vihkivänä piispana oli Missionsprovinseni piispojen lisäksi myös Kenian luterilaisen kirkon piispa Walter Obare. Piispanvihkimyksen osattiin odottaa herättävän kiinnostusta mediassa, mutta tuskin kukaan Luther-säätiössä arvasi aivan miten suuri uutispommi asiasta syntyi. Kyse oli todennäköisesti Huovis-episodin jälkeen suurimmasta Luther-säätiöön liittyvästä mediatapahtumasta, ja jonkin aikaa Matti oli ahkerasti lehtien palstoilla ja televisio-ohjelmissakin. Neljäs valtiomahti teki jälleen palveluksen seurakunnalle. Vaikka uutisointi oli monin paikoin pinnallista fraasien toistoa, se kuitenkin teki hiippakuntahankkeen välittömästi tunnetuksi. Arvelut siitä, että piispa antaisi kasvot hiippakunnan rakennustyölle, toteutuivat yli odotusten!

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon taholta reaktio oli nopea. Jo 7.4. Tampereen tuomiokapituli pidatti Matin pappisvirasta. Kyse ei ollut lopullisesta pappisvirasta erottamisesta (joka tehtiin 11.8.), vaan tutkinnan ajaksi määrättävästä väliaikaisesta virastapidättämisestä. Sinällään reaktio olikin poikkeuksellisen voimakas. Tuttu lakimies totesikin, että tutkinnan ajaksi virasta pidättämistä käytetään yleensä vain tilanteissa, jossa henkilön toimiminen virassa tutkinta-aikana voi synnyttää vaaratilanteen. Missionsprovinseni piispan kohdalla kapituli toimi ennennäkemättömällä tarmokkuudella.

Piispanvihkimyksestä alkoi Matti-piispan kohdalla tiukkatahtinen Suomen kiertäminen. Standardiohjelma piispanvierailulle sisälsi lauantaina paikallisen yhteisön vastuunkantajien tapaamisen, yöpymisen yleensä paikallisen pastorin kotona, piispanmessun toimittamisen sunnuntaiamuna ja messun jälkeen lähetyshiippakunnasta kertomisen ja seurakuntalaisten kysymyksiin vastaamisen. Erityismaininnan logistiikan saralla ansaitsee Tapio Niemistö, joka useimmilla matkoilla toimi piispan autonkuljettajana. Kilometrejä kyllä kertyi!

Keväällä toimitettua piispanvihkimystä seurasi loppukesästä 2010 konsistorin muodostaminen. Piispan rinnalle koottiin vanhemmista pastoreista konsistori Suomen asioita hoitamaan. Tässä vaiheessa piispan ohella konsistori oli ainoa virallinen hiippakunnallinen elin, mistä johtuen hiippakunnan kehittämistyö luonnostaan lankesi pääosin konsistorin työlialle. Erityistä kiirettä hiippakunnan suhteen ei tässä vaiheessa kuitenkaan ollut. Piispa kiersi seurakuntia, ja pappisvihkimykset ensin 2.10.2010 ja sen jälkeen 17.9.2011 toivat kädet täyteen työtä.

Uusi yritys hiippakunnan järjestäytymisessä

Kevään 2011 aikana konsistori alkoi uudelleen selvittää mahdollisuuksia hiippakunnan juridiseksi järjestysmuodoksi. Tässä vaiheessa pöydällä oli monenlaisia vaihtoehtoja. Välillä harkittiin rekisteröityneitten paikallisyhdistysten muodostamaa liittomuotoista yhdistystä, ja myös mahdollisuudet uuden säätiömuotoisen yhdistyksen perustamiseksi kartoitettiin.

Lopulta kesällä 2011 syntyi ajatus rekisteröimättömän yhdistyksen mahdollisuuksista. Yhdistyslaki tunnustaa myös rekisteröimättömien yhdistysten olemassaolon, mutta näiden yhdistysten toimintaa ja järjestäytymistä säädellään lainsäädännön tasolla erittäin vähän. Rekisteröitymätön yhdistys olisi vapaa laatimaan sääntönsä ja valitsemaan nimensä parhaiten toimintaansa palvelevalla tavalla. Koska lähetyshiippakunta ei olisi pelkkä yhdistys, mutta ei uskonnollinen yhdyskuntakaan, sen sovittaminen näihin kategorioihin olisi vaikeaa.

Rekisteröimätön yhdistys tarjosi mahdollisuuden luoda omanlainen rakenne.

Osana järjestäytymismuodon pohdintaa oli myös kysymys hiippakunnan taloudesta. Tulisiko perustettava hiippakunta korvaamaan Luther-säätiön taloudellisena toimijana, tulisiko siitä säätiölle rinnakkainen talous, vai miten raha-asiat järjestettäisiin? Rekisteröimätön yhdistys tarjosi suuren vapauden toiminnan ja rakenteen tasolla, mutta ei talouden suhteen; rekisteröimättömillä yhdistyksillä ei pääsääntöisesti voi olla merkittävää julkista taloutta. Mikäli hiippakunnasta tulisi rekisteröimätön yhdistys, merkitsisi se samalla sitä, että Luther-säätiö ja muut mahdolliset taustajärjestöt jatkaisivat taloudellisen vastuun saralla.

Hiippakunnan rakennustyö lähti loppusuoralleen joulun välipäivinä 2011. Toimiessani tuolloin vs. dekaanina, olin jo vuoden verran ollut mukana konsistorin työssä. Suunnitelmat olivat kuitenkin yhä varsin hahmottomia, eikä prosessi edennyt. Aluksi ryhdyin kirjoittamaan hiippakuntajärjestystä vain korkeintaan puolivakavissani, ilman kenenkään antamaa mandaattia tai tehtävänkuvausta. Hiljaisina talvipäivinä jonkinlainen inspiraatio iski, ja alun perin kokeilu- luontoisena näpytelty hahmotelma kasvoi kokonaiseksi hiippakuntajärjestykseksi muutamassa päivässä. Pian uudenvuoden jälkeen otin yhteyttä piispaan ja kerroin mitä olin tehnyt.

Sovimme tuolloin, että tekemäni pohjatekstin äärelle kootaan pieni ja epävirallinen työryhmä tehtävänään tekstin jatkokehittäminen. Itseni ja Matti-piispan lisäksi tähän hiippakuntajärjestystyöryhmään tulivat Martti Vaahtoranta, Risto Soramies ja Anssi Simojoki. Jo tammikuun aikana tapasimme ensimmäisen kerran ja ryhdyimme toimeen. Koinonia-keskuksen kellarissa kahvia kului ja näppäimistö natisi, mutta tulosta syntyi. Vaikutti siltä, että sama innostuneisuus ja suoranainen helppous, jota itse olin kokenut ensi version kirjoitus-työssä, oli tarttunut koko työryhmään: keskustelu pykälistä soljui veltillisesti mutta tehokkaasti eteenpäin ja sisältö hioutui tarkemmaksi. Seuraavassa konsistorin kokouksessa 17.2. oli jo tarkasteltavana selvästi kehittyneempi versio, joskaan oikeastaan missään vaiheessa

pohjatekstin rakenne ja perusratkaisut eivät merkittäväällä tavalla muuttuneet.

Missionsprovinsenin hiippakuntajärjestys ja sen parissa tehty työ vuonna 2008 oli luonnollisesti taustalla vaikuttamassa, mutta lopputuloksen tasolla yhtymäkohdat MPR:n ja Suomeen kaavaillun hiippakunnan järjestyksen välillä jäivät vähäisiksi. Sisällöllisesti näiden välillä ei toki ole suuria ristiriitoja, mutta esittämisen tapa ja rakenne on toisenlainen. Käytännössä Suomen ev. lut. kirkon kirkkojärjestys oli monissa kohdin merkittävämpi taustatekijä kuin MPR:n *provinsordning*.

Kun työ oli saatu alkuun, se eteni varsin vauhdikkaasti, ja jo samana keväänä, 21.4.2012 valtuuskunta – jälleen Tampereella kokoontuen – sai käsitellä hiippakuntajärjestyksen pohjaesitystä. Tampereen kokous oli myös sikäli merkittävä, että mukana oli nyt ensi kertaa myös Luther-säätiön ulkopuolisten yhteisöjen edustus. Vakka-Suomen, Porin ja Lapin luterilaiset jumalanpalvelusyhdistykset olivat lähettäneet kokousedustajansa, ja tästä lähin he olivat täysivaltaisina mukana aina hiippakunnan perustamiseen saakka.

Kokoukselta ei odotettukaan päätöksiä, vaan kyse oli prosessin eteenpäin viemisestä. "Tampereen henki" oli vahvasti eteenpäin menevä, jopa tiettyä kärsimättömyyttä oli ilmassa. Joku kokousedustaja taisi jopa ehdottaa, että perustamiselle päätettäisiin takaraja, jotta valmista tulosta saataisiin varmasti aikaiseksi. Parempi tämä kuin vastahakoinen eteneminen!

Syksystä 2012 alkaen hiippakunnan rakennustyötä alkoi johtaa opintovapaaltaan palannut Juhana Pohjola. Valtuuskunta kokoontui vielä uudelleen 24.11., ja tällä kertaa keskusteltiin hiippakuntajärjestyksen lisäksi myös Anssi Simojoen ja Jyrki Anttisen laatimasta hiippakunnan perustamisasiakirjasta. Siinä missä hiippakuntajärjestys jätti polemiikin ja teologisen argumentaation vähälle, oli perustamisasiakirjan tehtäväksi katsottu vastaaminen kysymykseen: "Miksi tällainen hiippakunta pitää perustaa ja mitä se merkitsee?" Perustamisasiakirjan muotoiluissa ja tyyliässä etsittiin huolella tasapainoa. Toisaalta haluttiin välttää uuden hiippakunnan profiloituminen vihaiseksi vas-

tustajaliikkeeksi, toisaalta nähtiin tarve selkeille ja kaunistelemattomille perusteluille hiippakunnan perustamisen oikeutukseksi.

Marraskuun kokous kuulutti vaalin, joka koski tulevan hiippakunnan piispan virkaa. Hiippakuntakokouksen antaman lähtölaukauksen myötä pappiskollegio ja konsistori aloittivat ehdokasasettelun ja ehdokaiden tutkimisen. Kollegion esitysten jälkeen suostumuksensa piispanvaaliin antoivat kaksi ehdokasta: Risto Soramies ja Sakari Korpinen.

Valmistauduttaessa perustamiskokoukseen ja sen yhteydessä toimitettavaan piispanvaaliin dekaanin kokoama työryhmä jatkoi hiippakuntajärjestyksen kehittämistä. Viilaajien määrä oli kutistunut tässä vaiheessa neljään: Juhana Pohjolan ja Esko Murron lisäksi pykälien särmiä hioivat hallinnollista kykyä ja pitkiä hermoja osoittaneet Sami Niemi Hämeenlinnasta ja Pekka Puustinen Kuopiosta.

Hiippakunta perustetaan

Maaliskuun 16. päivänä vuonna 2013 pitkä valmistelutyö pääsi viimein toteutusvaiheeseen. Lahden Lutherin kirkolla pidetyssä kokouksessa edustajat hiippakunnan 25 perustajaseurakunnasta allekirjoittivat hiippakunnan perustamisasiakirjan ja näin Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta oli saanut virallisen muotonsa.

Samassa yhteydessä myös suoritettiin piispanvaalin äänestys. Seurakuntien edustajat sekä koko pappiskollegio antoivat äänensä ja ensimmäiseksi piispaksi valittiin äänin 63–19 rovasti Risto Soramies.

Perustamiskokouksen tehtävänä oli myös hiippakunnan toimielinten muodostaminen. Se valitsi hiippakuntadekaanin ja hiippakuntaneuvoston jäsenet, ja välittömästi perustamiskokousta seurannut kollegion kokous muodosti konsistorin. Näin hiippakunnan työn kannalta keskeiset toimijat saatiin nimetyksi.

Ensimmäinen iso hanke hiippakunnalle oli tietenkin piispanvihkimykseen valmistautuminen. Tätä varten saatiin jälleen vuokratuksi Sleyh Pyhän Sydämen kappeli. Juhlailoon liittyi aimo annos kiitollisuutta tästä mahdollisuudesta! Varsinainen vihkimys toimitettiin

4.5.2013. Vihkivänä piispana oli nyt syrjään astuva Matti Väisänen, avustajinaan piispat Roland Gustafsson ja Thor Henrik With sisarhiippakunnista Ruotsissa ja Norjassa.

Mediasuhteissa oltiin eletty pääosin hiljaisia aikoja Matti-piispan vihkimystä seuranneen kohun jälkeen, mutta nyt Risto Soramiehen piispanvihkimys ylitti kiinnostuskynnyksen. Tuore piispa sai olla useammankin kerran toimittajien kysymyksiin vastaamassa televisiokameroiden kera ja ilman. Itse hiippakunnan perustaminen ei samanlaista huomiota herättänyt, mikä osaltaan on ymmärrettävää, osaltaan ei. Onhan hiippakunta enemmän kuin vain piispansa? Mutta toisaalta: media rakastaa henkilökuvia ja henkilökohtaisia vastakainasetteluita, ja piispa antoi sopivan konkreettisella tavalla kasvot koko hankkeelle.

Tulevaisuuden suuntaviivoja?

Lähetyshiippakunnan toiminta on tätä kirjoitettaessa vasta aivan alkutekijöissään, mutta kaikki toimielimet ovat aloittaneet työnsä. Hiippakuntaneuvosto on laatinut esityksensä seurakuntien mallisäännöksi, konsistori laatii ohjeistusta papistolle kirkollisia toimituksia varten, hiippakuntakokous on kutsuttu koolle, piispa ja dekaani kiertävät hiippakunnan seurakuntia. Toimintatavat kehittyvät ja työn painopistealueet elävät vielä – vasta kokemus ja seurakuntien aktiivinen toiminta osana hiippakuntaa tulevat näyttämään miten hiippakunnan toiminta löytää uomansa. Avoimia kysymyksiä on runsaasti enemmänkin, mutta tässä yhteydessä nostan esille kolme: talouden, suhteet evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja suhteet ulkomaille.

Talouden suhteen Lähetyshiippakunta on kuin zeppeliini: mahdollisimman kevyt. Kuluja ei kuitenkaan voi eikä tule täysin eliminoida hiippakunnan taloudenpidosta. Hiippakuntakokous tullee päättämään kullekin jäsen seurakunnalle sen messuvieraiden lukumäärään perustuvan hiippakuntamaksun. Kulurakenne kuitenkin on pitkään varsin kevyt, sillä käytännössä kaikki toiminnalliset kulut ja etenkin seurakuntien henkilöstön palkkakulut hoidetaan taustayhteisöjen

taloudenpidon kautta. Onko tämä jatkossakin hiippakunnan päämääränä, jolloin taloudellinen vastuu, mutta myös kaikki isommat toimintaan liittyvät päätökset toteutetaan taustayhteisöjen tasolla? Vai osoittautuuko nykyinen malli pikemminkin siirtymäkauden ratkaisuksi, josta vähitellen kehitytään toisenlaiseen malliin – joko paikallistasolle taloutta siirtäen tai keskitetysti hiippakunnan hoitoon varat uskoen?

Toinen avoin kysymys koskee suhdetta evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Lähetyshiippakunta on omassa perustamisasiakirjassaan tuonut esille tämän suhteen kahtalaisen puolen: toisaalta hiippakunta jatkaa vanhaa kirkollisuutta, toisaalta on kriittisessä suhteessa siihen. Mahdollisuus järjestäytymismuodon uudelleenarviointiin – eli käytännössä uskonnolliseksi yhdyskunnaksi järjestäytymiseen – on kirjattu hiippakunnan perustamisasiakirjaan. Ennen kuin tänne asti päästään, tulisi Lähetyshiippakunnan ja evankelis-luterilaisen kirkon käydä neuvotteluja keskenään ja selvittää missä ollaan ja mitä mahdollisuuksia rinnakkaiselolle vielä on. Valitettavasti kummallakaan puolella ei taida olla kovin paljoa valmiutta ja halukkuutta tällaiseen neuvonpitoon. Samassa vyyhdissä, joskin siitä erillään, elää myös kysymys Lähetyshiippakunnan suhteesta vielä kirkkojärjestykseen pitäytyviin herätysliikkeisiin. Löytyykö näiden kanssa keskusteluyhteyttä? Hiippakuntaa on syytetty yhteyden rikkomisesta, mutta juuri järjestäytyneessä muodossaan piispan, konsistorin ja hiippakuntaneuvoston myötä käytännön mahdollisuudet aloittaa ja viedä eteenpäin keskusteluja ovat merkittävästi parantuneet. Sekalaisen joukkion tai kansanliikkeen kanssa on paha käydä neuvotteluja – hiippakunnan kanssa se on jo paljon mahdollisempaa, jos halua vain on!

Kolmas avoin kysymys koskee vastaperustetun Lähetyshiippakunnan suhdetta toisaalta vastaavanlaisiin hiippakuntiin muualla Pohjoismaissa, toisaalta perinteisempiin, tunnustuksellisiin luterilaisiin kirkkoihin muualla maailmassa. Pohjoismaiden suhteen ei liene suurta kysymystä siitä, olemmeko yhtä keskenämme – lähinnä kysymykset koskevat sitä, millä tavalla hiippakuntien väliset suhteet järjestetään. Suomen linja on ollut kumppanuutta, mutta ei hierarkkista yhteyttä

korostava. Yhteis pohjoismaisen "arkkihiippakunnan" sijaan on parempi panostaa hiippakuntien mutkattomaan yhteydenpitoon ja yhteistyöhön asioissa, joissa siitä on konkreettista hyötyä.

Ekumeeniset suhteet laajempaan tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen yhteisöön ovat vasta muotoutumassa. *Missionsprovinsens* ruotsalaisena järjestönä on jotenkuten tunnettu Yhdysvaltoja myöten, nyt Lähetys hiippakunnan tehtävänä on luoda omat suhteensa. Tämä on meille uuden oppimista mutta asettaa samalla myös vanhemmat kirkot uuden eteen. Perinteisesti ne ovat hoitaneet ulkosuhteitaan vain järjestäytyneitten kirkkokuntien kanssa. Lähetys hiippakunnan kaltaiset järjestäytyneet, mutta ei (vielä) omana kirkkokuntanaan toimivat ryhmät asettavat uudenlaisen haasteen – haasteen, johon ilahduttavalla tavalla ollaan valmiita vastaamaan. Suuret laivat kääntyvät hitaasti, mutta niin Missouri-synodi Yhdysvalloissa, SELK Saksassa ja Englannin luterilainen kirkko ovat vähintäänkin epävirallisella tasolla ilmaisseet kiinnostuksensa uutta hiippakuntaa kohtaan. Parhaimmillaan Lähetys hiippakunnan perustaminen auttaa suomalaisia luterilaisia syvempään ymmärrykseen kielirajojen ja kansallisuuksien rajojen ylittävästä luterilaisesta yhteydestä!

Miten kirkko järjestäytyy? – Lähetyshiippakunnan asemointia luterilaisen tunnustuksen valossa ja nykyisessä kirkollisessa kentässä

*Pastori, hiippakuntadekaani Juhana Pohjolan alustus
pappeinkokouksessa 2.10.2013*

1 Johdanto

Uuden testamentin käyttämä sana *ekklesia* tarkoittaa kirkkoa universaalissa, alueellisessa ja paikallisessa mielessä (Matt. 16:18, Apt. 9:31, Room. 16:1). Kirkon elämässä on siten löydettävissä kolme tasoa: maailmanlaajuinen, alueellis-kansallinen ja seurakunnallinen. Nämä elementit ovat läsnä rinnakkain ja läpäisevät toisensa mutta voivat painottua eri traditiossa hyvinkin erilaisin tavoin. Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta löytyvät myös nämä tasot: kongregationaalinen (seurakuntakeskeinen), episkopaalinen (piispallinen eli hiippakunnallinen) ja synodaalinen (kirkolliskokouksellinen).

Rooman kirkko rakentuu universaalien ja hiippakunnallisen tason jännitteeseen. Vatikaanin ja alueellisten hiippakuntien suhde on ollut historiassa käymistilassa, mutta paavista alas laskeutuva hierarkia on selvä. Anglikaaninen kirkko rakentuu piispalliseen järjestykseen. Anglikaanisen ekumeenisen ohjelmajulistuksen Chicago-Lambeth quadrilateralin mukaan se on kirkon olemukseen kuuluva neljäs luovuttamaton tuntomerkki. Reformoidussa traditiossa ovat juuri kirkon järjestäytymiskysymykset yksi merkittävien kirkkokuntia jakava tekijä, kuten kirkkokuntien nimet presbyteerinen tai episkopaalinen kirkko kertovat.

Kirkon järjestäytymiskysymyksessä esiintyy kuitenkin kaksi vaaraa: lainomainen (legalismi) väärinymmärrys, jossa on vain yksi oikea tapa järjestäytymiseen; tai äärimmäisen vapauden (libertinismi)

väärinymmärrys, jolloin esimerkiksi kirkkolaki ja -järjestys nähdään tarpeettomana, jopa kirkon hengelliseen olemukseen kuulumatto-
mana. Kirkollisen järjestäytymisen kohdalla vallitsee tietynasteinen
vapaus mutta myös tietyt ehdottomat kriteerit.

Luterilainen tunnustus ja luterilaisen kirkollisen elämän traditio ei
edellytä eikä tunne vain yhtä oikeaa tapaa kirkolliseen järjestäytymi-
seen. Luterilaiset vapaakirkot Yhdysvalloissa, valtiokirkot Skandinavi-
assa ja maakirkot Saksassa ovat historiallisesti järjestäytyneet eri tavoin
sekä piispallisesti että synodaalisesti. Kysymys kirkon hallinnon järjes-
tämistavasta ei tässä mielessä kuulu kirkon todelliseen olemukseen eikä
siten kirkollisen yhteyden syntymisen tai rikkoutumisen perustaksi.
Kirkon olemukseen ei siten kuulu jumalalliseen auktoriteettiin nojau-
tuva järjestäytymistapa. Muuten laki ja evankeliumi sekoittuisivat ja
Kristuksesta tehtäisiin uusi lain antaja. Kristus ei kuitenkaan ole mää-
rännyt mitään tiettyä kirkollista hallinnollista järjestäytymisen tapaa,
mutta toki haluaa, että hänen kirkkonsa elää järjestyksessä säilyttäen
kirkon kirkoksi tekevät olennaisrakenteet. Luterilaiselle kirkolle vält-
tämättömiä ovatkin juuri evankeliumin puhdas julistaminen ja sakra-
menttien oikea toimittaminen (CA VII). Miten nämä jumalallisesti
säädetyt kirkon olennaisrakenteeseen kuuluvat asetukset järjestetään,
kuuluu tietyltä osin inhimillisen vapauden piiriin.

Kirkko ei ole platonistis-idealistinen vaan inkarnatoris-historial-
linen suure ja tarvitsee sen vuoksi välttämättä järjestysmuodon. Se
tarkoittaa enemmän kuin vain kirkon toimintojen ja hallinnon järjes-
tämistä. Järjestysmuodossa lausutaan nimittäin julki kirkon tunnus-
tuksellinen perusta, jumalapalveluselämää ja kirkon virkaa koskevat
säädökset sekä kirkon missio. Järjestysmuoto sisältää myös kirkkojär-
jestyksen. Tämä järjestysmuoto sisältää näin sekä muuttumattoman
jumalallisen säätämysten että muuttuvaisen inhimillishistoriallisen
säätämysten. Siten kirkon teologista, liturgista ja oikeudellista puolta
tarkastellaan aina yhdessä. Kirkon uskon (Faith) ja järjestyksen (Or-
der) välillä ei ole separaatiota, mutta lain ja evankeliumin erottami-
sesta nouseva distinktio.

2 Hiippakuntakeskeisyyden ja seurakuntakeskeisyyden välissä

Lähetyshiippakunta on kohdannut painetta kahdelta eri suunnalta. Ensinnäkin Suomen ev.lut. kirkko ja sen hiippakuntien piispat ovat edellyttäneet kirkkolain noudattamista. Vaaditun tottelevaisuuden tulisi käytännössä ilmetä kuuliaisuutena kirkolliskokousten kaikille päätöksille (naispappeus, ekumeeniset sopimukset, samaa sukupuolta olevien pariin puolesta rukoilu...) ja piispojen kaitsennalle ja näin ollen päätökselle olla vihkimättä tunnustuksellisia nuoria teologeja. Tätä synodaalista ja episkopaalista argumenttia vastaan me olemme nostaneet kongregationaalisen perusteen.

Kun siis piispoista tulee kerettiläisiä tai kun he kieltäytyvät vihkimästä virkaan, silloin seurakuntien on *jure divino* pakko jo virassa olevien paimentensa välityksellä vihkiä uusi paimenia ja viran hoitajia. Tämän väitetyn hajaannuksen ja erimielisyyden syynä on yksinomaan piispojen jumalattomuus ja tyrannius.¹

Jumalan sanan väärentämisen ja väärän kirkollisen järjestyksen tähden kodittomaksi Suomen ev.lut. kirkossa jääneet kristityt ovat järjestyneet seurakunniksi, jotka ovat käyttäneet Kristuksen kirkolleen antamaa valtaa ja kutsuneet sekä vihkineet paimenia tässä tunnustustilanteessa (*casus confessionis*) ohi kirkolliskokousten ja tuomiokapitulien. Näin olemme käyttäneet tunnustuksen antamaa evankeliumin vapautta ja kirkollista oikeutta siihen, ettei kirkolliskokouksilla tai piispoilla ole valtaa määrätä Jumalan sanan vastaisia säädöksiä seurakunnan noudettavaksi eikä niillä ole oikeutta pidättää sitä, mitä seurakuntalaiset välttämättä tarvitsevat elääkseen seurakuntana.

Toiseksi Lähetyshiippakunnan seurakuntien syntyprosessissa olemme saaneet kritiikkiä joistakin tunnustuksellisista luterilaisista piireistä liiallisesta hiippakuntakeskeisyydestä. Syytös on ollut sen kaltainen, että korostamme episkopaalista järjestystä ja piispan toimittamaa ordinaatiota paikallisen seurakunnalle kuuluvan vallan kustannuksella. Näin yliseurakunnallinen piispaallinen rakenne

¹ Paavin valta ja johtoasema (66). TK 1990, 293.

käyttäisikin sitä kirkollista valtaa, joka kuuluisi yksinomaan paikalliselle seurakunnalle. Voiko Lähetyslippakunta tehdä paikallisseurakuntia sitovia ja velvoittavia päätöksiä? Eikö paikallinen seurakunta yksin päätäkään pastorinsa kutsumisesta? Tällöin on voitu viitata tunnustuskirjojen kyseiseen kohtaan:

Lisäähän Kristus - Matteuksen evankeliumin 18.luvussa - avaimista puhuessaan: ”Jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä tahansa asiasta” jne. Hän antaa siis avaimet ensisijaisesti ja välittömästi (principaliter et immediate) seurakunnalle, samoin kuin seurakunnalla samasta syystä on ensisijaisesti kutsuoikeus.²

Tämän tekstin mukaan siis kaikki valta on seurakunnalla, joka yleensä tulkitaan tarkoittavan vain paikallisseurakuntaa. Tämä tunnustuskirjojen *ecclesia*-sanon käännös heijastaa laajemmin, miten 1940-luvulla vieroksuttiin sanan ’kirkko’ käyttöä ja suosittiin termiä ’seurakunta’. Tämän teologisen ratkaisun taustalla on nähtävissä ainakin kaksi lähdettä. Yhtäältä Missouri synodin traditiossa, joka oli vaikuttanut itsenäisten luterilaisten seurakuntien syntyyn Suomessa 1920-luvulla, painotettiin paikallisseurakunnan autonomiaa ja itsemääräämisoikeutta. Kaikki valta on paikallisseurakunnalla eikä yliseurakunnallisella rakenteella (synodilla, hiippakunnalla, kirkolliskokouksella) ole oikeuksia tehdä paikallisseurakuntaa sitovia ja velvoittavia päätöksiä.³ Siten sanan ’kirkko’ sijasta ’seurakunta’ on ollut soveliaampi käännös. Tämä kongregationalistinen käännöstrendi on näkynyt myös C. F. W. Waltherin teosten englanninkielisissä käännöksissä, joissa seurakuntaa käytetään lähes aina kirkon sijasta. Tämä teologinen käännösvalinta ja sen sisältämät ongelmat on nykyään tiedostettu selkeästi.⁴ Missouri synodin kirkollinen järjestäytyminen on ollut seurausta teologisesta painotuksesta yhteisen pappeuden oikeuksista paikallisseurakunnalle.

2 Paavin valta ja johtoasema (24). TK 1948, 276.

3 ”Jos kysymme mikä on *ecclesia representativan* auktoriteetti ja valtuutus, on sanottava, että niillä on yksityisiin kristittyihin ja seurakuntiin nähden on ainoastaan neuvoa-antavat valtuudet.” Pieper 1995, 538.

4 Missouri synodin presidentti Matthew Harrisonin tekemässä uudessa käännöksessä C.F.W. Waltherin pääteoksesta Church and Ministry halutaan tuoda vastoin aikaisempia käännöksiä ilmi nyanssit seurakunta ja kirkko -sanon käytössä. Harrison 2013.

rakunnassa, mutta myös kirkkokunnan synnyn auktoriteettikriisistä ja ympäröivän valtiosta riippumattoman amerikkalaisen kirkollisen kulttuurin, yksilökeskeisyyden ja demokratian periaatteista.⁵

Toisena hyvin erilaisena vaikutuslähteenä oli pietismin perinteestä nouseva ero kirkon ja seurakunnan välillä. Tätä mallia popularisoinut professori Osmo Tiililä teki tunnetusti jyrkän teologisen jaon ulkoisen kirkkolaitoksen ja uskovien seurakunnan välillä. Kirkko on maallinen yhteisö, seurakunta hengellinen. Siten jopa 1948 Kristinopissa käytetään yksinomaan sanaa 'seurakunta' kirkon sijasta, mikä on Raamatun ja luterilaisen kirkko-opin valossa hyvin problemaattinen.⁶ Kirkko yliseurakunnallisena todellisuutena ei voi olla jokin kirkon olemukselle vieras epähengellinen ja puhtaasti sosiologien laitos.

Tunnustuskirjat käyttävät siis kyseisessä tunnustuskirjojen kohdassa sanaa *ecclesia* ja *Kirche*, joilla on myös yliseurakunnallinen merkitys. Siten Tunnuskirjojen 1990 suomennos kääntääkin toisin:

Varsinaisesti ja välittömästi (principaliter et immediate) hän siis uskoo avaimet *kirkon* haltuun, ja juuri siksi oikeus kutsua virkaan kuuluu varsinaisesti *kirkolle*.⁷

Kyse ei ole vain paikallisseurakunnan oikeuksista vaan myös paikalliskirkon. Tunnuskirjojen kyseinen kohta kyllä puhuu siitä, miten avaintenvalta annetaan paikallisesti seurakunnalle 'kahdelle tai kolmelle' (Matt.18.), mutta samassa tekstiyhteydessä viitataan, miten avaimet annetaan Pietarille (Matt.16) ja kaikille apostoleille (Joh.20). Siten apostolista virkaa ja seurakuntaa, paikalliskirkkoa tai paikallisseurakuntaa ei pidä laittaa vastakkain tai repiä irti. Ne edellyttävät toinen toisiaan. Onkin tärkeää katsoa, miten sana kirkko ymmärretään tunnustuksessa.

3 Kirkko paikallisena, alueellisena ja universaalina

Luterilainen kirkko on määritelmänsä mukaan Augsburgin uskoa tunnustava kirkko. Tämän tunnustuksen seurakunnat lausuvat

⁵ Rast 1997.

⁶ Poutiainen 1994, 94.

⁷ Paavin valta ja johtoasema (24). TK 1990, 288.

valtiopäivillä 25. kesäkuuta 1530. Tunnustuksen tarkoituksena oli seurakuntien elämän turvaaminen, lännen kirkon ykseyden palauttaminen ja kristinuskon ydinkohtien ekumeeninen tunnustaminen. Siinä myös ensimmäisen kerran annetaan teologinen määritelmä, mikä kirkko on. Artiklassa VII lausutaan:

Edelleen seurakuntamme opettavat, että yksi, pyhä kirkko on pysyvä ikuisesti. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan. Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta.

Tästä näkyy selvästi kolme kirkkoa konstituovaa tekijää. Ensinnäkin on olemassa yksi, pyhä kristillinen kirkko (una sancta). Tämä on kirkon maailman laajuinen todellisuus. Toiseksi tähän kirkkoon eli pyhien yhteisöön kuulumisen edellytys on uskonyhteys Kristukseen. Uskonyhteisön rajat on ihmissilmiltä salattu, koska vain Vapahtaja näkee kunkin ihmisen sydämeen ja uskontilan. Kolmanneksi tämä kirkko löytyy vanhurskauttavan uskon synnyttävän ja kirkon luovien sekä ylläpitävien armonvälineiden osallisuuden ääreltä. Sanan puhdas julistus ja sakramenttien oikea toimittaminen ovat kuultavia sekä näkyviä kirkon tuntomerkkejä. Siten niiden toteutuminen on ihmiselle arvioitavissa olevaa.

Puhutaanko tässä kohdin sitten kirkosta (ecclesia) paikallisena seurakuntana vai paikalliskirkkona ja miten ne suhteutuvat universaaliin Kristuksen kirkkoon?

Ensiksi on selvää, että artikla puhuu kirkosta paikallisseurakuntana. Koska kirkko on pyhien yhteisö, se tarkoittaa konkreettista ihmisistä koostuvaa yhteisöä kokoontuneena oikein toimitettujen armonvälineiden äärelle. Se siis edellyttää tietystä paikasta säännöllisesti jumalanpalvelusta viettävää seurakunnallista ilmentymistä.

Ollakseen seurakunta paikallisseurakunta tarvitsee siis 1) Jumalan sanan puhtaasti julistettuna sekä kasteen ja ehtoollisen oikein toimitettuna 2) jäseniä, jotka uskon kautta elävät Kristus-yhteydessä 3) apostolisen viran, joka hoitaa armonvälineitä 4) säännöllisen jumalanpalveluselämän armonvälineiden äärellä. Lisäksi seurakunta tar-

vitsee järjestysmuodon, jossa määritellään seurakunnan oppitunnus, kirkon virka, liturginen elämä käsikirjoissa sekä hallinnollinen järjestys, miten yhteisö elää ja toimii.

Paikallisseurakunta, joka elää näin Kristuksen lahjojen äärellä, joiden kautta Pyhä Henki synnyttää vanhurskauttavan uskon, on todellisesti osallinen Kristuksen kirkosta. Armonvälineet ovat universaalien kirkon tunnusmerkkejä ja luovia välineitä. Siten niiden äärellä elävä paikallinen seurakunnallinen yhteisö partisipoi eli on osallisena täysimääräisesti Kristuksen kirkon elämään.

Toiseksi CA:n kirkkoartikla puhuu myös paikalliskirkosta. Artiklan yksi päämäärähän on ilmaista, miten lännen kirkon näkyvä ykseys voitaisiin palauttaa. Augsburgin tunnustus oli siis samalla lännen paikalliskirkon sisäinen uudistusohjelma. Se ilmaisi, mikä on paikalliskirkon tosi ykseyden pohja. Yksittäisten seurakuntien (ecclesia simplex) lisäksi myös yliseurakunnallinen todellisuus synodina, hiippakuntana tai paikalliskirkkona on todellisesti kirkko (ecclesia composita). Se ei ole vain seurakuntien edustuksellinen elin ja yhteenliittymä. Kun sen seurakuntien sisällä toteutuvat kirkon aidot tuntomerkit, myös paikalliskirkko partisipoi Kristuksen kirkkoon. Ratkaisevaa paikalliskirkon kohdalla on sen sisäinen uskon ja tunnustuksen yhteys. Tätä palvelee myös yliseurakunnallinen kaitsijan virka. Samoin yliseurakunnallisella tasolla hoidetaan uskon ja tunnustuksen kysymykset sisäisesti ja ekumeenisesti.⁸

4 Ovatko messuyhteisöt seurakuntia?

a) Henkilöseurakunnat, messuyhteisöt ja paikallisseurakunnat

Kysymykset paikallisseurakunnan ja -kirkon olemuksesta liittyvät läheisesti Suomen ev.lut. kirkossa ja Lähetyshiippakunnassa käytyyn keskusteluun.

Ensinnäkin on syytä katsoa, miten viime vuosina syntyneiden itsenäisten jumalanpalvelusyhteisöjen kirkollinen luonne on

⁸ Kiviranta 1977. Marquart 1990, 202.

ymmärrettävä. Luther-säätiön, samoin kuin monien herätysliikkeiden ja järjestöjen järjestämien messujen seurakunnallisesta luonteesta on ollut epäselvyyttä. Onko messuyhteisössä kyse seurakunnasta sanan varsinaisessa merkityksessä vai yhdistysten järjestämästä jumalal palvelustoiminnasta? Yhtäältä termiä seurakunta käytetään hyvin löyhästi (esim. opiskelijaseurakunta), mutta toisaalta itsenäiset toimijat käyttävät usein seurakunnan sijasta sanaa yhteisö (etuliite+yhteisö esim. Tuomas-yhteisö). Terminologia ei kuitenkaan ratkaise vaan itse asia. Suomen ev.lut. kirkon hengellis-teologisessa kriisissä onkin etsitty toimintamahdollisuuksia itsenäisten jumalanpalvelusta viettävien yhteisöjen kautta.

Tämän kehityksen virallistamiseksi on viime vuosina esitetty vaihtoehtoksi maantieteellisille seurakunnille henkilöseurakuntia. Ne perustuvat jäsenten vapaaseen valintaa eikä asuinpaikan osoitteeseen. Sitä on perusteltu jo itsenäisten yhteisöjen liittämällä kirkon elämän kokonaisuuteen, valinnan vapaudella pakon sijasta ja nuorten aikuisten tavoittamisella. Ajatus on kuitenkin jo hiljaa haudattu. Sen ei ole nähty olevan ev.lut. kirkossa taloudellisesti mahdollista. Se murtaisi asuinpaikkaan perustuvan kirkollisveronkantomallin. Samalla sen pelätään pirstaloivan kirkkoa sekä vievän rahaa ja ihmisiä pois 'tavallisilta' paikallisseurakunnilta erilaisten viiteryhmiin omiin seurakuntiin.

Useat herätysliikkeet ovat kuitenkin viime vuosina osin siirtyneet pois vanhasta pietistisestä mallista, jossa oman liikkeen parista haetaan sana, opetus ja uskovien yhteys rukoushuoneissa ja pienryhmissä mutta kirkon paikallisseurakunnista sitten - harvemmin - sakramentit ja messuyhteys. Kirkollinen hätätila on ajanut useat herätysliikkeet ja uudet yhteisöt rakentamaan messun ympärille yhteisöjä. Malli on uusi, mutta sen taustalta löytyy kuitenkin kirkon historian antama esimerkki. Paikalliskirkossa on ollut sekä maantieteellisten seurakuntien jumalanpalveluksia että ei-paroikiaalisia messuja. Näistä jälkimmäistä vastasivat erilaiset sääntökunnat (ordo) hyvinikin itsenäisesti. Paikallisseurakuntien ja ordo-messujen kesken kuitenkin vallitsi uskon ja tunnustuksen yhteys sekä kanonisen kirkkolain antama kirkko-oikeudellinen pohja.

Vastaavalla tavalla herätysliikkeiden omat messut mahdollisesti omissakin kirkkotiloissa ovat olleet Suomen ev.-lut. kirkon omaksi tunnustamaa toimintaa. Tämä on näkynyt siinä, että tuomiokapituli tai kirkkoherra on antanut oikeuden ehtoollisen viettoon ja seurakuntien papit ovat vierailleet niissä. Samoin piispa on voinut vihkiä niihin pappejakin. Herätysliikkeiden 'säätökuntamessuilla' ja paikallisseurakuntien jumalanpalvelusten välillä on ollut jännitteistä huolimatta saman kirkon tunnustuksen ja sen järjestyksen yhteinen pohja.

Erityisesti konservatiivisten herätysliikkeiden parissa syntyy edelleen messuyhteisöjä. Ovatko ne seurakuntia? Niissä kuulee usein puhtaasti julistettua evankeliumia ja oikea paimenvirka hoitaa sakramenteja. Ne kokoavat uskovaa kansaa jumalanpalvelukseen. Keskeiset paikallisseurakunnan teologiset elementit ovat siten läsnä. Mutta samalla jotakin ratkaisevaa seurakunnallisuudesta puuttuu. Niiden jäsenyyteen ei kasteta eikä seurakunnalla ole oikeutta osallistua paimenen kutsumiseen. Ne eivät järjestäydy seurakunniksi eivätkä ne yhteisönä jäsenny yliseurakunnalliseen todellisuuteen. Niillä ei yhteisönä ole omaa järjestysmuotoa eikä yliseurakunnallista kaitsentaa. Ne toimivat itsenäisten yhdistysten puitteissa, mutta Suomen ev.lut. kirkon järjestyksen rajoissa. Historiallisista syistä tämä on ymmärrettävää, mutta nykyään tilanne on käymässä yhä hankalammaksi. Jos ne eivät ole seurakuntia, minkä seurakunnan toimintaa ne sitten ovat? Mieltävätkö kirkkovieraat ravitsevat messut osaksi ev.lut. kirkon seurakuntaelämää? Jos ja kun yhä useampi messuyhteisön kävijä eroaa Suomen ev.lut. kirkosta, miten yhdistyskristillisyyys messuyhteisönä voi vastata siihen kirkko-opillisesti kestävästi? Miten nämä yhteisöt saavat paimenia? Kykenevätkö ulkomaiset kirkot ja piispat antamaan messuyhteisöille ja niiden vihityille paimenille sen hengellisen ohjauksen ja valvonnan, jota ne tarvitsevat? Jos ja kun Suomen ev.lut. kirkon hengellinen esivalta ja järjestys asettaa rajoja esimerkiksi ehtoollisuuden eväämisellä tai opetuksen sisältöön puuttumisella, miten silloin toimitaan? Miten suojata yhteisöjä niiltä harhoilta, jotka ovat saaneet kirkossa ja sen lähetystyössä kirkkojärjestyksen suojan?

Jos messuyhteisöjä ei haluta viedä aidosti paikallisseurakunnalliseen suuntaan vaan pitää ne kirkkojärjestyksen raameissa ev.lut. kirkossa voidaan kysyä: jäsenyvätkö ne aidosti 1) seurakunnallisella tasolla osaksi Suomen ev.lut. kirkon paikallisseurakuntien elämää ja kirkkoherrojen valvontaa, 2) hiippakunnallisella tasolla erotuksetta kaikkien piispojen kaitsentaan ja 3) synodaalisella tasolla kirkolliskouksen kaikkiin linjauksiin niin Suomessa kuin lähetyskentillä.

Mahdollista on, että vallitseva poikkeustilanne vain jatkuu ja sen annetaan jatkua ev.lut. kirkonkin taholta. Mutta todennäköisesti harmaa alue käy yhä kapeammaksi ja valinta itsenäisen seurakunnallisen mallin tai ev.lut. kirkon rakenteeseen vahvemmin ankkuroitumisen välillä on ennen pitkää tehtävä.

Tällä ordo-mallilla Luther-säätiökin aloitti. Piispa Olavi Rimpiläinen vihki 1999 allekirjoittaneen ja Oulun tuomiokapituli antoi virkamääräyksen rakentaa Luther-säätiön kautta jumalanpalvelusyhteisöjä. Tilanne on muuttunut sen jälkeen radikaalisti ev.lut. kirkossa. Vuosien varrella olemme kulkeneet jumalanpalvelusyhteisöistä kohti seurakuntaidentiteettiä, koska Suomen ev.lut. kirkon päätökset ja sovellukset eivät mielestämme ole enää mahdollistaneet Suomen ev.-lut. seurakuntien yhteydessä kirkkojärjestyksen ja piispojen kaitseminen ehdoin toimimista. Ratkaiseva käytännön muutos oli pappisvihkimys- ja kirkkotilaisulku. Sen seurauksena alkoivat ordinaatiot Missionsprovinsinissa ja messut erilaisissa vuokratiloissa. Sitä myötä esille nousi kysymys kasteesta seurakuntiemme jäsenyyteen. Ensin Missionsprovinsinissa ja sittemmin selvemmin Lähetyshiippakunnan perustamisen myötä seurakunnat ovat saaneet selkeän yliseurakunnallisen rakenteen ja oman järjestäytymistävän sekä hiippakuntajärjestyksen. Tällä hetkellä seurakunnillamme on ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka paikallisella seurakunnalla tunnustuksemme mukaan kuuluu ja tulee olla. Olemukseltaan seurakunnat ovat jumalpalvelusyhteisöjä, jäsenyyseriaatteeltaan henkilöseurakuntia.

Lähetyshiippakunta edustaa kuitenkin vahvasti jatkumoa Suomen ev.lut. kirkkoon nähden. Meillä on sama tunnustus pohja, liturginen traditio sekä piispaallinen järjestys. Tosiasiassa kuitenkin siteet

ev.lut. kirkon hallintoon ovat ohuet. Hiippakuntatasolla vain enää muutama Lähetyshiippakunnan pappi kuuluu tuomiokapitulini alaisuuteen. Vihkisulun, kurinpitotoimenpiteiden ja eläköitymisen seurauksena tulevaisuudessa tämäkin yhteys katkennee kokonaan. Seurakunnallisella tasolla toiminnallisia yhteyksiä yhteistilaisuuksien tai sakraalitulojen suhteen on minimaalisesti. Selvin linkki on Lähetyshiippakunnan monien seurakuntalaisten jäsenyys ev.lut. kirkon paikallisseurakunnissa. Tämä antaa yhteistä pohjaa ja velvoitetta ev.lut. kirkon ja Lähetyshiippakunnan vuorovaikutukseen. Nähtäväksi jää miten tämä jäsenyysyhteys kehittyi, jos trendi ev.lut. kirkosta eroamiseen Lähetyshiippakunnan seurakunnissa yhä jatkuu ja syvenee.

Lähetyshiippakunnassa tullaan jatkossa keskustelemaan tähän liittyvistä kysymyksistä kuten: 1) Miten meidän paikallisseurakuntamme ja yliseurakunnallinen kirkollinen rakenteemme suhteutuvat Suomen ev.lut. kirkkoon, joka ei niitä hyväksy ja tunnusta? 2) Miten itsenäinen hiippakuntarakenteemme eroaa itsenäisestä paikalliskirkosta?

b) Kirkollinen yhteys

Toinen kirkkoartiklaan liittyvä ajankohtainen kysymys koskee kirkollista yhteyttä. Tällöin on välillä esitetty, että CA VII opetus kirkon todellisesta ykseydestä, joka näkyy alttari- ja saarnatuoliyhteytenä, koskisi vain paikalliskirkkojen tasolla suhdetta toisiin tunnuskuntiin eikä saman tunnustuskunnan sisäistä yhteyttä. Tämän käsityksen mukaan yhteys ei voisi katketa niiden välillä, jotka edes muodollisesti kuuluvat jäseninä samaan paikalliskirkkoon, jonka luterilainen tunnustuspykälä on yhä voimassa. CA VII:n valossa asia on kuitenkin toisin. Tunnustuksen, ollakseen tunnustus, on tunnustettava. Tunnustus on voimassa vain siinä määrin kirkossa, kuin sitä julkisesti ja tosiasiallisesti positiivisesti opetetaan ja tunnustetaan sekä negatiivisesti sen kanssa ristiriidassa olevat käsitykset hylätään. Kun kerran kirkkoartikla ymmärtää kirkon ensisijaisesti paikallisina seurakunnallisina ilmentyminä, juuri paikalliskirkon sisällä tulee olla yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien toimittamisesta. Miten

muuten se voisi etsiä yhteyttä toisten kanssa? Tämä tarkoittaa uskon ja tunnustuksen yhteyttä evankeliumin opista, joka käsittää Augsburgin tunnustuksen artiklat (doctrina evangeli CA I-XXI). Juuri tähän Augsburgin tunnustus (lännen) tunnustuskirkollisena uudistusohjelman tähtäsi, mutta siitä tuli sen hylkäyksen tähden (luterilaisen) tunnustuskirkon rajat määrittelevä tunnustus.

Suomen ev.lut. kirkossa syntyi 1970-luvulla tunnustuskirkollinen rintama, joka pyrki raamatullis-tunnustukselliseen kirkolliseen uudistukseen. Näkyvin taistelu käytiin pappisviran avaamisesta naisille. Se hävittiin 1986 kirkolliskokouksessa. Tämän seurauksena ehtoollisyhteys murtui Suomen ev.lut. kirkossa, kun monet papit ja maallikot eivät enää osallistuneet naisen toimittamaan messuun. Altteri siis erottaa saman kirkon jäseniä. Kysymyksiä on toki muitakin. Tiettyjen piispojen julkinen irrottautuminen uskontunnustuksen sisällöstä, miehen ja naisen välisen avioliiton jumalallisen asetuksen vääristämisen sekä naispappeuden- ja piispuuden toteutumisen myötä on ehtoollisyhteys särkynyt näitä harhoja suosivien piispojen ja pappien kohdalla. Tämä haava on vakava ja syvä eikä sen parantumiseksi ole valitettavasti juuri mitään merkkejä ev.lut. kirkon parissa havaittavissa. Surullinen tosi-asia on, että tunnustuskirkollinen taistelu on Suomen ev.lut. kirkossa pitkälti hävitty ja uudistus torjuttu. Tunnustuksellinen kirkollinen elämä kanavoituu kirkon virallisten rakenteiden ohi ja yhä enemmän myös sen ulkopuolelle.

5 Millaista kirkollista järjestystä tunnustuskirjat opettavat?

Luterilaiset tunnustuskirjat eivät tarkemmin määrittele, miten kirkon on järjestettävä hallinnollinen elämänsä. Sieltä kuitenkin löytyvät selkeästi seurakunnalliset, episkopaaliset ja synodaaliset tekijät.

Seurakuntatasolla toteutuu jäsenyys ja osallisuus paikallisen seurakunnan armonvälineiden yhteydessä. Paikallisen seurakunnan autonomiaa korostava kirkollinen järjestys ei ole kuitenkaan tunnustuskirjojen esittämä malli.

Tunnuskirjat olettavat kirkon järjestyvän piispallisen järjestyksen mukaan. Tämä johtuu siitä, että se oli ollut vallalla vuosisatoja niin idässä kuin lännessä. Vanhan kirkon perillisenä episkopaalinen rakenne otetaan lähtökohdaksi, joka halutaan säilyttää.

Tästä asiasta olemme tässä kokouksessa moneen kertaan lausuneet julki vakaumuksemme, että haluamme säilyttää kirkollisen hallinnon (politia, Kirchenregiment) ja arvojärjestyksen (gradus, Bischofe Regiment) vaikka ne olisivatkin ihmisten aikaansaannosta. Olemme näet selvillä siitä, että isät ovat hyvässä ja hyödyllisessä tarkoituksessa panneet toimeen kirkollisen järjestyksen sillä tavoin kuin vanhat kirkolliset säännökset kuvaavat. ... Tässä yhteydessä haluamme jälleen kerran lausua julki vakaumuksemme, että olemme halukkaita säilyttämään kirkollisen ja kirkkolain mukaisen järjestyksen, kunhan vain piispat lakkaavat raivoamasta meidän seurakuntiamme vastaan.⁹

Piispallinen hallinto asetetaan malliksi. Tunnustuskirjat tekevät kuitenkin selvän linjauksen siinä, että piispallinen järjestys ei ole jumalallisen oikeuden mukaan vaan inhimillisen. Inhimillinen oikeus ei kuitenkaan merkitse yhdentekevää, vaan tässä yhteydessä hyödyllistä ja koeteltua. Saksassa piispallinen järjestys ei säilynyt poliittisista syistä, mutta Skandinavian reformaatiossa kyllä. Siten Laurentius Petrin 1571 kirkkojärjestys lausuu piispuuden olevan epäilemättä Pyhästä Hengestä lähtöisin ja säilyvän maailman loppuun asti. Piispuuden on ymmärretty olevan Pyhän Hengen kirkolleen antama lahja, joka kannattaa ja tulee säilyttää.

Tunnustuskirjojen kohdat käsittelevät paljon siinä historiallisessa tilanteessa piispojen väärinkäytöksiä. Piispat eivät saa olla maallisia ruhtinaita CA 28, (1-2) eivätkä määrätä mitään evankeliumin vastaisia säädöksiä, joilla raskautetaan kristittyjen omiatuntoja CA 28, (23-). Piispoilla on kuitenkin tärkeä rooli. Silloin kun piispat, joilla on sanan ja sakramenttien virka paikallisseurakuntaa laajemmassa yhteydessä, hoitavat sitä oikein, heille tulee osoittaa kuuliaisuutta.

Jumalallisen oikeuden mukaan, tämä tuomio- ja hallitusvalta kuuluu piispoille piispoina, ts. henkilöinä, joille on uskottu sanan ja

⁹ Apol.XIV, TK 1990, 188.

sakramenttien virka. Se sisältää oikeuden antaa anteeksi syntejä, hylätä evankeliumin kanssa ristiriidassa olevat opit sekä erottaa seurakunnan yhteydestä sellaiset, joiden jumalattomuus on yleisesti tunnettua, pelkällä sanalla ilman inhimillisiä pakkokeinoja. Seurakuntien tulee välttämättä jumalallisen oikeuden perusteella osoittaa siinä heille kuuliaisuutta tämän sanan mukaisesti: *“Joka kuulee teitä, hän kuulee minua.”* (Luuk. 10:16)¹⁰

Piispa tekee samaa kuin paikallisseurakunnan paimen sanan ja sakramentin hoidossa, mutta erityinen vastuu piispalla on opin ja elämän valvonnasta hiippakunnassa. Normaalikäytäntö rakkauden ja yksimielisyyden vuoksi on myös se, että piispa vihkii papit.¹¹ Pappeja ei vihitä vain paikallisseurakuntaan vaan myös paikalliskirkon palvelukseen. Viime kädessä Kristuksen virkaan vihitty palvelee Kristuksen kirkkoa. Samalla yliseurakunnallinen piispallinen rakenne varjelee yksimielisyyttä luomalla hiippakunnassa myös inhimillisen oikeuden mukaan olevissa järjestyksen asioissa yhdenmukaisia käytäntöjä seurakunnille.

Piispat ja papit ovat oikeutettuja asettamaan säädöksiä, jotta kaikki kirkossa tapahtuisi järjestyksessä, ei kuitenkaan siinä tarkoituksessa, että me näin sovittaisimme synnit tai että omattunnot veloitettaisiin uskomaan, että ne ovat välttämättömiä jumalanpalveluksen muotoja... Tällaisia säännöksiä seurakuntien tulee noudattaa rakkauden ja rauhan vuoksi ja niitä tulee seurata, jotteivät toiset loukkaisi toisiaan, vaan että kaikki tapahtuisi seurakunnissa rauhallisesti ja ilman häiriötä.¹²

Tunnustuskirjat siis ennen muuta operoivat kirkon järjestyksen kysymyksissä ei paikallisseurakunnallisella vaan hiippakunnallisella tasolla. Piispan johdolla tehdään päätöksiä, jotka ovat velvoittavia hiippakunnan papistolle ja seurakunnille. Näin kirkon yhteyttä ja ykseyttä palvellaan. Oma kysymyksensä on, missä mielessä Suomen ev.lut. kir-

10 CA XXVIII (21).TK 1990, 75.

11 ”Jos piispat tahtoisivat olla oikeita piispoja ja pitää huolta kirkosta ja evankeliumin julistamisesta, niin voitaisiin rakkauden ja yksimielisyyden tähden, vaikka asia ei välttämätön olekaan, suostua siihen, että he vihkisivät ja vahvistaisivat meidät ja saarnaajamme virkaan.” Schmalkadenin opinkohdat III, X:1.

12 CA XXVIII (53-54).

kon massiivisten kokoisten hiippakuntien malli vastaa sitä piispuutta, johon tunnustuskirjat viittaavat. Tämä ei myöskään tarkoita sitä, etteikö paikallisella seurakunnalla olisi osallisuus Kristuksen kirkon täyteyteen ja oikeus olla hyväksymättä Jumalan sanan vastaisia säädöksiä. Seurakunnallinen taso ilmenee oikeudessa olla ottamatta Raamatun vastaisia säädöksiä ja tarvittaessa itse toimia kirkon uudistamiseksi (ius reformandi).

Huomattava on, että sama koskee myös kongregationaalista järjestystä painottavia seurakuntia. Ei liioin seurakunnan kokous tai sen valitsemat edustajat saa määrätä enemmistöpäätöksin Jumalan sanan vastaisi oppeja tai käytäntöjä. Kirkossa ei ole vain oligarkian vaan myös demokratian vaara. Piispat voivat tyrannisoida seurakuntia, mutta niin voivat myös seurakuntakokouksien enemmistöt. Siksi ainoa oikea tapa elää kirkkona on kristokratia, jossa Kristus Raamatun sanalla hallitsee niin paikallisseurakunnan kuin yliseurakunnallisen rakenteen elämää totuudessa ja rakkaudessa. Siksi Pyhä Raamattu on kirkon ja uskovien jumalallinen oikeus (sacra scriptura ius divinum nostrum est)

Tunnustukset puhuvat myös kirkolliskokouksen tasosta kirkon elämässä. Synodaalisella tasolla myös kirkko elää kirkkona. Tunnustuskirjat lausuvat: ”Kirkolliskokousten ratkaisut ovat kirkon ratkaisuja.”¹³ Kun seurakuntien papit ja edustajat kokoontuvat yhteiseen kokoukseen, ne ovat todellisesti kirkkona siellä läsnä eikä vain inhimillisenä ylätasoin edustuksellisenä hallintaorganisaationa. Siksi perinteisesti kirkolliskokoukset aloitetaan yhteisellä messulla. Kirkolliskokoukset käsittelevät ennen muuta yhdessä kirkon oppia.¹⁴

6 Lähetyshiippakunnan järjestyksen kolme tasoa

Lähetyshiippakunnalla on oma hiippakuntajärjestys. Sen tarkoituksena on ilmaista hiippakunnan olemus, tunnustus ja tehtävä sekä vaalia yhteyttä hiippakunnan seurakuntien välillä sekä varjella

13 Paavin valta ja johtoasema (56).

14 Cleve 1973. Kiviranta 1977.

niitä väärinkäytöksiltä. Hiippakuntajärjestyksestä löytyvät kirkon järjestäytymisen kolme tasoa.

a) Seurakunnallinen

Hiippakuntajärjestyksen 4. luvun 1 § mukaan hiippakunnan muodostavat seurakunnat. Paikallisseurakunta on siten perustaso, jossa hiippakunta elää. Siellä toteutuu jäsenyys ja hengellisen elämän hoito. Nämä seurakunnat ovat yhtäältä itsenäisiä. Ne järjestäytyvät itsenäisesti, ne päättävät hakeutumisesta hiippakunnan jäsenyteen ja tarvittaessa voivat siitä myös vapaasti irrottautua. Seurakunta myös kutsuu itselleen papin (17. luku 4 §). Seurakunnalla tulee kuitenkin olla seurakunnan seurakunnaksi tekevät elementit. Ne ovat hiippakuntajärjestyksen mukaan 1) luterilainen tunnus 2) säännöllinen jumalanpalvelus (kaikki armonvälineet ja kirkolliset toimitukset) 3) kutsuttu pastori 4) jäsenluettelo ja säännöt.

Toisaalta seurakunta sitoutuu myös hiippakuntarakenteeseen. Seurakunnalla on velvollisuus olla kuuliainen hiippakunnan toimielimien päätöksille ja noudattaa hiippakuntajärjestyksestä. Se saa myös hiippakuntakokousedustajiensa kautta olla päättämässä hiippakunnan yhteisistä asioista. Lisäksi niillä on velvollisuus osallistua hiippakunnan toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseen.

b) Episkopaalinen

Hiippakunnan elämää johdetaan piispallisella tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että piispa on henkilökohtaisesti virkansa puolesta vastuussa hiippakunnan hengellisestä kaitsennasta (7. luku 1 §). Se merkitsee opinvalvontaa, yhteyden vaalimista ja rakentamista ja uusien paimenien vihkimistä. Hengellinen ohjaus toteutuu henkilökohtaisella yhteydenpidolla sekä piispanvierailuilla seurakunnissa. Piispan perinteinen vihki-, tuomio- ja opetusvalta toteutuu kahden seurakuntia palvelevan elimen kautta, joissa piispa toimii puheenjohtajana. Konsistori vastaa opetusvirkaan liittyvistä teologisista asioista sekä pappien vihkimiseen ja kurinpitoon liittyvistä kysymyksistä (11.luku). Hiippakunta-neuvosto päättää hiippakunnan toiminnan ja hallinnon asioista. Sillä

tasolla käsitellään niitä yhteisiä asioita, jotka ovat liian suuria kokonaisuusyksittäisille seurakunnille. Siten perinteisesti hiippakunta/synodi/paikalliskirkko -tasolla yhteisvastuullisesti hoidetaan 1) teologikoulutus 2) julkaisutyö 3) lähetystyö 4) keskusrahasto. Kaikki nämä elementit löytyvät myös hiippakuntaneuvoston tehtäväkuvasta.

Piispa edustaa myös hiippakuntaa ulospäin ekumeenisissa suhteissa. Piispan apuna seurakuntien palvelemisessa on hiippakuntadekaani ja kanslia.

c) Synodaalinen taso

Hiippakunnan ylintä päätösvaltaa käyttää hiippakuntakokous (5. luku 1 §). Seurakuntien edustajista ja paimenista koostuva elin tekee hiippakunnan seurakuntia koskevia sitovia yhteisiä päätöksiä. Kokous valitsee piispan, dekaanin, edustajat eri toimielimiin ja hyväksyy toiminnallis-taloudelliset suuntaviivat. Tällä tasolla teologisesti operoidaan tunnustukseen liittyvissä kysymyksissä. Hiippakuntakokous päättää kirkollisen yhteyden solmimisesta, liturgisista käsikirjoista sekä opillisesta materiaalista. Samoin se päättää muutoksista hiippakuntajärjestykseen ja valitsee välimiehet välimiesoikeutta varten. Hiippakunta yhdessä tekee näin päätökset opin, liturgian ja hallinnon kysymyksissä. Synodaalinen taso ilmentää seurakuntien tunnustuksen yhteyttä ja sen sovellusta.

7 Loppukatsaus

Lähetyshiippakunta on syntynyt Suomen ev.lut. kirkon traditiossa, mutta ei ole osa sen hallintorakennetta. Itsenäinen hiippakunta on saanut paljon eri tavoin vaikutteita rikkaasta herätysliikeperinnöstä Suomessa. Yhteydet luterilaisiin tunnustuksellisiin vapaakirkkoihin Suomessa ja erityisesti Yhdysvalloissa Missouri synodissa ovat osaltaan antaneet aineksia kirkko-opilliseen työskentelyyn hiippakunnan synnyssä. Hiippakuntajärjestys lausuu hiippakunnan olemuksesta näin:

Lähetyshiippakunta on seurakuntien muodostama itsenäinen kirkollinen rakenne piispallisessa kaitsennassa. Se on osa "yhtä, pyhää, yhteistä ja apostolista kirkkoa" joka tunnustetaan kirkon uskontunnustuksissa, jota koskevat Jumalan sanassaan kirkolle antamat velvollisuudet ja lupaukset, ja joka Augsburgin tunnustuksen 7. artiklan mukaisen määritelmän mukaan siinä hoidettujen armonvälineiden tähden ja voimasta on todellisesti kirkko (1. luku 2 §).

Lähetyshiippakunnan itseymmärrys on, että se koostuu paikallisella tasolla armonvälineiden osallisuudessa elävistä seurakunnista. Lähetyshiippakunta on puolestaan piispallinen yliseurakunnallinen rakenne. Tämä rakenne on paikallisseurakuntien tavoin teologisessa mielessä kirkko (ecclesia). Lähetyshiippakunta seurakunnallisena ja kirkollisena todellisuutena partisipoi armonvälineiden osallisuudessa Kristuksen kirkkoon. Tämä käsitys perustuu Augsburgin tunnustuksen artiklaan VII. Paikallinen, alueellinen ja maailmanlaajuinen perspektiivi kirkkoon on siten voimakkaasti läsnä.

Kun Lähetyshiippakuntaa ja sen järjestäytymistä vertaa Suomen ev.lut. kirkkoon, herätysliikkeisiin ja itsenäisten luterilaisten vapaakirkkojen traditioon on nähtävissä eroja ja yhtäläisyyksiä.

Seurakunnallisella tasolla se korostaa vahvemmin paikallisseurakunnan oikeuksia kuin Suomen ev.lut. kirkossa. Herätysliikkeiden ja järjestöjen messutoimintaa nähden se omaa selkeän seurakunnallisen olemuksen. Itsenäisten luterilaisten vapaakirkkojen kanssa se korostaa paikallisseurakunnan roolia, mutta sen järjestys ei ole seurakuntakeskeinen vaan piispallinen.

Hiippakunnallisella tasolla verrattuna Suomen ev.lut. kirkkoon vallitsee tradition jatkumo, mutta piispuus käytännössä ymmärretään valtiokirkollisen suurhiippakuntaperinnön sijasta pienemmän seurakuntayksikön ja pappiskollegion tosiasialliseksi hengelliseksi kaitsijaksi. Herätysliikkeiden yhdistyspohjaisiin messuyhteisöihin nähden piispa ja hiippakuntarakenne antavat yhteisöille selkeän yliseurakunnallisen rakenteen sekä niiden papeille vihkimykset ja kaitsennan. Luterilaisiin vapaakirkkoihin verrattuna hiippakuntamalli yhtäältä velvoittaa enemmän seurakuntia ja niiden paimenia, mutta samalla

varjelee niitä vahingolliselta yksin jättäytymiseltä ja jäämiseltä.

Synodaalisella tasolla käsitellään kaikissa samansisältöisiä asioita, mutta mittaluokkien tähdenkin edustajat valitaan hyvin eri tavalla. Suurin periaatteellinen ero koskee suhdetta valtioon. Suomen ev.lut. kirkko on edelleen julkisoikeudellinen yhteisö, jonka laki viedään eduskunnan hyväksyttäväksi.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että Lähetyshiippakunta on syntynyt Suomen ev.lut. kirkon hengellis-teologisessa hätätilanteessa. Lähetyshiippakunta rakentuu kuitenkin ehyesti sekä tunnustuskirjojen kirkko-opilliselle pohjalle että sen olettamalle kirkon järjestysmuodon ja hallinnon piispalliselle mallille. Se edustaa näin uutta ratkaisua niin suhteessa perinteisiin herätysliikkeisiin kuin luterilaisiin vapaakirkkoihinkin. Kirkko-opillinen keskustelu ja työstäminen sen parissa tulee jatkumaan. Hyvän kirkollisen järjestyksen ja hallinnon aikaansaaminen on arvokasta, mutta tärkeintä on se, että Kristuksen lahjat virtaavat vapaasti, puhtaasti ja runsaasti alttarin ja saarnatuolin ympärille kokoontuville seurakuntalaisille. Tällöin voi toteutua Paa-valin sana:

”Iloitsen nähdessäni järjestyksen, joka teidän keskuudessanne vallitsee, ja teidän lujan uskonne Kristukseen” (Kol.2:5).

Kirjallisuus

Cleve, Fredrik

1973

Tunnustuskirjat ja kirkon järjestysmuoto. - XX varsinaisen kirkolliskokouksen asettaman kirkon järjestysmuodon tutkimiskomitean mietintö n:o 1. Helsinki, 42–47.

Evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjat

1948

Suomen Luterilainen evankeliumiyhdistys. Helsinki.

1990

Sley-kirjat. Jyväskylä

- Harrison, Matthew
2013 <http://mercyjourney.blogspot.fi/2011/09/notes-on-revision-of-walthers-church.html>. Luettu 27.9.2013
- Kansanaho, Erkki
1976 Suomen kirkon hallinto. Vaasa.
- Kiviranta, Simo
1977 Paikalliskirkko, paikallisseurakunta ja kirkon katolisuuden ongelma. – Iustificatio impii, Jumalattoman vanhurskauttaminen. Professori Lauri Haikolan juhlakirja. Toim. Jussi Talasniemi. Suomalaisen teologisen kirjallisuus seuran julkaisuja 103. Helsinki, 113–134.
- Marquart, Kurt E.
1990 The Church and Her Fellowship, Ministry and Governance. Confessional Lutheran Dogmatics IX. Ed. by Robert D. Preus and John R. Stephenson. Fort Wayne.
- Pieper, Fraz
1995 Kristillinen dogmatiikka. 2. uudistettu painos. Porvoo.
- Poutiainen, Matti
1994 Uudistuva kristinoppi. Suomalaisen katekismusreformin teologianhistoriallinen tausta. Kirkon tutkimuskeskussarja B Nro 75. Pieksämäki.
- Rast, R. Lawrence
1997 Demagoguery or Democracy? The Saxon Emigration and American culture. – Church Polity and Politics. Congress on the Lutheran Confessions 1997. Ed. by J.R. Fehrmann and D. Preus. Luther Academy Lecture Series vol. 4. Minneapolis, 107–124.

Juridiikasta kirkon ja uskovien oikeuteen - Pyhä Raamattu on meidän jumalallinen oikeutemme

Pastori, OTK Jyrki Anttinen

Virkakysymyskiistan juridisesta ratkaisusta evankelis-luterilaisessa kirkossa

Minulla on ollut ainutlaatuinen tilaisuus saada osallistua vuosina 2007–2011 eräisiin keskeisiin Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa koskeviin oikeudenkäynteihin, joista saatiin sittemmin myös korkeimpien oikeuksien ennakkoratkaisuja. Näissä jutuissa (ns. Hyvin-kään syrjintäjuttu, kappalaisen virkaero, seurakunnan nuorisotyön-ohjaajien irtisanomiset) käytiin oikeuskysymyksenä rajanvetoa siihen minkälainen liikkumavara apostoliseen virkateologiaan tunnustautuvilla papeilla ja seurakunnan työntekijöillä on evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Näihin oikeudenkäynteihin liittyen tein vuonna 2007 Eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelun, joka ratkaistiin vuonna 2009. Kantelu liittyi vakaumuksellisen vähemmistön oikeusasemaan ja koski vuoden 2006 piispainkokouksen selontekoa (tiedoksianto 1/2006). Tällä selonteolla, jolla ei pitänyt olla juridista merkitystä, käytännössä lopetettiin ja kiellettiin papin sukupuoleen ja vakaumukseen perustuvat pitkäaikaiset työvuorojärjestelyt seurakunnissa, ilman että seurakuntia kuultiin tai että piispainkokouksella olisi ollut lakiin perustuvaa toimivaltaa tässä kysymyksessä tai että kirkolliskokous olisi antanut siitä piispainkokoukselle erityisen tehtävänannon.

Näiden prosessien myötä kävi selväksi, että mikäli kirkko enemmistöpäätöksellään muuttaa tunnustustaan, vähemmistöön jääneiden on siihen tyydyttävä. Vähemmistöön jääneillä ei ole opillisiin kysymyksiin liittyvissä ratkaisuisa mitään erityistä uskonnonvapautta tai vähemmistön suojaa. Näin siis oman uskontokunnan sisällä.

Viranhaltijoiden ja työntekijöidenkin osalta riittäväksi oikeussuojaksi katsottiin jäävän oikeus irtisanoutua pitkäaikaisestakin virka- tai työsuhteesta, jos ei löydy valmiutta sopeutua uuteen järjestykseen.

Kerrottakoon vielä selvytyden vuoksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ottanut näihin juttuihin liittyviä valituksia tutkittavakseen. Ratkaisun teki yksi tuomari, jonka henkilöisyyttä ei ilmoitettu. Mitään perusteluja ei annettu eikä niitä saanut edes tiedustella. Valitusoikeutta ei ollut ja asiakirjatkin on hävitetty vuoden kuluttua päätöksestä.

Joku saattaa ehkä miettiä, että eihän näin voida sentään uskonnollisessa yhdyskunnassa menetellä, ei ainakaan julkisoikeudellisissa sellaisissa eikä ainakaan Euroopassa – siis että kirkon tunnustuksen mukaisen apostolisen virkakäsityksen omaavien oikeus uskonsa mukaiseen kirkolliseen elämään kavennetaan olemattomiin ilman, että missään toimivaltaisessa kirkollisessa toimielimessä olisi tehty siitä asianmukaista päätöstä. Tähän on vastattava, että ei pitäisikään, mutta näin on tosiasiallisesti käynyt. Näin on käynyt, vaikka vähemmistön puolesta vedottiin pitkäaikaiseen lähes kaksikymmenvuotiseen käytäntöön, jota seurakunnissa noudatettiin ja kirkolliskokouksen ponteen ja kirkon hallinnollisen menettelyn epäselvyyteen ja toimivaltasäännösten noudattamatta jättämiseen.

Laillisuuden valvojat ja tuomioistuimet eivät pitäneet hyvän hallinnon periaatteita tällaisessa kysymyksessä olennaisina. Olennaisempaa oli antaa julkisen vallan tuki niille muutoksille, jotka lähentävät kirkkoa kohti yhteiskunnan arvoja. Ratkaisuissa kyllä painotettiin ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien turvaamista, mutta niiden soveltamista ei uloteta kirkolliseen vähemmistöön, ei ainakaan silloin, kun oppositioon joutuminen johtuu teologiasta. Uskonnonvapauskin kyllä todettiin, mutta sen sisältö kaventui mahdollisuudeksi joko sopeutua tehtyyn muutokseen tai erota. Ratkaisuissa huomioitiin myös kirkon itsehallinnollinen asema eli autonomia, mutta vain siinä mielessä, että kirkon ratkaisujen oikeellisuutta ei avattu. Viesti tuli selväksi: kirkon niin sanottu virallinen linja saa valtiovallan tuen ja tuomioistuinten tulkinnat suuntautuvat teologiasta kohti muita yh-

teiskunnallisia aatejärjestelmiä eli ideologiaa.

Oma kysymyksensä silti on, että miksi tällaisessa kirkon tunnustukseen liittyvässä sisäisessä kiistassa valtiovalta asettuu toisen käsityskannan tueksi ja auttaa eliminoimaan toisen osapuolen elintilan. Ehkä kansankirkkoajatus on tähän vaikuttanut ja kirkon julkisoikeudellisen aseman ymmärtäminen enemmän yleisuskonnollisesti, ei siis tunnustuksellisesti.

Toki tuomioistuimilla on ratkaisupakko ja laillisuusvalvojanakin tulee kantelut käsitellä, mutta ne olisivat voineet käyttää myös harkintavaltaa ja olla ratkaisematta uskontokunnan sisäistä opillista kiistakysymystä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa on katsottu ainakin muslimiyhteisön osalta, että uskontokunnan jakaantuessa valtiovallan ei tule antaa tukeaan vain toiselle osapuolelle. Ratkaisua perusteltiin demokraattiseen yhteiskuntaan erottamattomasti kuuluvalla pluralismilla eli moniarvoisuudella ja katsottiin, että valtiovallan puuttuminen uskontokunnan sisäisiin asioihin voi mennä tarpeettoman pitkälle suhteessa tavoiteltuihin päämääriin eli olla niin sanotun suhteellisuusperiaatteen vastainen:

”Oli sinänsä mahdollista, että jännitystä syntyi tilanteissa, joissa uskonnollinen tai muu yhteisö jakautui. Tämä oli kuitenkin yksi pluralismin väistämättömistä seurauksista. Jännityksen syytä ei ollut poistettava pluralismin eliminoinnilla vaan varmistamalla sen, että kilpailevat ryhmät sietivät toisiaan.” (EIT, Serif-tapaus v. 1999)

Selvää kuitenkin on, että oikeudenkäynnit on nyt käyty ja oikeuskysymykset on katsottu loppuun saakka. Näin siis lainkäytöllisesti eli tuomioistuinnäkökulmasta. Tämä saattaa joidenkin mielestä olla karu, mutta samalla se on myös selkeä kirkkohallinto-oikeudellinen tilinpäätös siltä tilikaudelta, jonka tase avattiin vuonna 1986 kirkolliskokouksen niin sanotulla naispappeuspäätöksellä. Lopputulokseksi jää, niin kuin Korkein oikeus tapaa päätöksiinsä kirjoittaa: tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Jos tästä juridisesta revohkasta etsii jotain myönteistä tunnustuksellisen vähemmistön näkökulmasta, niin ehkä se on oikeusvarmuus mikä näissä jutuissa saavutettiin. Tarkoitin sellaista varmuutta, että

näin tulee käymään myös muissa tulevaisuuden oppeja koskevissa kansankirkon kiistakysymyksissä, siis jos tilikautta jatketaan riittävän pitkälle.

Osoituksena tämän tilinpäätösanalyysin toimivuudesta nostan esille ratkaisun, joka hiljattain tehtiin Tampereen tuomiokapitulissa. Jos joku kirkon viranhaltija tai työntekijä on ajattelut, että pysyy vielä vuoden 2006 piispainkokouksen selonteon ohjeistuksen mukaisesti apostolisen virkakantansa säilyttämään edes mielipiteen tasolla, niin sitä käsitystä ei enää kannata ainakaan ääneen sanoa. Nimittäin mielipide apostolisen virkakäsityksen oikeellisuudesta nähtiin esteeksi vaalikelpoisuudelle kirkkoherran virkaan. Enää ei siis riitä, että ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä kaikissa tilanteissa naispuolisten pastoreiden kanssa, koska voidaan ennakoida, että mielipide voi johtaa tulevaisuudessa syrjintään. Vaikka tässä virkateologiaan liittyvässä sivujuonteessa päästiin seitsemän vuoden tilikauteen, niin tilinpäätös tulee näissä olemaan lopulta aina sama - tunnustuksellisten tappiotili kasvaa.

Todettakoon sekin, että hallinto-oikeus vahvisti tämän tuomiokapitulun uuden piispainkokouksen linjausta tiukemman kannan. Juttua ei viety Korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mutta lopputulos siellä olisi kaiken edellä kuvatun perusteella ollut helposti arvattavissa.

Pyhän Raamatun jumalallinen oikeus

Ovatko nämä ratkaisut eli kirkon määränemistöpäätös virkateologiassa ja sitä seuranneet oikeudelliset ratkaisut myös kirkon oman oikeuden mukaisia? En tarkoita kirkon hallinnollista oikeutta, vaan sitä oikeutta, jota teologia määrittää ja joka johdetaan kirkon tunnustuksesta ja teologisista olennaisrakenteista eli konstituutiosta.

Tämä kysymys on edelleenkin lupa esittää, sillä sitä ei ole lainvoimaisesti ratkaistu. Nimittäin teologinen kysymys ei ratkea Korkeimmassa oikeudessa tai Korkeimmassa hallinto-oikeudessa, ei edes Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa tai EU-oikeudessakaan. Tällaisen uskoon ja oppiin liittyvän muutoksen oikea auditorio, siis

taho jonka tulisi ratkaisun oikeellisuudesta vakuuttua, on paitsi jokainen kirkon hengellisen viran haltija, niin myös yleiseen pappuuteen kuuluvan uskomisen vapauden ja arvostelun oikeutuksen nojalla jokainen yksittäinen seurakuntalainen.

Kun vuonna 1986 pappisvirka avattiin naisille, sitä perusteltiin teologisesti niin, että vaikka pappisvirka on jumalallinen säätämys (*ius divinum*) niin kysymys papin sukupuolesta olisi inhimilliseen järjestykseen (*ius humanum*) kuuluva ja siten muutettavissa. Vähemmistöön jääneet pitivät ratkaisun teologisia perusteita kiistanalaisina eivätkä kaikki voi edelleenkään tätä uustraditiota hyväksyä, koska kirkon erityinen virka on tunnustuksessa keskeisesti kirkon oppiin ja konstituutioon kuuluva. Sitä ei voida siksi mennä muuttamaan.

Tällaisissa kirkon oppiin liittyvissä riidoissa astuu luterilaisessa tunnustuksessa esiin aivan toisentyyppinen tuomari kuin kirkollinen auktoriteetti tai juridiikka ja siihen liittyvä valtion tuomiovalta. Arto Seppäsen mukaan uskonpuhdistuksen aikaisen kirkollisen kansalaistottelemattomuuden linjaus tiivistyy Martti Lutherin lausumaan: ”Pyhä Raamattu on meidän jumalallinen oikeutemme – *Scriptura sacra ius nostrum divinum*.” Anssi Simojoki luonnehtii tätä kirkko-oikeudellista kivijalkaa, joka on myös kirkollisen hätätilaoikeuden kulmakivi, sävyisäksi mutta samalla ehdottomaksi.

Miten tämä jumalallinen oikeus tulee ymmärtää ja mitä se tarkoittaa kirkon oman oikeuden ja seurakuntalaisten näkökulmasta?

Simo Kivirannan mukaan kirkon ja uskovien oikeutta tunnustukseen ei voida perustella tunnustuksen omista lähtökohdista käsin ihmisoikeuksina tai uskonnonvapautena. Näin sen vuoksi, koska ihmis- ja perusoikeudet nojautuvat ”vain” ihmisen luotuisuuteen ja kristillisestä näkökulmasta katsottuna Jumalan luonnolliseen lakiin. Toki nämä oikeudet ovat arvokkaita ja niitä tulee kristittyjen lujasti puolustaa. Kirkko sen sijaan ei perustu vain luomiseen vaan ennen kaikkea Kristuksen lunastustyöhön. Ei siis Jumalan lakiin, vaan Jumalan evankeliumiin. Sen vuoksi kirkkoa ei kannattele ihmisen oikeudet, vaan Jumalan armo. Hans Dombois nimittääkin kirkon oikeutta armon oikeudeksi.

Koska kirkko perustuu Jeesuksen säätämukseen ja apostolien todistukseen, josta meillä on Jumalan sana eli Raamatun ilmoitus, ei jumalallista säätämystä voida lähteä muuttamaan ihmisten uskonnollisten tarpeiden tai yhteiskunnan muuttuvien arvojen vuoksi. Kysymys kirkon oikeudesta on syvyydessään aivan eri käsiteluoکان ja jopa eri ulottuvuuden kysymys. Siksi näiden kiistakysymysten arvioimisessa tuleekin palata uskonpuhdistuksen tavoin siihen, mistä kirkko on kerran lähtenyt. Juuri tämän yhteyden vuoksi ja koska Pyhän Raamatun jumalallinen oikeus ei ole olemuksellisen luonteensa vuoksi ihmisten vapaasti sovittavissa, kirkko-oikeuden perusteet eivät ole demokratiaa tai sopimusoikeutta tai uskonnonvapauttakaan tavanomaisesti ymmärrettynä.

Kivirannan mukaan siihen valtakuntaan, jossa siis Jumalan armon oikeuden oikeuspiiri vallitsee, liitytään hengellisessä uudestisyntymisessä - kasteen ja uskon tietä. Vain tästä Jumalan lapseuden näkökulmasta ja jo nyt Kristuksen kanssaperillisinä voidaan käsittää, että kaikki mitä kirkossa on jumalallisen säätämysten perusteella (*iure divino*), on syvimmiltään ja olemuksellisesti Jumalan lahjaa. Hallinnollista pakkoa ei siinä voida soveltaa, sillä sen ainoa vaatimus on tulla vastaanotetuksi.

Jumalan armon oikeus on siten ennen kaikkea kirkon ja sen uskovien oikeutta puhtaasti julistettuun Jumalan sanaan ja Kristuksen asetuksen mukaisesti sakramentteihin apostolisen todistuksen mukaisesti. Seurakunnan ja seurakuntalaisten kannalta luovuttamatonta siinä on uskomisen vapaus eli saada luottaa Jumalan sanaan ja siihen, mitä Hän meille Kristuksessa lupaa ja lahjoittaa. Se on vapautta olla seuraamatta kirkon auktoriteetilla annettuja ihmiskäskyjä. Se on vapautta saada olla osallisena Kristuksen kätketystä ja julkisesta ruumiista.

Epilogi

Pyhän Raamatun meille antaman jumalallisen oikeuden perusteella ja sen oikeuttamana kaksikymmentäviisi henkilöseurakuntaa eri puolelta Suomea järjestäytyivät keväällä 2013 perustamisasiakirjassa

tarkemmin lausutuin perustein Suomen evankelisluterilaiseksi lähetyshiippakunnaksi. Hiippakunnan tunnuslause on *Scriptura sacra ius nostrum divinum*.

Lähteet

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 26.8.2009 (dnro 3187/4/0), Piispainkokouksen kannanotto naispappeuteen edistää tasa-arvoa.

KKO:2010:74

KHO 6.5.2010, 1052 (dnro 1118/2/09)

KHO:2011:56

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin Serif v. Kreikka, 14.12.1999.

Simo Kiviranta

1991 Kirkon oikeus ja uskovien oikeus, esitelmä 28.7.1991 rukoilevaisten kesäseuroilla Pyhärannassa, julkaistu Sanansaattajassa 1991 ja Länsi-Suomen herännäislehdessä 1992, Sisarenpoika 1/2013.

Arto Seppänen

2013 Omientuntojen tuki: Scriptura sacra ius nostrum divinum, Pyhäkön Lamppu 2/2013.

Anssi Simojoki

2013 Kirkon hätätilasta, blogikirjoitus Lähetyshiippakunnan sivustolla 18.4.2013.

Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan perustamisasiakirja 16.3.2013

Tälle perustalle

Seurakunta, Jumalan kansa Vanhassa testamentissa

Pastori, TT Petri Hiltunen

Kun Vanhassa testamentissa puhutaan seurakunnasta, sillä tarkoitetaan Israelin kansaa ja sitä nimenomaan kulttiyhteisönä, jumalanpalvelusta viettävänä kansana. Se on kansasta muodostuva yhteisö, joka ei kuitenkaan ole kansan muodostama yhteisö. Tämän erottelun tekeminen on tärkeää.

Seurakunta muodostuu ihmisistä, kansasta. Vanhassa liitossa siinä oli pohjimmiltaan kysymys syntyperäisistä juutalaisista. Tätä pääsääntöä ei kumoa se, että seurakunnan jäsenyyteen ajoittain luetaankin toisiin kansoihin kuuluvia, kuten egyptiläinen Haagar, Aabrahamin sivuvaimo, moabilainen Ruut tai heetiläinen Uuria.

Vanhassa testamentissa ei edes kyseenalaisteta sitä ristiriitaa, että yhtäältä muukalaisvaimot käskettiin lähettää pois (Esrä 10), mutta toisaalta monella keskeisellä henkilöllä oli vieras kansallisuus. Tärkeimmäksi nousi heidän suhteensa Israelin Jumalaan, mistä Ruut on oivallinen esimerkki.

Seurakunta muodostui siis kansasta, mutta kansa ei silti muodostanut seurakuntaa. Siinä ei ollut kysymys tiettyyn kansaan kuuluvien ihmisten hankkeesta perustaa itselleen oma uskonto ja sen harjoittaminen.

Vanhassa testamentissa on hyvin vahvana ajatus siitä, että seurakunta, Jumalan kansa, on Jumalan yksinvaltaisen, armollisen valinnan tulos. Jumala valitsee Aabrahamin kantaisäksi, Hän valitsee Mooseksen johtamaan kansaa, Hän valitsee sille tuomarit, profeetat ja kuninkaat. Tämä valinnat-ajatus läpäisee koko Vanhan testamentin. Israel on valittu kansa. Se ei itse valinnut itseään olemaan Jumalan kansa vaan tuon valinnan teki yksipuolisesti Jumala. Israel oli valinnan kohde, jonka kannettavaksi annettiin valinnan ehdot ja velvoitteet.

Mooses muistutti tästä israelilaisia näin: *”Muistakaa, että olette Herralle, Jumalalle pyhitetty kansa. Herra, teidän Jumalanne, valitsi teidät maailman kaikkien kansojen joukosta omaksi kansakseen. Ei Herra siitä syystä mieltynyt teihin eikä valinnut teitä, että te olisitte kansana kaikkia muita kansoja suurempi – olettehan kaikista kansoista pienin”* (5 Moos. 7:6-7).

Israelia ei siis valittu Jumalan kansaksi sen vuoksi, että se oli suuri, viisas tai hurskas. On turha etsiä Jumalan valinnan syytä jostakin tuon kansan ominaisuudesta ja laadusta. Jumala valitsee useinkin sen, joka on pieni ja huono tai ei yhtään mitään. Paavali kirjoittaa: *”Mikä maailmassa on hulluutta, sen Jumala valitsi saattaakseen viisaat häpeään. Mikä maailmassa on heikkoa, sen Jumala valitsi saattaakseen häpeään sen, mikä on voimakasta. Mikä maailmassa on vähäpätöistä ja halveksittua, mikä ei ole yhtään mitään, sen Jumala valitsi tehdykseen tyhjäksi sen, mikä on jotain. Näin ei yksikään ihminen voi ylpeillä Jumalan edessä”* (1 Kor. 1:27-29). Näin Jumala itse luo kohteensa ja kumppaninsa. Hän ei luo siitä, joka jo valmiiksi on jotain vaan Jumala luo siitä, mikä on autiota ja tyhjää (1 Moos. 1:2).

Tämä Vanhan testamentin opetus meidän on tärkeä pitää mielessämme, kun ajattelemme Uuden liiton kansaa, Kristuksen seurakuntaa. Me emme ole luoneet seurakuntaa emmekä koskaan voi sellaista luoda. Jumala on luonut sen tyhjästä. Eikä Jumala luonut seurakuntaa siksi, että me olemme niin uskovaisia, pyhiä ja hurskaita vaan päinvastoin siksi, että olemme köyhiä, kurjia ja syntisiä. Jeesushan sanoi: *”Eivät terveet tarvitse parantajaa vaan sairaat”* (Matt. 9:12).

Seurakunnan säännöt

Vanhassa testamentissa Jumala myös määrittelee perustamalleen seurakunnalle ehdot ja säännöt. Ne eivät perustu ihmisten keskinäiseen sopimiseen tai kokousten päätöksiin vaan Jumalan antamaan lakiin. Se säänteli Vanhassa liitossa seurakunnan elämää ja toimintaa.

Vanhassa liitossa ajateltiin niin, että ne jotka noudattavat Jumalan lakia, kuuluvat Jumalan kansaan ja perheeseen. Tuo laki siis piirtää esiin Jumalan kansan rajat. Tavan takaa Jumala sanoi: ”Jos te pidätte minun käskyni, te olette minun kansani”. Lain noudattamisen vaatimus ei siten koskenut vain yksilöitä vaan koko seurakuntaa. Aina oli olemassa vaara, että Valitsijansa ja Lainsäätäjänsä hylännyt kansa joutuu itse hylätyksi ja tuon paikan ottaa jokin toinen kansa.

Uudessa liitossa tapahtuu sitten tärkeä siirtymä. Jumalan lakia ei kumota, mutta sen tilalle kansan hengellisen elämän keskuksiksi tuleekin jotain muuta. Lain paikan ottaa Jeesus Kristus, lain täyttäjä. Vanhassa testamentissa esimerkiksi opetetaan, että ihminen saa levon, kun hän pyhittää lepopäivän. Uudessa liitossa sen sijaan Jeesus sanoo: *”Tulkaa minun luokseni kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon”* (Matt. 11:28).

Samoin Vanhassa testamentissa sanotaan laista: *”Tämä laki, jonka minä teille nyt annan, ei ole liian vaikea, ei etäinen eikä salattu. Se ei ole taivaassa, niin että joutuisitte sanomaan: ’Kuka nousee meidän puolestamme taivaaseen noutamaan lain ja ilmoittamaan sen meille, jotta voisimme sitä noudattaa... Se on aivan teidän lähellänne, teidän suussanne ja sydämässänne, valmiina noudatettavaksi”* (5 Moos.

30:11-12, 14). Siirtymä uuteen liittoon on paljastava: ”Mutta uskon vanhurskaus puhuu näin: Älä kysy sydämessäsi: Kuka voi nousta taivaaseen? – Nimittäin tuomaan Kristusta maan päälle... Mitä siis on sanottu? Sanan on lähellä sinua, sinun suussasi ja sinun sydämessäsi, nimittäin se uskon sana, jota me julistamme” (Room. 10:6, 8). Vanhan liiton lain tilalle tulee uudessa liitossa näin ollen Kristus ja evankeliumi Hänen sovitustyöstään. Se on seurakunnan hengellisen elämän keskus ja sisältö niin kuin ennen oli ollut laki.

Samanlainen siirtymä laista Kristukseen tapahtuu monessa muusakin asiassa. Jeesus syrjäyttää tempppelin, sen uhrin, ylipapin, liitonarikon kannen eli armoistuimen, kaikkeinpyhimmän jne.

Kansa ja kirkko

Vanhassa testamentissa Jumalan kansaa ja seurakuntaa kutsuttiin kahdella heprean sanalla: *kahal* ja *eda*. Alun perin nämä molemmat sanat tarkoittivat yksinkertaisesti ”kansaa” – ilman mitään erillistä uskonnollista sisältöä. Molemmat sanat esiintyvät jopa samassa jakeessa 2 Moos. 12:6, jossa ne on käännetty ”Israelin yhteisö” (UKR 91) tai ”Israelin koko seurakunta” (KR 33).

Noiden heprean sanojen käyttäminen kertoo ensinnäkin siitä, että alkuun ei tehty eroa Israelin kansan (siis kaikkien juutalaisten) ja Jumalan kansan eli hengellisen seurakunnan välillä. Kansa ja ”kirkko” olivat hyvin pitkälti yhtä.

Tällainen ajatushan oli hyvin pitkälti vallalla vielä sotien jälkeisenä aikana Suomessa. Suomen kansaa pidettiin kristittynä Jumalan kansana: ”... hän heidän omakseen Suomemme kauniin soi ... myös meitä vie hän näin ja kansanansa siunaa” (virsi 583:2, Lauri Kalliala 1937). Ei voinut olla kunnan kansalainen, ellei kuulunut kansankirkkoon!

Jumala valitsi Israelin kansan, pienimmästä suurimpaan. Oli tarkoitus, että jok’ikinen heistä olisi ollut Jumalan lapsi ja noudattanut Jumalan lakia. Koko Vanha testamentti on kuitenkin kertomusta siitä, kuinka huonosti tämä alkuperäinen ajatus kansan ja seurakunnan yhtenäisyydestä toteutui. Usein oli kyseenalaista, kuuluvatko edes

kansan hengelliset johtajat Jumalan todelliseen kansaan.

Esimerkiksi Elian aikana Jumala joutui toteamaan: *”Vain 7000 minä jätän jäljelle Israeliin, kaikki ne, joiden polvet eivät ole notkistuneet Baalin edessä ja joiden suu ei ole Baalia suudellut”* (1 Kun. 19:18). Arvioidaan, että tuon ajan Israelissa ja Juudassa olisi ollut ainakin kolme miljoonaa asukasta. Tuo uskollisten joukko muodosti siis 0,2 % maan asukkaista. Loput 99,8 % olivat luopuneet elävästä Jumalasta ja palvoivat Baalia.

Oli siis auennut huikea juopa kansan ja seurakunnan välille. Ei tosiaankaan voinut enää sanoa, että hengellinen Israel on sama kuin luonnollinen, kansallinen Israel. Tosi Israelin, Jumalan kansan, muodosti enää tuo piskuinen ”pyhä jäännös”. Se vaali Israelin uskoa ja piti yhteyttä elävään Jumalaan. Tuon pyhän jäännöksen varaan rakentui sitten myöhemmin se hengellinen herääminen, jossa suuri osa kansaa palasi jälleen isien uskoon. Tämä herääminen tapahtui pitkälti pakosiirtolaisuudessa, jossa ulkoinen paine pakotti sisäiseen parannuksen tekemiseen.

Ajatus ”pyhästä jäännöksestä” voisi olla käyttökelpoinen myös meidän itseymmärryksellemme Suomen ev.-lut. lähetyshiippakunnassa. Myös teol. tri Anssi Simojoki on nostanut tämän esiin omista puheissaan. Me olemme jäännös siitä Jumalan kansasta, kirkosta ja seurakunnasta, jonka Kristus on valinnut Suomen kansan keskeltä. On kuitenkin syytä aina painottaa, että me olemme ”osa” tuota jäännöstä, sillä siihen kuuluvia Jumalan lapsia on myös muissa kirkollisissa yhteisöissä. Pyhä jäännös edustaa todellista Jumalan Israelia, koska se pitäytyy Jumalan asettamiin ehtoihin, vaikka se sosiologisesti saattaa olla hyvinkin marginaalinen.

Vanhassa testamentissa on monia lupauksia tuolle pyhälle jäännökselle, vaikkapa 2 Kun. 19:30-31 (kuningas Hiskialle): *”Ja Juudan suvusta ne, jotka ovat jääneet henkiin ja päässeet turvaan, kukoistavat jälleen kun puu, joka kasvattaa juurta maahan ja hedelmää ylös taivasta kohden, sillä jäännös lähtee kasvamaan Jerusalemissa ja pelastuneitten joukko Siionin vuorelta. Tämän saa aikaan Herran Sebaotin pyhä kiivaus.”*

Voimme soveltaa nuo sanat myös Lähetysshiippakuntaan. Meidän seurakunnillemme kuuluu lupaus puusta, joka kasvaa alaspäin juurta ja ylöspäin hedelmää. Eikö juuri kuva puusta kerro meidän näystämme? Mekin odotamme sitä, että seurakuntamme juurtuvat syvemmälle Jumalan sanan muhevaan maaperään, isien uskoon, kirkon uskontunnustukseen ja kaiken tämän myötä itse Kristukseen: ”Niin kuin te siis olette omaksenne ottaneet Kristuksen Jeesuksen, Herran, niin vaeltakaa hänessä, juurtuneina häneen ja hänessä rakentuen ja uskossa vahvistuen, niin kuin teille on opetettu” (Kol. 2:6-7a).

Kristuksessa pysyen me varmasti myös kannamme hedelmää kohti taivasta. Rukoilemme sitä, että Jumala saisi meidän seurakunnissamme synnyttää ja kasvattaa ihmistä iankaikkiseen elämään. Tämä on mahdollista vain silloin, kun säilyy pyhä jäännös, joka ei kumarra eikä suutele tämän maailman epäjumalia vaan pyrkii yhä innokkaammin tekemään lujaksi kutsumuksensa ja valintansa (2 Piet. 1:10).

Uloshuudetut yhteentulijat

Viimeisillä esikristillisillä vuosisadoilla Vanha testamentti käännettiin kreikaksi (Septuaginta). Uuden testamentin kirjoittajat käyttivät useimmiten juuri tuota kreikankielistä käännöstä, siksi jotkut Vanhan testamentin lainaukset poikkeavat hepreankielisestä alkutekstistä.

Kreikankielisessä Vanhassa testamentissa sanat *kahal* ja *eda* käännettiin useimmiten kreikan sanoilla *ekklesia* tai *synagoge*. Juuri noiden sanojen valitseminen kertoo siitä, kuinka ajatus Jumalan kansasta oli muuttunut Vanhan liiton aikana. Enää ei seurakunnasta käytetty sanaa ”kansaa” (kreikaksi se olisi ollut *ethnos* tai *laos*).

Ekklesia tarkoittaa alunperin ”ulos huudettuja” tai ”ulos kutsuttuja”. Se siis vastaa Vanhan testamentin ajatusta siitä, että Jumala on valinnut maailmasta itselleen kansan. Heidät on valittu ja kutsuttu erilleen pakanoiden suuresta joukosta ja nyt he muodostavat uuden yhteisön. Tämä sopii mainiosti myös kristittyjen nimitykseksi.

Tuo toinen seurakuntaa tarkoittava sana *synagoge* taas merkitsee ”yhteentulemistä”. Tämä käsite tulee hyvin lähelle varhaiskristillistä

ajatusta siitä, että seurakunta on pohjimmiltaan yhteen tuleva, yhdessä jumalanpalvelusta säännöllisesti viettävä joukko. Seurakunta ei ole vain kansa biologisena ryhmänä eikä muodollisesti seurakunnassa kirjoilla olevien ryhmä. Jumalan kansa tulee todeksi, näkyväksi messun yhteen tulemisessa ja nimenomaan ehtoollispöydässä. Se on todellinen synagoge.

Jumalan Israel ymmärrettiin siis maailmasta uloshuudetuksi, mutta sellaisenaan jatkuvasti yhteen tulevaksi hengelliseksi kansaksi. Näin Vanhan testamentin kreikkannos valmisti jo tietä Uuden liiton Jumalan kansan, Kristuksen kirkon itseymmärrykselle.

Haasteiden edessä

Lähetyshiippakunnan suurimpia haasteita on ”oppia pois” vääristyneistä kirkollisista malleista. Kansankirkolla oli oma aikansa ja arvonsa, mutta meidän ei tule enää haikailla sen perään. Kansankirkot ovat iltaruskon toimintaa, jonka aika on pian ohi. Uusien rakenteiden tulee siksi nousta Raamatun ja tunnustuksen omista lähtökohdista, ei kirkkohistoriallisesta kehitysvaiheesta.

Lähetyshiippakunta ei myöskään voi olla kansankirkon vastakohta vaan sen tulee löytää selkeästi oma, kirkon tuntomerkeistä kumpuava olemuksensa.

Lähetyshiippakunnan pitää suostua pienuuteen. Laajasta seurakuntaverkostaan huolimatta hiippakunta tuskin koskaan saavuttaa Suomessa enemmistöasemaa tai edes suurta yhteiskunnallista merkitystä. Meidän on tyydyttävä siihen, että Jumala valitsee sen mikä on vähäpätöistä. On parempi olla vähässä uskollinen kuin paljossa uskonon.

Lähetyshiippakunnan tulee ”oppia pois” myös siitä harha-ajatuksesta, että ihmiset voivat perustaa kirkkoja tai seurakuntia. Jo arkisessa kielenkäytössämme meidän tulisi oppia puhumaan meidän seurakunnistamme ja hiippakunnastamme, jotka Jumala on Hengellään ja Sanallaan perustanut.

Lähetyshiippakunnan tulee ”oppia pois” myös siitä kuvitelmasta, että Jumala perustaisi seurakuntia sen varaan, kuinka hurskaita tai

viisaita tai oikeaoppisia ihmisiä niiden jäsenet ovat. Kristuksen seurakunta ei onneksi lepää jäsentensä uskon määrän tai elämän pyhyyden varassa. Seurakunta ei ole palkinto pyhille vaan pyhittävä yhteisö.

Lähetysshiippakunnan vaarana on se kaikkia uskonnollisia liikkeitä riivaava kehitys, jossa jäsenyys nähdään olennaisempänä asiana kuin osallistuminen. Jo toisessa tai viimeistään kolmannessa polvessa on ihmisiä, jotka eivät koe tärkeänä tulla säännöllisesti mukaan yhteiseen elämään. Siksi alusta lähtien on opetettava ja rakennettava seurakuntaa, jossa messu mielletään uskon luovuttamattomaksi elämänlähteeksi: *”Me emme saa lyödä laimin seurakuntamme yhteisiä kokouksia, niin kuin muutamilla on tapana, vaan meidän tulee rohkaista toisiamme, sitä enemmän mitä lähempänä näette Herran päivän olevan”* (Hepr. 10:25a).

Tämä ei tapahdu pakottamalla vaan kärsivällisen opetuksen ja messussa elämisen kautta. Meidän toivomme on uusissa sukupolvissa, jotka oppivat jo imeväisinä olemaan säännöllisesti mukana Jumalan kansan suuressa juhlassa, ehtoollismessussa. Kun se tulee tutuksi ja rakkaaksi, on vaikea vanhanakaan pysyä sieltä poissa.

Evankeliumi synnyttää seurakunnan

*Pastori Kalle Väättäisen esitelmä Paavalin synodin kirkkopäivillä
23.3.2013 Karjalohjalla*

1 Mikä seurakunta on?

Voidaksemme puhua seurakunnasta on välttämätöntä ensin pysähtyä pohtimaan, mikä seurakunta itse asiassa on. Kysymys on siitä, miten ymmärrämme apostolisen uskontunnustuksen kolmannen uskonkohdan: *”...ja Pyhään Henkeen, pyhän yhteisen seurakunnan, pyhään yhteyden...”* Mitä pyhään yhteys *Communio sanctorum* on?

On kaksi mahdollista tapaa lähestyä asiaa. Perustelut pyhään yhteyden tulkintaan löytyvät latinan kieliopista. Perustava kysymys on, tarkoitetaanko apostolisen uskontunnustuksen genetiivimuodolla *sanctorum*, pyhiä ihmisiä, *sancti*, vai pyhiä asioita *sancta*. Molemmat tulkinnat ovat kieliopillisesti mahdollisia ja oikeita.¹⁵ Siksi ratkaisua oikeaan tulkintaa täytyy etsiä pyhien yhteyden laajemmasta raamatullisesta kokonaisuudesta.

1.1 Pyhien yhteys ihmisten yhteytenä

Pyhien yhteyden voidaan ajatella tarkoittavan pyhien ihmisten (*sancti*) keskinäistä yhteyttä. Tämä tulkinta on nykyään kristikunnassa hallitseva. Elämme tässä tulkinnassa 1700-luvun pietismin ja erityisesti modernin teologian isänä pidetyn Friedrich Schleiermacherin (1768-1834) jalanjäljissä.¹⁶ Hänen mukaansa kirkko syntyy ja pysyy voimassa vain ihmisten vapaaehtoisten tahdonaktien kautta. Kirkko syntyy, kun uudestisyntyneet kristityt tulevat yhteen.¹⁷ Schleiermacherille pyhien yhteisö oli siis todellisuutta varsinaisesti vain uskonnollisissa

15 Juha Junntila 1989, *Congregatio sanctorum*, s 25. Myös Kurt E. Marquart 1990, s 44-45

16 Werner Elert on pohtinut Lutherin ja Schleiermacherin näkemyseroja asiasta teoksessaan *Eucharist and church fellowship in the first four centuries*. CPH, 1966

17 Herman Sasse 1974, s 140

subjekteissa.¹⁸ Tämä on kristikuntaa jatkuvasti vaivannut ajatus. Mutta erityisesti valistuksen aikana ja sen jälkeen seurakunta on hahmotettu tällä tavalla ihmiskeskeisesti.

On merkittävää havaita, että sekä valistuksen jälkeiset maallistuneet kirkot että valistuksen reaktiona syntyneet pietistiset liikkeet ovat lähteneet ihmiskeskeisestä tulkinnasta seurakunnan suhteen. Suomen evankelisluterilainen kirkko on johdonmukaisesti varsinkin viime aikojen strategioissaan ymmärtänyt pyhien yhteyden olevan ihmisten yhteyttä. Uusimmassa strategiassa sama näkökulma saa jatkoa:

”Kirkon perustehtävä ja sanoma pysyvät. Sen elämän ja toiminnan ytimessä ovat jäsenet, tavalliset kristityt. Voidakseen toteuttaa tehtävänsä muuttuvassa ajassa kirkon on kehitettävä toimintaansa ja rakenteitaan. Niitä uudistamalla ennakoidaan tulevaa ja vastataan ihmisten ja muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin.”¹⁹

Eräänä seurauksena tästä tulkinnasta on se, että kirkon näkyvät rakenteet nähdään aidon kirkollisuuden tuntomerkkeinä: hienot virat, vanhat instituutiot, isot rakennukset, suuri rekisteri jne. Kirkon historiallinen ja julkisoikeudellinen asema muuttuu keskeiseksi. Kirkolliskokouksen ääni muuttuu Jumalan ääneksi. Seurauksena on uuden ajan konsiliarismi – hallintofundamentalismi.²⁰ Kirkko on perustellut useita merkittäviä päätöksiään ilman Raamatun ja tunnustuksen mukaista teologista työskentelyä, vetoamalla vain järjestykseen ja hallinnollisiin päätöksiin. Väärä käsitys *communio sanctorumista* johtaa väärään kirkko-oppiin.

Pietistisessä ajattelussa asia näyttää aluksi hurskaammalta. Ensisilmäyksellä vaikuttaa hyvältä, että uskovat yhdessä ovat pyhien yhteisö. Ongelmana on vain se, että keskeisenä piirteenä tässä ajattelussa on se, että yksittäisen kristityn kelvollisuus ja pyhyys riippuu saavutetuista asioista. Tällöin seurakunta on olemassa tai lakkaa olemasta kes-

18 Simo Kiviranta 1981, s 24

19 Meidän kirkko 2015, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö, Saatesanat

20 Konsiliarismi oli 1300-1500 luvuilla Rooman kirkossa vallinnut ajattelutapa, joka korosti kirkolliskokousten valtaa. Hallintofundamentalismi tarkoittaa ajattelua, jossa hallinto ja byrokraatia nostetaan kaikkien muiden perusteiden yläpuolelle.

kinäisen yhteytemme, evankeliointimme, rukoustemme palavuuden, opetuslapsena kasvamisen ja tekemämme seurakuntatyön perusteella. Yksilön subjektiivinen kokemus pyhästä tai epäpyhästä määrittää pyhyiden. Ihmiskeskeisen uskovien yhteisön kehittämisen oppaat ja erilaiset kristittyjen johtajuusoppaat ovat nykyään muodissa. Ne keskittyvät tämän uudestisyntyneiden keskinäisestä sopimuksesta syntyneen yhteisön trimmaamiseen ja varustamiseen.²¹ Samalla unohdetaan lähes kokonaan Jumalan lahjat.

Myös yksittäisen kristityn toiminta seurakunnassa muuttuu helposti oman kristillisyyden todisteluksi ja itse vakuutteluksi. ”Minun täytyy evankeloida ja osallistua, että minä varmasti olisin pelastettu kristitty.” Rakkauden ilmapiiri seurakunnassa muuttuu armottomaksi tuomion ilmapiiriksi. Pyhien yhteys rikkoutuu, jos kaikki ihmiset eivät olekaan pyhiä. Hengellisyys muuttuu omavoimaiseksi saaden kontekstin mukaisen muodon. Rakenteisiin uskovat tekevät niistä autuuttavia, karismaattisuuteen uskovat tekevät kokemuksista autuuttavia, syntisyyden surkutteluun uskovat tekevät surkuttelusta autuuttavan, demokratiaan uskovat tekevät konsensuksesta autuuttavan ja niin edelleen.

Jos *communio sanctorum* ymmärretään vain yhteytenä toisiin ihmisiin, on kysymys aina lopulta myös vanhurskauttamisopista. Tekojen oppi hiipii salakavalasti seurakuntaan, jos seurakunnan kelvollisuus riippuu ihmisteoista. *Communio sanctorum*in ymmärtäminen oikein on elinehto pelastuksen sanomalle ja evankeliumin puhtaudelle.

21 Esim. kirjassa *Palveleva Johtajuus* 2011, Teuvo Toivanen & E. Olavi Salminen, seurakunta määritellään pelkästään sen tekemistä toimista käsin: ”*Perustehtävänsä keskittyen seurakunta palvelee Kristusta siten, että sen toiminta miellyttää Jumalaa ja seurakuntalaiset ansaitsevat ihmistenkin arvonannon.*” (s. 57) Yksi maailman suurimmista kristillistä kehittämis- ja johtajuuskoulutusta antavista Kristillisistä liikkeistä on Amerikkalainen Willow Creek Community Church. Sen käsitys seurakunnasta on malliesimerkki *communio sanctorum*ista ihmiskeskeisesti tulkittuna: ”*Uskomme seurakunnan vaikutuksen voivan toteutua parhaiten, kun sen Kristus-keskeiset johtajat ovat eturintamassa kasvattamassa ja johtamassa paikallisseurakuntia ja toimivat samalla tavoin myös yksityiselämässään, kotona, työssä ja vapaa-ajalla. Kun seurakunta toimii, Jumalan rakkaus ja huolenpito saavat virrata kauttamme ympärillemme, naapurustoihimme ja paikkakunnillemme.*” (<http://glssuomi.fi/taustaa.shtml> 31.10.2013)

1.2 Pyhien yhteys yhteytenä pyhiin asioihin

Raamatussa vastine *communio sanctorum*ille on koinonia (κοινωνία). Heti kun ylösnousseen Kristuksen omat saavat ensimmäisen kuvauksen seurakuntana, tämä koinonia mainitaan: ”*Ja he pysyivät apostolien opetuksessa ja keskinäisessä yhteydessä*”²²(koinonia) ja leivän murtamisessa ja rukouksissa.” (Apt 2:42)

Tämän kohdan äärellä alkaa hahmottua koinonia-sanan raamatullinen merkitys. Yhteys on syntynyt kun kristityt ovat tulleet kastetuiksi Jumalan toimesta (Apt. 2:41 *passivum divinum*). Yhteydessä pysytään apostolien opetuksen eli evankeliumin julistamisen kautta. Kristus itse asetti paimenviran, jolle hän antoi valtuutuksen: ”*Joka kuulee teitä, se kuulee minua*” (Luuk. 10:16). Yhteydessä pysytään myös leivän murtamisen kautta. Ehtoollisen Kristus asetti nautittavaksemme (Luuk. 22:19-20). Koinonia on siis objektiivisista Jumalan lahjoista syntyvää. Jumala itse toimii armonvälineidensä kautta. Merkittävää on, että koinonia-sana ei milloinkaan Raamatussa kuvaa seurakuntaa ihmisten joukkona, vaan se kuvaa asioiden tilaa pyhien yhteisössä, suhteessa pyhiin asioihin tai suhteessa toisiin kristittyihin.²³

Paavali kuvaa ihmisen tien tähän koinoniaan: ”*Jumala on uskollinen, hän, jonka kautta te olette kutsutut hänen Poikansa Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme, yhteyteen (koinonia).*” (1 Kor. 1:9) ”*sillä me olemme kaikki yhdessä Hengessä kastetut yhdeksi ruumiiksi, olimmepa juutalaisia tai kreikkalaisia, orjia tai vapaita, ja kaikki olemme saaneet juoda samaa Henkeä.*” (1 Kor. 12:13) Koinoniassa on kysymys Pyhän Hengen yhteydestä, joka syntyy osallisuudesta Kristukseen. Kasteessa tämä yhteys syntyy ja mahdollistuu. Raamattu osoittaa erityiseksi paikaksi koinonian säilymiseen ja ylläpitämiseen ehtoollisen: *Siunauksen malja, jonka me siunaamme, eikö se ole osallisuus (koinonia) Kristuksen vereen? Se leipä, jonka murramme, eikö se ole osallisuus (koinonia) Kristuksen ruumiiseen? Koska leipä on yksi,*

22 Piplia 1776 kääntää koinonia-sanana ”osallisuudessa”. Tässäkin kohdassa on kysymys esiyymmärryksestä *communio sanctorum*in suhteen. Osallisuus ja keskinäinen yhteys ovat molemmat mahdollisia käännöksiä.

23 Sasse 1974, 142

niin me monet olemme yksi ruumis; sillä me olemme kaikki tuosta yhdestä leivästä osalliset. (1 Kor. 10:16-17)

Johanneksen ensimmäisessä kirjeessä kerrotaan se, mitä koinonia Kristukseen saa meissä syntisissä ihmisissä aikaiseksi: *Minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, että teilläkin olisi yhteys (koinonia) meidän kanssamme; ja meillä on yhteys (koinonia) Isän ja hänen Poikansa, Jeesuksen Kristuksen, kanssa. Ja tämän me kirjoitamme, että meidän ilomme olisi täydellinen. Ja tämä on se sanoma, jonka olemme häneltä kuulleet ja jonka me teille julistamme: että Jumala on valkeus ja ettei hänessä ole mitään pimeyttä. Jos sanomme, että meillä on yhteys (koinonia) hänen kanssaan, mutta vaellamme pimeydessä, niin me valbettelemme emmekä tee totuutta. Mutta jos me valkeudessa vaellamme, niinkuin hän on valkeudessa, niin meillä on yhteys (koinonia) keskenämme, ja Jeesuksen Kristuksen, hänen Poikansa, veri puhdistaa meidät kaikesta synnistä.* (1 Joh. 1:3-7)

Yhteys pyhiin asioihin, Sanaan ja sakramentteihin, synnyttää Kristuksessa pyhien ihmisten yhteyden toisiinsa. Yhteys on aina ensisijaisesti uskonyhteyttä Kristukseen ja vasta sitten yhteyttä toisiin ihmisiin.²⁴ Tätä yhdistymistä Kristukseen ja toisiin kristittyihin on ehtoollisen epikleesirukouksessa rukoiltu varhaiskirkon ajoista lähtien: *”Yhdistä meidät häneen ja toisiimme.”*²⁵

Tämän raamatullisen pyhien yhteyden tiivistää hienolla tavalla Simo Kiviranta: *”Uskovien ja pyhien yhteisö ei siis tule kristilliseksi kirkoksi tiettyjen ihmisten vuoksi, vaan näiden ihmisten yhteisöön kätkeytävän jumalallisen läsnäolon perusteella.”*²⁶

1.2.1 Oikea *communio sanctorum* pitää evankeliumin puhtaana

Pyhien yhteys, *communio sanctorum*, on sovintoveren alttarin ja syntien anteeksiantamuksen evankeliumin yhteyttä. Tässä on alttarin ja saarnastuolin yhteys, joka on luterilaisille ehdoton edellytys kirkolliseen yhteyteen. Vasta armahdettuina syntisinä me voimme hyväksyä

²⁴ Marquart 1990, 41.

²⁵ Did. 9:1–4, Käännetty suomeksi kirjassa Apostoliset isät, Heikki Koskenniemi, 1989

²⁶ Kiviranta, 1981.

toisemme. Vasta Kristuksen antamin uusin silmin me voimme sietää toistemme virheitä ja syntejä. Vain siinä yhteydessä, joka syntyy Herran pöydässä, meillä on yhteys toisiimme. Siinä yhteydessä syntyy sellainen armon ilmapiiri, joka mahdollistaa seurakunnassa myös sosiaalisen ”vallankumouksen”. Seurakunnasta voidaan todeta: kun paikalla messussa on 100 vierasta, on paikalla 100 syntisten himojen vallassa mellastavaa pässiä. Ainut pyhyys on Kristuksen lahjapyhyyttä.²⁷ Raamatullinen käsitys pyhien yhteydestä säilyttää kirkon liturgisen elämän keskellä vanhurskauttamisopin oikeana ja puhtaana. Evankeliumi todellakin on Jumalan voima (Room. 1:16). Kristuksesta ja hänen lahjoistaan virtaava pyhyys pitää väistämättä evankeliumin puhtaana, koska silloin ihmisten on välttämättä oltava syntisiä, että he saisivat armon Kristuksessa. Tämä puhdas evankeliumi on Jumalan voima, joka synnyttää seurakunnan. Tämä puhdas evankeliumi on Kristus itse!

1.2.2 Oikea communio sanctorum antaa ja toteuttaa seurakunnan mission

Raamatun mukaan me tulemme yhdeksi ruumiiksi jumalallisen tahdonaktin kautta ehtoollispöydässä. Siinä olemme Pyhän Hengen kutsumina. Siinä olemme suuren puutarhurin käsissä, joka liittää meitä kuivuneita oksia eläväksi tekevään viinipuuhun. *”Mutta nyt Jumala on asettanut jäsenet, itsekunkin niistä, ruumiiseen, niinkuin hän on tahtonut.”* (1 Kor. 12:18) Kristus itse tekee seurakunnassa kaiken työn. Hän yhdistää meidät itseensä ja toisiimme. Messu itsessään luo täydellisen osallisuuden Kristukseen, Sanan ja sakramenttien kautta. Messussa Kristus luo oman seurakuntaruumiinsa. On kysymys hänen työstään - ei meidän touhuamisestamme, hänen seurakunnastaan – ei meidän kerhostamme. Meidän ei tarvitse järjestää seurakuntaan eri toimintoja siksi, että meillä niiden kautta olisi oikea seurakunta. Meidän ei yksittäisinä kristittyinä tarvitse todistella tai vakuutella uskovaisuuttamme. Kristus riittää, osallisuus häneen riittää. Tämän on oltava perustava todellisuus seurakunnassa ja sen jälkeen voimme lähteä kehittämään seurakuntaa muilla tavoin.

²⁷ Juhana Pohjola, Pyhäkön lampun pääkirjoitus 4/2005

Myös kirkko-oppi säilyy raamatullisen *communio sanctorum*in ansiosta oikeana. Näkyvät kirkon tuntomerkit ovat armonvälineissä ja niiden hoitamisessa. On väärin etsiä kirkon näkyviä tuntomerkkejä, rekistereistä, piispan mielipiteistä, kirkon historiasta, uskovi-en palavuudesta tai mistään ihmisten omasta. Näkyvä kirkko löytyy jumalanpalvelusta viettävästä seurakunnasta.²⁸ Ei ole sattumaa, että Martti Luther puhuu kirkon seitsemästä tuntomerkistä nimenomaan Jumalan objektiivisten lahjojen kautta.²⁹

Joka sunnuntai Jeesus itse lähettää seurakunnan: *Lähtekää rauhassa ja palvelkaa Herraa iloiten!* Hän lähettää meidät, jotka olemme tulleet osaksi häntä. Hän lähettää meidät, mutta lähettääkin itsensä. Hän on palvellut meitä ja lähettää meidät palveltuina palvelemaan. Kaikki työ seurakunnassa on Jumalallista elämää osana Kristuksen ruumista. Me kutsumme toisia tähän elämänyhteyteen levossa ja rauhassa.

Herman Sasse toteaa hienosti: *”Ensimmäisen helluntain kirkollisessa tilanteessa, ei tarvittu mitään evankelioimistyön toimikuntia tai erillisiä kaupunkimissioita, ei kirjoitettu evankelioimisoppaita. Sen sijaan he viettivät messua ja rukoilivat. ...Ja Herra lisäsi heidän yhteyteensä joka päivä niitä, jotka saivat pelastuksen.”* (Apt. 2:27) *Kirkko eli myös poliittisessa ja kulttuurisessa ristipaineessa. Ei silloin kuitenkaan järjestetty erilaisia konferensseja ja väitelty loputtomasti kirkon ja yhteiskunnan rajapinnasta. Ei, vaan kristityt viettivät messua, rukoilivat ja lauloivat Te deum – hymniä raunioina olevan maailman keskellä.”*³⁰

1.3 Tunnustuskirjojen vahvistus asiaan

Tunnustuskirjat näkevät *communio sanctorum*in johdonmukaisesti ensin yhteytenä pyhiin asioihin, eli sanaan ja sakramentteihin, ja vasta sitten yhteytenä toisiin ihmisiin:

Edelleen seurakuntamme opettavat, että yksi, pyhä kirkko on pysyvä ikuisesti. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan. **Kirkon todelliseen ykseyteen riittää yksimielisyys evankeliumin opista ja sakramenttien**

28 CA, VII ja APOL VII ja VIII, 20.

29 Martti Luther, 1539, s 153-173

30 Sasse 1974, 152

toimittamisesta. Sen sijaan ei ole välttämätöntä, että perityt inhimilliset traditiot, jumalanpalvelusmenot tahi seremoniat, jotka ovat ihmisten säätämiä, ovat kaikkialla samanlaiset. Paavali näet sanoo: *"Yksi usko, (Ef. 4:5-6) yksi kaste, yksi Jumala, joka on kaikkien Isä jne."* CA, VII

Paavali on (Ef. 5) määritellyt seurakunnan aivan samaan tapaan: se täytyy puhdistaa, jotta se olisi pyhä. Ja hän lisää sen ulkonaiset tunto-merkit: Sanan ja sakramentit. Näin hän näet sanoo: *"Kristus rakasti seurakuntaa ja antoi itsensä alttiiksi sen edestä, että hän sen pyhittäisi, puhdistaa sen, vedellä pesten, sanan kautta, saadakseen asetetuksi eteensä kirkastettuna seurakunnan, jossa ei olisi tahraa eikä ryppyä eikä mitään muuta sellaista, vaan joka olisi pyhä ja nuhteeton."* (Ef. 5:25ss.)

Tämän lauseen me melkein sanasta sanaan otimme tunnustukseemme. Samalla tavoin määritellään kirkko uskontunnustuksessa: siinä meitä käsketään uskomaan, että on olemassa pyhä katolinen kirkko. Mutta jumalattomat eivät ole pyhä kirkko. Ja jatkossa seuraavat sanat "pyhien yhteys" on nähtävästi lisätty ilmaisemaan, mitä niiden, joita yhdistää osallisuus samaan evankeliumiin eli oppiin ja Pyhään Henkeen, joka uudistaa, pyhittää ja hallitsee heidän sydämiään." (APOL VI ja VII, s 148, r 7-8)

"Uskon, etten voi omasta järjestäni enkä voimastani uskoa Herraan ni Jeesukseen Kristukseen enkä päästä hänen luokseen, vaan että Pyhä Henki on kutsunut minut evankeliumin välityksellä, valaissut minut lahjoillaan, pyhittänyt ja säilyttänyt minut oikeassa uskossa. Samalla tavalla hän maailmassa kutsuu, kokoaa, valaisee, pyhittää ja Jeesuksen Kristuksen yhteydessä varjelee koko kristikunnan ainoassa oikeassa uskossa." (VK, III uskonkohta, s 306 r 6)

"Minä uskon, että maan päällä on pieni pyhä joukko ja yhteisö, joka koostuu pelkistä pyhistä ihmisistä. Sillä on yksi pää, Kristus, ja Pyhä Henki on kutsunut sen koolle. Sillä on yksi usko, yksi mieli ja ymmärrys. Sillä on monenlaisia armolahjoja, mutta se on yksimielinen rakkaudessa, puolueita ei siinä ole eikä hajaannusta. Siihen minäkin kuulun, olen sen osa ja jäsen, osallinen sen kaikista aarteista ja keskinäisistä yhteydestä." (IK III uskonkohta, s. 381, r 51-52)

2 Seurakunnan kehittyminen ja elämänkaari

Kun tarkastelemme seurakuntayhteisön syntyä, on koko ajan huolellisesti pidettävä mielessä seurakunnan erityisluonne verrattuna kaikkiin muihin yhteisöihin. Me emme saa langeta ajattelemaan, että yhteisöissämme vaikuttavat vain ”tavallisen” inhimillisen yhteisön lainalaisuudet. Seurakunta on Pyhän Hengen yhteisö, jota Kristus itse rakentaa. Seurakunta on *communio sanctorum* koko raamatullisessa merkityksessään. Tämän vuoksi on hyvin ongelmallista puhua seurakuntien istuttamisesta. Seurakuntia ei istuteta, vaan ”yksi pyhä, yhteinen ja apostolinen kirkko” on Kristuksen. Hän antaa sen näkyä eri aikoina eri paikoissa. Kun kokonaista evankeliumia julistetaan, silloin Kristus itse luo seurakuntansa. Kokonaiseen evankeliumiin kuuluu aina se, että kerrotaan missä ja miten osallisuus Kristukseen on mahdollista.

Seuraavassa yritän hahmotella luterilaisen messua viettävän seurakunnan elämänkaarta. Olen saanut olla mukana seitsemän Itä-Suomessa olevan Lähetyshiippakunnan seurakunnan syntyprosessissa. Kaikkien seurakuntien synty on ollut Jumalan ihme. Inhimilliset resurssit ovat olleet niukat. Pastori, jonka olisi pitänyt olla innostava ihmemies, on ollut väsynyt, penseä ja heikkouskoinen. Yleinen mielipide on ollut joskus vihamielinen, joskus pilkallinen ja joskus välinpitämätön. Kuitenkin seurakunnat ovat syntyneet, elävät ja kasvavat. Syynä lienee se, että *communio sanctorum* on toteutunut raamatullisella tavalla.

2.1 Pyhä Henki seuloo oikeat ihmiset seurakuntaan

Alussa toiminnassa on yleensä mukana paljon ihmisiä. Monien odotukset eivät kohtaa luterilaisen uskon ja opin raamatullista todellisuutta. Varsinkin sekavassa kirkollisessa tilanteessa löytyy mitä erilaisimpia kristittyjä. Luterilainen perusopetus yksinkertaisesta kristinuskosta seuloo joukosta vähitellen pienen lauman. Jokaisella paikkakunnalla on opetettu kirkon seitsemästä tuntomerkestä: Sana, Kaste, Ehtoollinen, Avaimet, Virka, Rukous ja Risti. Opetuksen jälkeen toiminnan aloittamiseen sitoutuva seurakunta tietää haluavansa sitä luterilaista kristuskeskeistä elämää, jota edustamme luterilaisina.

Tämä seuloituminen on ehkäpä merkittävin alkuvaiheen prosessi. Siksi seurakunnan alkuvaiheessa selkeä tunnustuksen mukainen opetus on tärkeää. Puhdas evankeliumi, joka ei jätä ihmiselle itselleen mitään osaa pelastuksessa, on monille pahennus. Samoin Raamatun yksinkertainen Kristus-keskeinen totuus kasteesta ja ehtoollisesta Jumalan vaikuttavina armonvälineinä ovat monille ylittämättömiä esteitä. Ihmisillä on myöskin oltava vapaus lähteä muualle jos toteavat, ettei tunnustuksellinen luterilaisuus ole heidän ”juttunsa”. Pastorien on hyvä opetella ”iloisen luopumisen” kulttuuri tässä vaiheessa. Liiallinen myötäily ja tarrautuminen jokaiseen ihmiseen, evankeliumin totuuden kustannuksella, on seurakunnan kannalta vahingollista. Seurakunta voi rakentua vain Jumalan työn varaan. ”*Jos Herra ei huo- netta rakenna, niin sen rakentajat turhaan vaivaa näkevät.*” (Ps. 127:1)

2.2 Kasvu syvenemisenä

Kun Pyhä Henki on Raamatun sanan opetuksen kautta kutsunut ja koonnut laumansa, alkaa vasta varsinaisen rakentamisen vaihe. Seurakunta on oivaltanut liturgisesta jumalanpalveluksesta jotain olennaista. Ennen kaikkea seurakunta on alkanut elää Kristuksen palveltavana.³¹ Opetuksen jatkuvana sisältönä tulee tässäkin vaiheessa olla se, miten elämä virtaa seurakuntaan Sanan ja sakramenttien kautta. Yhteisö ei rakennu keskinäisestä sopimuksesta tai sosiaalisista ponnisteluista käsin. Se rakentuu nimenomaan tutun raamatunjakeen mukaan: ”*Leipä, jonka me murramme, on osallisuus Kristuksen ruumiiseen. Leipä on yksi ja niin mekin olemme yksi ruumis, sillä me kaikki olemme osalliset tuosta yhdestä leivästä.*” (1 Kor. 10:17)

Syvenemisen yksi keskeisimmistä ulottuvuuksista on, että korostetaan kaikkien messuvieraiden olevan syntisiä, ja ainut pyhyys koko seurakunnassa on lahjapyhyyttä. Oikeanlainen vanhurskauttamis-

31 Aikaamme vaivaa kenties eniten harhaoppi, jonka mukaan kristinuskon ytimessä on se, että ihmiset palvovat, palvelevat ja ylistävät Jumalaa. Tämä on kuitenkin synergismiä. Kristinuskossa on luovuttamattomana totuutena se, että oikea Jumalanpalveluksen suunta on ylhäältä alas: ”niinkuin ei Ihmisen Poikakaan tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä.” (Matt. 20:28) Meidän palveluksemme on aina vain vastausta Jumalan palvelukseen.

opin korostaminen johtaa armollisuuden ilmapiiriin seurakunnassa. Lukuisien seurakuntalaisten kokemus messuistamme on ollut: olen tullut kotiin! Tämä kokemus syntyy juuri armon ilmapiiristä. Tähän vaiheeseen liittyy lähes aina haastavia ihmisiä. Kun seurakunta piiryy esiin Jumalan perheväkenä, silloin yllättävätkin ihmiset alkavat käyttäytyä kuin lapset. Armon evankeliumi vapauttaa ihmiset paljastamaan itsestään myös epäsovinnaisia puolia. Haastavat tilanteet ja ongelmat eivät ole yleensä merkki epäonnistumisesta, vaan mieluuminkin kertovat luottamuksen syntymisestä.

Erilaiset ulkoapäin tulevat paineet ja syytökset eivät ole lopulta Jumalan valtakunnan työssä huonoja asioita. Pyhä kallis risti seuraa aina oikeita kirkon tuntomerkkejä. Seurakunta, joka joutuu elämään ulkopuolisten paineiden keskellä, saa tämän ristin tähden olla entistäkin riippuvaisempi Kristuksesta, ja vähemmän riippuvainen ihmismieliteistä. Risti lujittaa pyhien yhteyttä.

2.3 Kasvu laajenemisena

Kun seurakunnan hengellinen ydin, ”sydän”, saa sykkiä Sanan ja sakramenttien kautta, seurakunnasta tulee kutsuva. Tämä muutos tapahtuu hengellisen sisällön mukana itsestään. Mutta samalla se on erinomainen paikka opettaa jokaista messuvierasta kutsumaan ystäviään ja tuttaviaan kirkkoon. Kun seurakunta on koko ajan ilmaisten Jumalan lahjojen äärellä, tulee yhteisöstä positiivisuuden keidas arkeen. Tässä vaiheessa unohdamme helposti puhumisen kaikesta siitä, mikä seuloi alussa lauman. Niin ei saa käydä. Siksi luterilaisuuden perusteista on koko ajan opetettava ennen kaikkea saarnoissa. Tässä vaiheessa seurakunnasta yleensä löytyy intoa ja ihmisiä aloittaa erilaisia yhteisöä rakentavia toimia. Väkimäärä kasvaa tasaisesti ja pastorin haasteet kasvavat ihmisten kohtaamisessa ja opetuksessa.

Tässä vaiheessa seurakunta helposti harhautuu laajentamaan toimintaa liikaa. Into perustaa erilaisia piirejä ja ryhmiä voi hajottaa seurakunnan messun ympäriltä. Kaikkia messun ulkopuolisia toimia pitäisikin miettiä siitä näkökulmasta, miten ne palvelevat messuun kokoontuvaa seurakuntaa. Nyt seurakunnan tulisi yhdessä pohtia,

mitä ovat ne käytännön toimet ja rakenteet, jotka tukevat yhteisöllisyyttä, hengellisen elämän syvenemistä ja työn laajenemista? Kuinka edelleenkin kohdata henkilökohtaisesti ihmisiä?

2.4 Organisoituminen

Kun seurakunta alkaa piirtyä riittävän luotettavana ja suurena joukkona, on viimeistään hyvä pysähtyä pohtimaan kuutta tukipylyvästä, joilla käytännön elämä saadaan toimimaan. Nämä kuusi asiaa on havaittu tarpeelliseksi. Tietenkin näistä on syytä puhua alusta asti, mutta tässä vaiheessa on vasta todellisia mahdollisuuksia saada seurakunta organisoitumaan kunnolla.

1. Musiikkitoiminta. Kuka vastaa messujen musiikista sekä kantoreiden etsimisestä ja kutumisesta? Musiikkiitiimi? 2. Pyhäkoulu ja kasvatustoiminta. Kuka vastaa seurakunnassa kasvatustyöstä? Pyhäkoulutiimi? 3. Suntiotoiminta. Kuka vastaa messun käytännönjärjestelyistä ja suntion tehtävistä sekä suntioiden etsimisestä ja kutumisesta? Suntiotiimi? 4. Keittiö- ja kahvitustoiminta. Kuka vastaa kirkkokahvituksista ja kimpplounaista ja kutsuu ihmisiä joukkoon mukaan? Keittiöitiimi? 5. Talousvastaava. Kuka pitää esillä seurakunnan taloudellisia asioita, kehottaa lahjoittamaan ja esittelee tilastoja? Taloustiimi? 6. Paimenen tuki yhteisölle. Pastorin tulee vähitellen tuntea jokainen seurakuntalainen. Mikä on yhteisössä säännöllinen paikka/tilanne, jossa pastori kohtaa vastuunkantajia?

Kun seurakunnalla on jonkinlainen ajatus näiden kuuden perusasian hoitamiseen, on sopiva aika järjestäytymiseen. Jos järjestäytyminen tapahtuu liian kiireisesti ilman, että yhteisön hallituksessa olevilla ihmisillä on suoraa yhteyttä seurakunnan käytäntöihin, voi olla vaikeaa löytää hallitukselle mielekästä roolia.

Järjestäytyminen on raamatullista. On välttämätöntä järjestäytyä paikallisesti ja myös liittyä johonkin kirkolliseen laajempaan rakenteeseen. Rakenteet eivät kuitenkaan ole milloinkaan itsetarkoituisia. Ne palvelevat ja mahdollistavat elävän jumalanpalveluselämän, Kristuksen tekemän palvelutyön seurakuntansa keskellä. Suomen evankelisluterilainen Lähetysshiippakunta on perustettu juuri tällaiseksi rakenteeksi.

Seurakunnan koon kasvaessa ja iän karttuessa on hyvä pysähtyä miettimään seuraavia kysymyksiä: Miten uuden yhteisön kysymykset muuttuvat toiminnan vakiintuessa ja yhteisön kasvaessa? Milloin yhteisön koko alkaa vaikuttaa elämään seurakunnassa? Mitä ovat vahvuudet, mitä haasteet eri vaiheissa?

Kun seurakunta kasvaa väkimäärältään, on sen ensimmäisenä läheystehtävänä toisten seurakuntien tukeminen ja uusien mahdollistaminen. Luterilaisen seurakunnan maksimikoko on noin 150 ihmistä. Tämän jälkeen on ehdottomasti pohdittava uusien seurakuntien perustamista. Ei yhteen kaupunkiin riitä yksi luterilainen seurakunta. Montako seurakuntaa tarvitaankaan 100 000 ihmisen kaupungissa, että kaikki asukkaat olisivat osallisia Kristuksesta. Eri herätysliikkeiden on siis turha nähdä toisiaan kilpailijoina. *"Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän. Rukoilkaa siis elon Herraa, että hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa."* (Luuk.10:2)

2.5 Lopuksi

On vielä muistutettava, että seurakunta on piirtynyt esiin riittävällä tavalla aina silloin, kun evankeliumi Kristuksesta puhtaasti julistetaan ja sakramentit Kristuksen asetuksen mukaan toimitetaan. Kaiken masennuksen, pienuuden ja ahdistuksen äärellä meidän on yhä uudelleen palattava siihen tosiasiaan, että maailmankaikkeuden Herra itse rakentaa seurakuntaa läsnä olevana. Kun näemme inhimillisin silmin vain hitaasti kehittyviä ja surkeita seurakuntia, emmekä löydä vastuunkantajia, niin juuri silloin meitä kutsutaan kysymään: eikö Kristus itse antanut messussa jälleen itsensä seurakunnalle ja pastorillekin? Eikö hän itse ole se ruumis, joksi me koitamme seurakuntana rakentaa? Ilman häntä me emme voi mitään. Ihmiselle se on mahdotonta, mutta Hänen kanssaan, Hänen kauttaan ja Hänessä kaikki on mahdollista. Kutsunkin kaikkia rohkeasti mukaan rakentamaan isiemme ja äitiemme luterilaista kirkkoa. Kun rakennustyömme on Kristuksen itsensä asettamien armonvälineiden varassa, silloin kukaan Raamattuun ja luterilaiseen tunnustukseen sitoutuva ei voi kuin iloita työstämme! AMEN

Kirjallisuutta

- Elert, Werner
1966 Eucharist and church fellowship in the first four centuries. Fort Wayne, IN.
- Junttila, Juha
1989 Congregatio Sanctorum, Traditiohistoriallinen tutkimus Confessio Augustanan ekklesiologisen perusilmauksen merkityssisällöstä, Jyväskylä.
- Kirkkohallitus
2007 Meidän kirkko osallisuuden yhteisö, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Helsinki.
- Kiviranta, Simo
1981 Unum Cristum Confiteri. Luterilainen ekumenia ja Augsburgin tunnustuksen kirkkoartikla. - Yhteyden mahdollisuudet, Suomen kirkon ekumeeninen vastuu, Missiologian ja ekumeniikan seuran julkaisuja. Helsinki.
- Luther, Martti
1989 (1539) Kirkolliskokouksista ja kirkosta. Panelia.
- Marquart, Kurt E.
1990 The Church and her fellowship, Ministry, and Governance. Confessional Lutheran dogmatics IX. Fort Wayne, IN.
- Salminen, E. Olavi & Toivanen, Teuvo
2011 Palveleva Johtajuus. Miten johdan itseäni ja muita? Keuruu.
- Sasse, Herman
1974 Corpus Christi: Ein Beitrag zum Problem der Abendmahlskonkordie. Ed. Friedrich Wilhelm, Erlangen. - We confess, Anthology. The Church. St Louis.

Miten kirkon löytää ajan hämäräydessä?

Pastori, rehtori Fredrik Sidenvall, Göteborg

Pohjolan kansankirkkojen aurinko laskee yhä nopeammin. Jumalan sanan kirkas valo himmenee, evankeliumi peittyy ja se elämäntapa, jota kirkot tukevat ja kannustavat, ei kuulu valkeuteen ja päivänvaloon. Uskolliset kirkkokristityt ovat kirkoissaan ja seurakunnissaan alkaneet tuntea itsensä lapsiksi, jotka ovat yksin kotona ja kokevat varjojen laskeutuessa aiemmin turvallisen kodin muuttuvan vieraaksi ja pelottavaksi. Sotilaan, joka on vartiassa hämärän aikaan, on yhä vaikeampaa erottaa ystävä vihollisesta. Jotta löytäisimme Jumalan lapsille turvallisia polkuja valaistuun ja turvalliseen kotiin ja jotta emme vahingossa ampuisi ystäviä, meidän on pohdittava, kuinka tunnistaa Kristuksen tosi kirkko, pyhä ja yhteinen, sen maallisessa hahmossa. Siinä on näiden rivien tarkoitus.

Jotta meidän olisi ylipäättään mahdollista löytää perille, meidän on tiedettävä mitä etsimme. Mikä kirkko on? Mihin kotiin me kaipaamme? Mitä kirkkoa etsimme?

Kirkko koostuu uuden aikakauden ihmisistä: sen aikakauden, jossa Jeesus Kristus on voittanut kuolemansa ja ylösnousemuksensa kautta, vapahtanut, etsinyt omakseen ja voittanut minut, kadotetun ja tuomitun ihmisen, kaikista synneistä, kuoleman vallasta. Kaikki ne, jotka Jumalan päätöksen ja Pyhän Hengen työn kautta on tehty osallisiksi tästä voitosta, ovat kirkko. Juuri siksi olemme tänään, Herran ylösnousemuksen päivänä, uuden aikakauden päivänä, viettäneet jumalanpalvelusta. Kun puhumme kirkkotaistelusta, meidän lähtökohtamme ei koskaan saa olla sorretun ryhmän katkera taistelu oikeuksistaan, ei marginalisoitujen ja kompleksisten itsetehostusta, ei toivottomien epätoivoista yritystä löytää toivo. Kristuksen opetuslapsina meidän lähtökohtamme on käsittämättömän etuoikeutettujen, niiden, jotka ovat varmoja voitosta, jotka katsovat ihmetellen Jumalan mahtavan voiman valtaa ja rajatonta armoa. Meidän lähtökohtamme on siis uskon näkökulma: se, millaisena todellisuus

näyttäytyy, ei meidän aisteillemme, vaan Jumalan lupauksien valossa. Taistelu on siinä, että jokainen meistä jokaisena päivänä elää uskon näkökulmasta. Jos teemme niin, on Kristuksen voitto päässyt sydämeemme. Sen tapahtuminen on minusta tämän esitelmän päämäärä. Koska aiheemme riemuitseva ja voittava kirkko aukaisee ikkunan kirkkauden valtakuntaan ja viimeisiin tapahtumiin, otamme lähtökohdaksemme Ilmestyskirjan:

Ja näkyi suuri merkki taivaassa: vaimo, vaatetettu auringolla, ja kuu hänen jalkojensa alla, ja hänen päässään seppeleenä kaksitoista tähteä. Hän oli raskaana ja huusi synnytyksivuissaan, ja hänen oli vaikea synnyttää. Ja näkyi toinen merkki taivaassa, ja katso: suuri, tulipunainen lohikäärme, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea, ja sen päässä seitsemän kruunua; ja sen pyrstö pyyhkäisi pois kolmannen osan taivaan tähtiä ja heitti ne maan päälle. Ja lohikäärme seisoi synnyttämällään olevan vaimon edessä nielläkseen hänen lapsensa, kun hän sen synnyttäisi. Ja hän synnytti poikalapsen, joka on kaitseva kaikkia pakanakansoja rautaisella valtikalla; ja hänen lapsensa temmattiin Jumalan tykö ja hänen valtaistuimensa tykö. Ja vaimo pakeni erämaahan, jossa hänellä oli Jumalan valmistama paikka, että häntä elätettäisiin siellä tuhat kaksisataa kuusikymmentä päivää. (Ilm. 12:1–6)

Johannes näki siis kirkon naisena, jossa voi nähdä piirteitä Herran äidistä samalla, kun hän on Kristuksen morsian, tytär Siion, Jumalan Israel tai toinen Haagar, joka vie avioliitossa syntyneen pojan mukanaan erämaahan. Riippumatta siitä, mitä ymmärrämme ilmestyksestä, on selvää, että Herra sallii voittavan kirkkonsa olla erämaassa täällä ajassa. Mutta siinä erämaassa Jumala pitää siitä huolen ja valvoo ettei se kuihdu, vaan saa elantonsa. Voimme muotoilla seuraavan väitteen:

Herra sallii voittavan kirkkonsa olla erämaassa muttei erämaan olla kirkossa

Lähestymme aiheitamme tämän teesin kautta. Herra sallii kirkkonsa olla erämaassa. Niin, tässä ajassa Kristuksen kirkko elää haavoituneessa ja elämänvastaaisessa maailmassa. Tuossa erämaassa kirkon

kimppuun käy lohikäärme, tämän maailman ruhtinas. Kristuksen kirkko ei koskaan tule löytämään tästä maailmasta itselleen sopivaa ympäristöä, jossa se on oikein kotonaan. Jos niin kävisi, mikä näyttää olevan monen ulkoiseen kirkkoon kuuluvan pyrkimyksenä, se lakkaisi heti olemasta Kristuksen riemuitseva/voittava kirkko. Lääninrovasti Knut Axel von Schoulz on erittäin rakentavalla tavalla opettanut kolmesta heprealaisesta avainsanasta, jotka rakentuvat samoille kirjaimille, nimittäin *midvar*, aavikko, *davar*, sana, ja *dibre*, kaikkeinpyhin. Näiden yhteys kuvataan Psalmissa:

He harhailivat erämaassa, autiossa, tietömässä maassa, löytämättä asuttua kaupunkia. Heidän oli nälkä ja jano, heidän sielunsa näännyi heissä. Mutta hädässänsä he huusivat Herraa, ja hän pelasti heidät heidän abdistuksistaan. Ja hän ohjasi heidät oikealle tielle, niin että he pääsivät asuttuun kaupunkiin. (Psalmi 107:4–7)

Se, joka huutaa hätäänsä Herralle erämaassa, pelastuu hänen sanansa kautta ja hänet talutetaan pois erämaasta, tästä maailmasta, ajan verhon läpi kaikkeinpyhimpään, väliverhon sisäpuolelle. Herra antaa tänään kirkolleen uskon kotkansiivet Hengen ja sanan kautta niin, että se jo nyt voi rohkeasti käydä armon alttarin eteen. Kirkko elää siis erämaassa. Vihamielisyydessä, vieraudessa ja koetuksissa, joita saat yksittäisenä kristittynä kokea ja joita kristillinen seurakunta kohtaa, ei siis ole mitään hämmästeltyä. Ilmestyskirjasta meille selviää myös, ettei Kristuksen kirkko ole mikään valkyyria, naissoturi, joka peitsi kädessä ja valtavalla, voittoa voimalla käy vihollisensa kimppuun. Ei, hän pakenee ja pysyy loitolla. Mutta hän luottaa lupaukseen: *Herra sotii teidän puolestanne, ja te olkaa hiljaa*. Kristuksen kirkko ei siis voita olemalla vahvempi ja voimakkaampi kuin vihollisensa, vaan olemalla uskollinen Herrallensa ja sulhaselleen, Jumalan ja Marian pojalle, joka istuu valtaistuimellaan ja hallitsee rautaisella valtikalla. Kristuksen kirkko voittaa puhdistautumalla Karitsan veressä ja turvautumalla Jumalan sanaan: *Ja he ovat voittaneet hänet Karitsan veren kautta ja todistuksensa sanan kautta*. Niin Kristuksen kirkko siis

kokoontuu täällä maailmassa: se syntyy yhteytenä sanan ja sakramenttien ympärille. Kirkko tietää, että sillä on niissä vastustamatomat voiton aseet. Ne eivät tee siitä tämän maailman ruhtinatarta, vaan taivaan kuningattaren. Näemme siis, että Kirkko saa surutta ja epätoivotta hyväksyä elämän erämaassa, ilman valtaa ja tämän maailman hyljeksimänä. Hän tekee sen siinä iloisessa tiedossa, että kuoleman valtakunnan portit eivät enää koskaan voi häntä pidättää.

Se, mitä Kristuksen tosi kirkko ei koskaan saa tai voi hyväksyä, on, että erämaa on hänessä itsessään, että Hengen kirkkaat lähteet myrkyttyvät tai kuivuvat. Jos niin käy, siirtyy lampun jalka paikoiltaan, niin, silloin ei Kristuksen kirkko enää ole siinä paikassa. Miksi kirkossa riidellään ja tapellaan niin paljon, ihmettelevät maailman lapset. Me tiedämme vastauksen. Jumala sallii kyllä kirkkonsa elää erämaassa, mutta hän ei salli erämaan asua kirkossa. Silloin hän herättää uskollisensa vastarintaan, silloin on kirkkوتاistelun ja uskonpuhdistuksen aika.

Uskon, että Pohjolan kansankirkkojen kriisin ydin on juuri tässä. Ne tahtovat hintaan mihin hyvänsä välttyä erämaalta, ne tahtovat säilyttää roolinsa henkisenä siltana yhteiskuntaan myös silloin, kun se on unohtanut Jumalan. Ne tahtovat säilyttää arvostetun asemansa julkisuuden valossa. Jos hintana on Jumalan sanan peukaloiminen, sen tulkitseminen ajan hengen mukaisesti ja uskon vihollisten myötäily, tuo hinta ollaan valmiita maksamaan. Strategiana näyttää olevan ”mielummin erämaa kirkossa kuin kirkko erämaassa”. Silloin syntyy kirkkوتاistelu. Se on Jumalan uskollisten opetuslasten kutsumus. Mutta siihen sisältyy myös monia kiusauksia.

Jotkut joutuvat kiusaukseen taistella politiikan ehdoilla. Ajatellaan, että taistelu voidaan viedä voittoon viisaan strategian avulla, joka saattaa vaatia monia kompromisseja. Sovinnollisuudella, vaikkapa enemmistöjen kokoonhaalimisella, ajatellaan saatavan aikaiseksi muutos parempaan. Tämä tie johtaa usein pettymykseen eikä harvoin pettämiseen. Erämaakirkossa kutsumuksena on oltava Jumalan sanan profetallinen saarnaaminen kaikissa tilanteissa, sopivalla ja sopimatottomalla hetkellä. Voi käydä niin, että ne, jotka nokkeluudessaan tah-

toivat pitää kirkon poissa erämaasta ja vallan suihkulähteiden äärellä, joutuvat hengellisen janon valtaan, kun erämaa on päässyt kirkkoon. Jumala voi kaikkivoipaisuudessaan lähettää Jumalan sanan nälän ja janon myös kansankirkkoihin. Silloin ne, jotka tavoittelivat valtaa ja kontrollia, saattavat eräänä päivänä huomata, ettei heillä ole mitään iloa tuosta vallastaan, sillä Jumalan sanan jano on paljon heidän valanhimoaan vahvempi. Silloin voi olla niin, että Jumala on jättänyt itselleen kansankirkkoihin jäännöksen, joka on pitänyt virtojen lähteet avoinna ja josta on tullut väline, jonka avulla hengellinen kuivuus karkotetaan ulkoisesta kirkosta. Mutta voi myös olla niin, että Herra osoittaa tuomiovaltansa pidättämällä valonsa ja totuutensa. ”*Silloin he hoippuvat merestä mereen, pohjoisesta itään; he samoavat etsien Herran sanaa, mutta eivät löydä*” (Aam.8:12).

Toisten kohdalla kiusaus, joka estää heitä osallistumasta kirkko-taisteluun oikealla tavalla, on toinen. Se on kiusaus uskoa, että kirkkona oleminen ei ole niin tärkeää. Riittää kai, että itse tiedän kehen uskon, että meillä on kaikki hyvin omassa rakkaassa yhdistyksessämme, jossa olemme aina tienneet kaiken parhaiten. Nyt on kuitenkin niin, että Jeesus ei perustanut yhdistyksiä, ei sitonut yhtään lupaus-ta kaikkiin vuosikokouksiimme ja sääntöihimme. Ei, Jeesus perusti kirkon Jeesus-tunnustuksen kalliolle ja tuohon kirkkoon, morsia-meensa, hän satoi kihlalupauksensa. Myös siellä, missä mielellään ja uskollisesti tahdotaan pitää kiinni Jumalan sanasta, voi erämaa alkaa tunkeutua sisään. Niin tapahtuu, kun liian kapeasti ja köyhästi eletään kristillisyyttä todeksi eikä anneta koko kirkon virtaavan elämän saada muotoaan.

Tosi kirkon tuntomerkit

Jos sinä ja perheesi tai hurskas yhdistyksesi tahdotte vastustaa erämaan kuivuutta, sinun on pidettävä huoli siitä, että kutsumuksena-si on toimia koko Kristuksen kirkon rikkaan elämän ilmenemiseksi toimivassa seurakunnassa. Luther havaitsee Kristuksen kirkossa seitsemän tuntomerkkiä. Siellä, missä nämä merkit saavat näkyvän ja

kuultavan ilmauksen, tiedetään Kristuksen todellisen kirkon olevan ja elävän. Nuo tuntomerkit ovat:

1. Jumalan sana,
2. kaste,
3. ehtoollinen,
4. avainten valta,
5. pappisvirka,
6. rukous ja ylistys
7. risti.

Mitä enemmän Jumalan kansa kohtaa vastustusta ulkoapäin tässä pimevässä ajassa, sitä tärkeämpää meidän on etsiä voimaa ja lohtua kaikista näistä Jumalan hyvistä lahjoista, jotka yhdessä muodostavat sen terveen kokonaisuuden, joka on tunnusomainen pyhälle, yhteiselle ja apostoliselle kirkolle. Pitemmällä tähtäimellä et voi elää ilman puhdasta ja selvästi julistettua Jumalan sanaa, et ilman oikein jaettuina sakramenteja, et ilman oikeiden pappien vihkimistä ja lähettämistä, et ilman kristittyjen veljien ja siskojen yhteyttä, jossa kokoonnutaan rukouksessa ja ylistyksessä sekä oikeassa uskossa, ja jossa tullaan yhdessä siunatuksi vainojen ristin alla. Ehkä juuri ristin välttäminen on syynä siihen, että moni käy niin varovaiseksi ja välinpitämättömäksi, kun on kyse kaikkien kirkon tuntomerkkien omaavien, toimivien seurakuntien välttämättömyydestä.

Ensi sijassa meidän tulee rukoilla ja toimia sen hyväksi, että olemassa olevat seurakunnat toimisivat näin. Tässä meidän on vältettävä perfektionismin ja täydellisen seurakunnan tavoittelun kiusausta. On kuitenkin olemassa raja, jonka jälkeen avointa ja selkeää tietä autuuteen ei enää näy seurakunnassa. Silloin on lupa etsiä toiseen tai antaa asia Herran haltuun ja perustaa uusi seurakunta yhdessä toisten kristittyjen kanssa. Tämä on uusi vaihe, joka piiryy esiin yhä selvemmin meidän vanhoissa erämaakirkoissamme: uskon kansa ei enää suostu näännykseen ja kuolemaan janoon. Herätyksen kansa ymmärtää, että kirkko, virka ja sakramenttien jakaminen eivät ole osa maallista esivaltaa, jota hyödynnetään silloin, kun itselle sopii, vaan

että ne ovat keskeisiä ja luovuttamattomia edellytyksiä uskon sisäiselle elämälle.

Nyt tapahtuu jännittäviä ja siunaukseksi koituvia asioita, kun eri perinteistä tulevat, jotka tahtovat pitää kiinni Jumalan sanasta ja luterilaisesta tunnustuksesta, voivat kokoontua omassa kirkossaan. Pohjois-Euroopan, Euroopan ja koko maailman eri maista tulevat ihmiset rikastuttavat toisiaan ja alkavat ilmentää Kristuksen kirkkoa: ei kapealla ja rajoitetulla tavalla, vaan sillä täydellä tavalla, joka on ominainen ainoalle, pyhälle, yhteiselle ja apostoliselle kirkolle. Kun näin alkaa tapahtua, voi kansankirkoille koittaa uusi armon hetki, jos ne heräävät uuteen harkintaan ja avautuvat uudelle uskonpuhdistukselle. Älkäämme siksi läimäiskö ovea kiinni ja hylätkö niitä monia, jotka ovat avoimia Jumalan sanalle, mutteivät tahdo jättää seurakuntaansa. Päinvastoin, tukekaamme kaikin tavoin niitä uskollisia pappeja, jotka pysyvät virassaan. Se saattaa herättää raivostusta ja johtaa meidät tilanteeseen, jossa kohtaamme koetuksia ja vainoja ennennäkemättömällä tavalla. Sen ei kuitenkaan pidä säikyttää meitä. Juuri siten, ristien alla ja erämaan halki, Herra johtaa kirkkoansa Henkensä ja ansansa avulla lopulliseen voittoon.

Käännös: Ida Heikkilä

Att hitta till kyrkan i skymningen

VDM, rektor Fredrik Sidenvall

Allt hastigare sjunker solen för Nordens folkkyrkor. Det klara ljuset från Guds ord fördunklas, evangeliet skymms och det sätt att leva som kyrkorna stöder och uppmuntrar hör inte ljuset och dagen till. Trogna kyrkokristna har börjat känna sig i sina kyrkor och församlingar som barn som är ensamma hemma och då upplever att det en gång trygga hemmet blir främmande och skrämmande när skuggorna faller långa. En soldat på post i skymningen får allt svårare att se skillnad på vänner och fiender. För att finna säkra vägar till det upplysta och trygga hemmet för Guds barn och för att inte löpa risken att skjuta på vänner behöver vi fundera på hur vi skall känna igen Kristi sanna kyrka, den heliga och allmänliga, i jordisk gestalt. Det är syftet med dessa rader.

För att vi ska ha någon möjlighet att finna fram måste vi ha klart för oss vad det är vi söker. Vad är kyrkan? Vad är det för hem vi längtar efter? Vad är det för kyrka vi söker?

Kyrkan är den nya tidsålderns människor, den tidsålder där Jesus Kristus har segrat genom sin död och uppståndelse, ja förlosat, förvärvat och vunnit mig förtappade och fördömda människa ifrån alla synder, ifrån dödens våld. Kyrkan är alla de som genom Guds rådslut och den Helige Andes verk gjorts delaktiga av denna seger. Det är ju därför vi har firat gudstjänst idag, på Herrens uppståndelses dag, på den nya tidsålderns dag. Vår utgångspunkt när vi talar om kyrkokampen får aldrig vara den kränkta gruppens bittra kamp för sina rättigheter, inte de marginaliserades och komplexfylldas självhävdelse, inte de uppgivnas desperata försök att finna hopp. Vår utgångspunkt som Kristi lärjungar är de ofattbart privilegierades, de om segern förvissades, de av Guds väldiga styrkas makt och gränslösa nåd förundrades. Vår utgångspunkt är alltså trons perspektiv: sådan verkligheten ter sig, inte för våra sinnen utan enligt Guds löften. Men kampen gäller att vi var och en, dag för dag, förmår att leva i trons perspektiv. Gör vi det, ja då har Kristi seger brutit in i våra

hjärtan. Att det skall ske med oss uppfattar jag som syftet med detta föredrag. Eftersom ämnet *den segrande kyrkan* öppnar ett fönster mot härlighetens rike och de yttersta tingen skall vi ta vår utgångspunkt i Uppenbarelseboken:

”Ett stort tecken visade sig i himlen: en kvinna klädd i solen och med månen under sina fötter och en krona av tolv stjärnor på sitt huvud. Hon är havande och ropar i barnsnöd och födslovånda. Ett annat tecken visade sig också i himlen, och se, en stor eldröd drake med sju huvuden och tio horn och med sju kronor på sina huvuden. Hans stjärt drog med sig en tredjedel av himlens stjärnor, och han kastade ner dem på jorden. Och draken stod framför kvinnan som skulle föda för att sluka hennes barn, så snart hon hade fött det. Och hon födde ett barn, en son, som skall styra alla folk med järnspira, och hennes barn blev uppryckt till Gud och hans tron. Kvinnan flydde då ut i öknen, där hon har en plats som Gud har berett åt henne, så att hon får sitt uppehälle i ettusen tvåhundra sextio dagar.” (Upp 12:1-6)

Johannes såg alltså kyrkan som en kvinna, kanske också med drag av Herrens moder samtidigt som hon också är Kristi brud, dottern Sion, Guds Israel, den andra Hagar som bär den äkta sonen med sig ut i öknen. Vad vi än kan förstå av uppenbarelse så står det väl ändå klart att Herren låter sin segrande Kyrka finnas i öknen här i tiden. Men där i öknen ser Gud till henne och ser till att hon inte torkar ut utan får sitt uppehälle. Detta ger oss anledning att formulera följande tes:

Herren låter sin segrande kyrka finnas i öknen men låter inte öknen finnas i kyrkan.

Vi skall närma oss vårt ämne med hjälp av denna tes. Herren låter sin segrande kyrka finnas i öknen. Ja så är det i denna tid: Kristi kyrka lever i en skadad och livsfientlig värld. Där i vildmarken angräps Kyrkan av draken, denna världens furste. Kristi kyrka kommer aldrig att finna en miljö i denna värld där hon passar in, där hon är riktigt hemma. Skulle hon göra det, vilket tycks vara mångas strävan i den yttre kyrkan, så upphör hon strax att vara Kristi kyrka, den segrande.

Kontrastprosten Knut Axel von Schoulz har på ett mycket uppbyggligt sätt undervisat om att det på hebreiska finns tre nyckelord som bygger på samma bokstäver, nämligen *midvar*, öken, *davar*, ord och *dibre*, det allra heligaste. I Ps 107:4-7 får vi beskrivet sambandet:

”De irrade omkring i öknen på öde stigar, de fann ingen plats där de kunde bo. De var hungriga och törstiga, deras liv tynade bort. Men de ropade till HERREN i sin nöd och han räddade dem ur deras trångmål. Han ledde dem på den rätta vägen, så att de kom till en stad där de kunde bo.”

Den som i öknen ropar ut sin nöd till Herren blir räddad och ledd av hans ord ut ur vildmark, ut ur denna värld, genom tidens slöja in i det allra heligaste innanför förlåten. Ja, Herren ger idag sin kyrka trons örningar genom Anden och ordet så att hon redan nu frimodigt kan träda fram inför nådens tron. Ja, kyrkan lever alltså i öknen. Fientlighet, främlingskap och prövningar som du får uppleva som en skild kristen och som den kristna församlingen får möta är alltså inget att förvåna sig över. Av Uppenbarelseboken får vi också klart för oss att Kristi kyrka inte är någon valkyria, någon kvinnlig krigare som med lans i hand och i väldig styrka och triumfalism hugger in på sin fiende. Nej, hon flyr och håller sig undan. Men hon litar till löftet *Herren skall strida för eder och ni skall vara stilla därvid*. Kristi kyrka segrar alltså inte genom att vara starkare och mäktigare än sina fiender utan genom att vara trogen sin Herre och brudgum, Guds och Marias son som sitter på tron och styr med järnspira. Kristi kyrka segrar genom att rena sig i Lammets blod och genom att bruka Guds ord: *De övervann honom genom Lammets blod och genom sitt vittnesbörds ord*. Så samlar sig alltså Kristi kyrka här i världen, ja, uppstår som en gemenskap omkring ordet och sakramenten. I dessa vet Kyrkan att hon har oemotståndliga segervapen. De gör henne inte till denna världs furstinna men till himlens drottning. Med detta ser vi alltså att Kyrkan utan sorg och förtvivlan får acceptera att leva i öknen, maktlös och utstött i denna värld. Hon gör det i den glada vissheten att dödsrikets portar aldrig skall bli henne övermäktiga.

Men vad Kristi sanna kyrka aldrig kan och får acceptera och lida,

det är att öken finns i henne, att Andens friska källflöden förgiftas eller torkar ur. Sker det, flyttas ljusastaken, ja då har Kristi kyrka därmed upphört att finnas på den platsen. Varför bråkar man och strider man så mycket i kyrkan, undrar världens barn. Vi vet svaret. Gud låter visserligen sin kyrka leva i öken men han låter inte öken leva i kyrkan. Då uppväcker han sina trogna att bjuda motstånd, då är det tid för kyrkokamp, för reformation.

Jag tror att det är just här som knuten sitter i de Nordiska folkkyrkornas kris. De vill till varje pris slippa öken, de vill behålla sin roll som andlig överbyggnad till samhället, också när det glömt Gud. De vill behålla sin respekterade plats i offentlighetens ljus. Om priset för detta är att man tummar på Guds ord, att man omtolkar det i enlighet med tidsandan, att man går trons fiender till mötes, ja då tycks man var beredd att betala det priset. Alltså hellre öken i kyrkan än en kyrka i öken, tycks strategin vara. Då uppstår kyrkokampen. Den är en kallelse för Kristi trogna lärjungar. Men den innebär också många frestelser.

En del frestas att strida på politikens villkor. Man tänker sig att det är genom en klok strategi, som kan fordra många kompromisser, som kampen skall föras till seger. Genom att göra upp i godo, genom att eventuellt samla majoriteter skall man kunna förändra till det bättre. Denna väg leder så ofta till besvikelse och inte sällan till svek. Kallelserna i ökenkyrkan måste vara att träda upp i tid och otid och tala in Guds ord i alla sammanhang på ett profetiskt sätt. Det kan faktiskt hända en dag att de som i sin smartheit ville hålla kyrkan borta från öken och kvar vid maktens fontäner kan börja plågas av en andlig törst när de har släppt in öken i kyrkan. Gud kan i sin allmakt sända en hunger och törst efter Guds ord också i folkkyrkor. Då kan de som strävade efter makt och kontroll en dag upptäcka att de inte alls har någon glädje av den makten, för långt starkare än deras makthunger gör sig törsten efter Guds ord gällande. Då kan det vara så att Herren har lämnat kvar åt sig en rest i folkkyrkorna som hållit källflödena öppna och som blir redskap till att driva ut den andliga öken torkan ur den yttre kyrkan. Men det kan också vara så att Herren visar sin dömande makt genom att undanhålla sitt ljus och sin sanning. *De*

skall driva omkring från hav till hav och springa hit och dit från norr och till öster, för att söka efter Herrens ord, men de skall inte finna det.
(Amos 8:12)

För andra är det en annan frestelse som hindrar ett rätt deltagande i kyrkokampen. Det är frestelsen att tro att det där med att vara kyrka inte väl är så noga. Det räcker väl att jag själv vet på vem jag tror, det räcker väl att vi har det bra i vår kära förening där vi ju alltid har vetat bäst. Men nu är det så att Jesus inte bildade några föreningar, han knöt inga löften till alla våra årsmöten och stadgar. Nej, Jesus grundade en kyrka på Kristus-bekännelses klippa och vid denna kyrka, denna sin brud, fäste han sina trolovningslöften. Också där man gärna och troget vill hålla fast vid Guds ord kan öknen börja tränga sig in. Det sker när man på ett allt för smalt och fattigt sätt lever ut sin kristendom och inte låter hela kyrkans flödande liv få gestalt.

Den sanna kyrkans kännetecken

Skall du och din familj eller fromma förening stå emot ökentorkan så skall du se att du har en kallelse att verka för att hela Kristi kyrkas rika liv kommer till uttryck i en fungerande församling. Luther har iakttagit sju kännetecken för Kristi kyrka. Där dessa tecken kommer till synligt och hörbart uttryck, där vet man att Kristi sanna kyrka finns och lever. Dessa kännetecken är:

1. Guds ord,
2. dopet,
3. nattvarden,
4. nycklarna,
5. prästämbetet,
6. bön och lovprisning
7. korset.

Ju hårdare Guds folk trängs utifrån i en mörknande tid desto viktigare blir det att vi söker styrka och tröst i alla dessa Guds goda gåvor

som tillsammans bildar den friska helhet som kännetecknar en helig, allmänlig och apostolisk kyrka. Du kan inte i längden leva utan ett rent och klart förkunnat Guds ord, inte utan rätt förvaltade sakrament, inte utan att rätta präster vigs och sänds ut, inte utan en gemenskap av kristna bröder och systrar som samlas i bön och lovsång i en rätt tro och som tillsammans blir välsignade under förföljelsens kors. Kanske är det just för att undvika korset som många blir så försiktiga och så likgiltiga inför nödvändigheten att ha fungerande församlingar med alla kyrkans kännetecken.

I första hand skall vi bedja och verka att de församlingar som finns skall fungera så. Och här måste vi undvika frestelse till perfektionism och tro att vi kan förvänta oss den fullkomliga församlingen. Men det finns en gräns där man inte längre ser en öppen och tydlig väg till salighet i en församling. Då får man söka sig till en annan eller ta Gud i hägen och tillsammans med andra kristna bilda en ny församling. Detta är ett nytt skede som blir allt tydligare i våra gamla ökenkyrkor, att trons folk inte längre låter sig svältas och törsta till döds. Och väckelsens folk förstår att detta med kyrka, ämbete och sakramentsförvaltning inte är en del av den världsliga överheten som man utnyttjar när det passar utan centrala och oundgängliga förutsettningar för trons inre liv.

Nu händer det spännande och välsignande att de som vill hålla fast vid Guds ord och den lutherska bekännelsen kan mötas från olika traditioner i den egna kyrkan, från olika länder i Nordeuropa och Europa och världen i övrigt och berika varandra och börja gestalta Kristi kyrka, inte på ett smalt och begränsat sätt utan på det fullödiga sätt som kännetecknar den enda, heliga och allmänliga och apostoliska kyrkan. När det börjar ske kan det bli ett nytt nådestillfälle för folkkyrkorna som kan väckas till besinning och öppna sig för en ny reformation. Låt oss därför inte i onödan slå igen dörrar och överge de många som är öppna för Guds ord men inte vill bryta upp ur sina församlingar. Låt oss tvärtom på alla sätt stötta de trogna präster som står kvar i sina tjänster. Men det kan också väcka raseri och låta oss få uppleva prövningar och förföljelse på ett sätt som vi inte har erfarit

förut. Men det skall inte skrämma oss. Det är just så, under korset, genom öknen som Herren med sin Ande och sitt ord leder sin kyrka till den slutgiltiga segern:

*Måste och av törnen vara
Här din krona, o min brud,
Tårar dina pärlor klara,
Suckar dina sångers ljud
Lyft dina ögon upp och se
Över jorden kval och ve
Himlen öppnad, palmen vunnen,
Livets krona salig funnen*

*Si, så bygger Gud sin kyrka,
Si, så prövar han vår tro
Giver oss i nöden styrka
Och i döden salig ro
Ära ske den Herren stor
som i himlars himmel bor.
Men ser neder till de arma
Och vill gärna sig förbarma.*

Varför bygger vi församlingar?

Pastor, Sebastian Grünbaum

Finland och världen överlag är full av olika kristna gemenskaper. I vårt land finns det församlingar (Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland), missionsföreningar, bönehus, bibelgrupper och bönegrupper. Förutom dessa alla finns det en hel del olika fristående föreningar som håller på med kristen verksamhet. När man ser på detta fält av olika verksamheter som både varierar i storlek och innehåll måste man ställa frågan, behövs verkligen en till gemenskapsform och om så varför det? Finns det inte redan tillräckligt med alternativ, är det nödvändigt att börja med ännu något nytt? Denna skrift försöker svara på just dessa frågor.

Vad betyder det att vara kristen?

En mycket väsentlig fråga i detta sammanhang är; vad betyder det att man är kristen. Definitionerna på denna fråga varierar. Någon kanske konstaterar att vara kristen innebär på att tro på en Gud, en person tillägger att det betyder att vara döpt till den kristna tron. Ännu ett alternativ är att säga att det betyder att man lever på ett visst sätt och har vissa värderingar som man står för i det offentliga rummet (såsom t.ex. kärlek eller omtänksamhet). Ett alternativ är att man gör kristna saker, man går på kristna möten och umgås med kristna vänner. Svaren är varierande, men har ofta en gemensam faktor; att vara kristen innebär att aktivt göra något.

Ljus och salt

Jesus kallar sina egna i Matteus evangeliet för ljus och salt *“Ni är jordens salt. Men om saltet förlorar sin sälta, hur skall man då göra det salt igen? Det duger bara till att kastas ut och trampas ner av människor. Ni*

är världens ljus. Inte kan en stad döljas, som ligger på ett berg. Inte heller tänder man ett ljus och sätter det under skäppan*, utan man sätter det på ljushållaren, så att det lyser för alla i huset.” (Matt. 5).

Det intressanta i denna Jesu beskrivning om hans lärjungar är ju det att ljus och salt per definition är något. Ljuset kan inte göra något för att bli mera ljus, det bara helt enkelt finns där och på samma sätt är salt också något som inte blir mera salt fastän man skulle göra något. Det som Jesus igen varnar för att mista det som man redan är. Lärjungarna alltså de som alltså tillhör Jesus är ljus och salt per definition. De behöver inte göra något för att bli det, dvs. de äger redan det som de behöver. Vad ljus och salt är framgår av resten av Matteus evangeliets femte kapitel, det är konkret frågan om att de som är Jesu egna är lika heliga som Gud själv.

Detta är en mycket viktig och grundläggande uppgift när det gäller bibelns språkbruk. Bibeln talar om alltid om de kristna som något de redan har, fastän de inte gör något. Vi kan läsa Paulus brev och märker genast samma mönster. Paulus skriver till de som är samlade i Efesos (en romersk koloni) följande ord: *”Från Paulus, genom Guds vilja Kristi Jesu apostel, till de heliga som bor i Efesos och som tror på Kristus Jesus.”* Från den första versen i detta brev kan vi läsa om hur folket där var heligt. Paulus nämner ingenting om deras görande i denna hälsning, inte heller om deras tankar eller känslor utan endast hur de tror på Jesus. Ifall deras helighet (som är samma sak som Jesus talar om när han omnämner om lärjungarna som ljus och salt) skulle bero på något de gjorde så är det ju direkt fel och konstigt av Paulus att omnämna mottagarna som heliga.

Heliga människor

Nu har vi alltså konstaterat att de som kallas kristna är heliga. De är världens ljus och salt, de är i Guds ögon rena och heliga på riktigt. Men de troende är inte heliga på grund av att de är på något sätt bättre människor eller har lyckats bra med sina liv. Bibelns vittnesbörd om människan är brutal: *alla (människor) har syndat och saknar här-*

ligheten från Gud (Rom. 3). Det är inte frågan om en självupphöjelse i den kristna heligheten. Kristna är ju heliga inte på grund av att de själva gjort något, det finns inte en endaste en sak som de kan påpeka att de gjort, inför Gud eller människor, för att förtjäna sin helighet.

Då måste vi alltså fråga, varifrån kommer denna helighet? Vad är dess grund? Den kristna trons helighet kommer till oss i en person, Jesus Kristus. Paulus skriver till oss i första Korintierbrevet:

“Honom (Gud) har ni att tacka för att ni är i Kristus Jesus, som Gud för oss har gjort till vishet, rättfärdighet, helgelse och återlösning.” Detta innebär att Kristus verkligen är allt det som vi borde ha varit eller bör någonsin vara. Det finns ingenting som saknas i den återlösning som han åstadkommit, han säger ju själv på korset: *det är fullbordat*. Det är alltså fullkomligt, allt är gjort, ingenting behövs mera, det finns inte något som vi kan göra för varken vår återlösning eller helgelse.

Därför är det också så att den som tror på Jesus (Joh. 3:16) saknar ingenting när det gäller frälsningen. Han har all den helighet han behöver, han har all den rättfärdighet han behöver, han har absolut allt han behöver för det eviga livet. För allt som han behöver finns i Kristus, det finns där och det kan inte rubbas. De som tror på Kristus kallas därför med så fina ord: heliga, rättfärdiga, ljus och salt. Det är inte deras eget utan främmande, men på grund av tron tillräknas det dem. Att tillräkna betyder att Gud ser på det så som de själva skulle ha gjort eller åstadkommit allt det som de för Kristi skulle ha.

Tron kommer av att höra

Vi frågar vidare varifrån kommer denna tro, hur får jag del av den? I Johannes evangeliets 6 kapitel finns det en märklig episod. Johannes skriver om hur Jesus har sagt väldigt hårt åt dem som ville följa honom om hur de måste äta hans kött och dricka hans blod för att ha livet. På grund av detta tal blir många som följer Jesus direkt missmodiga och tänker att det han talar om är galenskap. Denna galenskap gör sedan att de flesta av Jesu efterföljare förkastar honom. De konstaterar helt enkelt att Jesus är för mycket för honom. Jesus ställer då

frågan åt sina lärjungar: *"Inte vill väl också ni gå bort?"*. Han får sedan ett svar av Petrus som svarar med lärjungarnas mun: *"Herre, till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets ord och vi tror och förstår att du är Guds Helige."* Lärjungarna hade fått förstå något väldigt viktigt av Jesu undervisning och budskap. Det eviga livet var fanns i ordet som Jesus predikade och var själv. Det eviga livet fanns inte i första hand i tron. Det var sant att tron behövs för att få förlåtelse och evigt liv, men tron är inte källan till det eviga livet, utan ordet som Jesus talar. Kanske en av orsakerna till lärjungarnas insikt var det som Jesus hade sagt lite tidigare: *"De ord som jag har talat till er är Ande och liv."*

Tron i en kristen bemärkelse är alltså inte ett beslut som man gör att följa Jesus, inte heller en tanke man har kommit på eller något av en blind förtröstan på någon större makt. Tron är en förtröstan på Guds löften som finns i bibelordet och som kommer av att höra det ordet. Jesus säger att hans ord är Ande och liv, och där var det ordet talas föds också det eviga livet.

Det synliga ordet

Bibeln talar inte endast om det hörbara ordet utan också om det synliga. Jesus säger i Johannes evangeliets tredje kapitel i sin dialog med Nikodemus: *"Amen, amen säger jag dig: Den som inte blir född på nytt* kan inte se Guds rike."* 4 Nikodemus sade: *"Hur kan en människa födas när hon är gammal? Inte kan hon väl komma in i moderlivet och födas en gång till?"* 5 Jesus svarade: *"Amen, amen säger jag dig: Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike."* För att komma in till Guds rike, för att alltså få syndernas förlåtelse och evigt liv behöver människan bli född på nytt av vatten och Ande. Det som Jesus talar om här har den kristna kyrkan förstått att Jesus talade om dopet. Det finns inte någon anledning att tänka sig att Jesus här skulle tala symboliskt om något annat när han nämner vatten. Det enklaste och bästa sättet att tolka Jesus ord är enligt dop och missionsbefallningen (Matt. 28) var Jesus säger åt lärjungarna att de som blir döpta i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn och lever i denna un-

dervingning har hans gemenskap intill tidens slut. Dopet är alltså en pånyttfödelsens bad, var vi får nytt liv och syndernas förlåtelse.

På samma sätt är också nattvarden synligt ord. Prästen delar ut Kristi kropp och Kristi blod åt alla som kommer till nattvardsbordet. Inte heller när det gäller nattvarden finns det någon orsak att tro att orden inte gäller (*Och han tog ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: "Detta är min kropp, som utges för er. Gör detta till minne av mig." 20 På samma sätt tog han bägaren efter måltiden och sade: "Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som utgjuts för er"*). Denna utdelning är inte beroende på människans tro eller otro, utan här delas ut frukten av det som Jesus fullbordade på korset. Just på grund av att här verkligen delas ut Kristi sanna kropp och blod varnas det att man skall göra skillnad (alltså inse att det inte är frågan om någon vanlig måltid) mellan nattvard och andra måltider. Just på grund av att orden verkligen är sanna kan vi också vara säkra på att vi får nyttan av det, nämligen syndernas förlåtelse.

En gemenskap av heliga människor eller en gemenskap av syndare med delaktighet i de heliga tingen?

Ofta när vi tänker på olika kristna sammanhang har vi många frågor. Vi funderar på frågor om hur många som deltar, finns där troende människor, är våra vänner där, känner vi oss bekväma, finns det kaffe efteråt osv. Alla dessa frågor är viktiga, och det är inte fel att jobba med dem eller tala öppet om vad man vill ha.

Samtidigt är det viktigt att minnas att dessa inte gör att något möte eller någon sammankomst är kristet. Vi minns att heligheten som de kristna hade var inte beroende av vad de själv gjorde. Det var inte alltså beroende av att de var tillsammans, av att de sjöng eller träffade varandra. Den är inte ens beroende av att kristna älskar varandra. Det är sant att Jesus säger att alla skall veta att ni är mina lärjungar när ni älskar varandra, men där talas inte något om hur man blir en lärjunge eller hur Jesus känner igen de sina.

Heligheten finns i något annat än görandet. Kanske någon säger

nu att den finns i tron (och detta stämmer), men att flera troende är på en plats betyder väl inte att något är kristet. Låt säga att ett 10 kristna bestämmer sig för att spela volleyboll är det då kristet? Eller någon som är troende bygger en väg, är det då en kristen väg? Eller en grupp människor kör bil, är det då ett kristet sätt att köra? Och vad om en i någon av dessa grupper inte är på riktigt kristen? Problemet blir här att det inte går att bedöma vad som är kristet och vad inte, för bara Gud vet vad som finns i människans hjärta.

Men är det då så att vi måste gå omkring och gissa vad som är kristet och vad som inte är det? Svaret är lyckligtvis nej, det behöver vi inte. Den kristna heligheten finns i Kristus, och han kommer till oss i sitt Ord (bibelordet) och sakramenten (dopet och nattvarden). Förlåtelse, rättfärdigheten och det eviga livet finns i dessa konkreta medel. Vi behöver inte gissa eller vara osäkra, utan vi kan med säkerhet säga att där var dessa brukas finns det evigt liv. Där är den sanna kristendomen helt och fullt närvarande.

Eftersom Kristus är med säkerhet närvarande just i bibelordet och i sakramenten är det viktigt att vi är måna om att bruka dem rätt. Detta betyder att vi bevarar dem så som Jesus själv har gett dem åt oss. Vi förändrar inte på det som står skrivet eller omtolkar dem inte, även då om och när det blir obekvämt för oss. Vi vet ju att Gud genom dessa medel vill ge oss sin egen Son, som har dött och uppstått för vår skull, för att vi kan leva.

Församlingar?

Vad är då en församling? Varför har vi inte bara kristna möten? Det finns många definitioner på vad en kristen församling egentligen är. De flesta av oss tänker på den Evangelisk lutherska kyrkans församlingar i Finland. Någon kanske tänker på en frikyrkoförsamling eller någon på en fri sammankomst i en troendes hem.

Jag väljer att definiera en kristen församling utgående från vad jag tidigare skrivit i denna text. En kristen församling finns där var Ordet (bibelordet) rätt predikas och sakramenten (dopet och nattvarden)

förvaltas. För där var det finns dessa, finns det också heliga människor. Människor som hör bibelordet förkunnas åt dem, tar emot nattvardens gåva är heliga människor. Detta är egentligen allt som behövs för en församling. Man kan sedan ha massor med program och tillägg till detta, men allt kretsar kring ordet och sakramenten, som förvaltas av en präst. Detta är exakt det som missionsstiftet har valt att hålla på med, och därför har vi också konsekvent valt att tala om församlingar.

Själva namnet församling är bra för klarhetens skull, men det skapar inte den. Innehållet i verksamheten och centrumet i det man gör definierar på detta sätt vad som egentligen är på gång. Därför kan också Jesus säga de hårda orden åt församlingen i uppenbarelseboken: *“du har namnet om dig att du lever, men du är död”*. (Upp. 3:1)

Gudstjänsten

Gudstjänst som ett ord kan förstås på två olika sätt. Det är antingen Guds tjänst åt människan eller då är det människans sätt att tjäna Gud. I den kristna kyrkans mäsas (nattvardsgudstjänst) är dessa båda betydelser aktuella, men den första är alltid i förgrunden. Gud tjänar sitt folk, det nya förbundets Israel genom sitt ord och sina sakrament. Allt liv flödar från honom, livets givare och gör det som är dött levande. Jesus själv säger: *“Så har inte heller Människosonen kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många.”* (Matt. 20:28). Just i denna delaktighet blir församlingens kontexter klara. Därför tillber och lovsjunger också den kristna församlingen i sin tur Gud och hans gåvor i mässan. En kristen församling är en *“gudstjänstförsamling”*.

Den verkligt närvarande Jesus Kristus är centrum för den kristna gudstjänsten. Det tidigaste namnet för gudstjänsten var också därför *“att samlas i Jesu namn”* (Matt. 18:20, 1 Kor. 5:4). Kristus kan liknas vid timglasets smala ställe genom vilken sanden flödar från den övre till den lägre delen. Genom Kristus och i honom låter Gud sina gåvor flöda till sina egna. Som svar på detta kommer församlingens lovsång, bön, tacksägelse och offer i Kristus och genom honom till Gud. Störs-

ta delen av liturgins språk är direkta bibelcitater. Den treenige Guden ger oss inte bara sig själv, utan också orden med vilka vi kan tacka och lova honom. Den stora nattvardsbönens slut uppenbarar denna hemlighet på ett fint sätt: *“Genom honom, med honom och i honom tillhör dig, allsmäktige Fader, i den helige Andens enhet, ära och härlighet alltid och i evighet.”*

Jag är med er...

Den kristna församlingen ärvde sin gudstjänstordning från den judiska synagoga gudstjänsten. Synagoga gudstjänsten i sin tur bestod av läsning och förklaring av de heliga skrifterna, böner och sång av gamla testamentets psalmer. Till denna gamla förbundets ordning i synagogan tillsattes sedan fullbordandet av den gammaltestamentliga offerkulten, det nya förbundets måltid, var Guds Messias och Medlare, Jesus Kristus var verkligt närvarande och mottogs av kommunikanterna. De tidigaste delarna av den kristna gudstjänsten är från 300-talet och de motsvarar i stort sätt den ordning som vi känner till. Den kristna liturgin är också det enda stället var de antika ordspråken, kläderna och melodierna har bevarats som en oavbruten levande tradition ända till vår tid. När vi deltar i mässan deltar vi samtidigt i den tro och det liv som kristendomen som helhet har haft. Så har man alltid trott.

På 1500-talet kritiserade Martin Luther starkt de missbruk som fanns i den Romerska kyrkans mässa. De dyrbara gåvor som Gud gett till alla kristna hade berövats av det vanliga folket. Prästerskapet förrättade mässan på latin bakom altarsranken, långt ifrån kyrkfolket. Nattvarden delades inte ut i båda formerna och man satsade inte på predikan eller bibelundervisningen på folkspråk. Dock upplevde man inte vid någon tidpunkt ett behov att ge upp mässan som helhet. Även mässans ordning bevarades sådan som den var – den bara renades från läromässiga nyheter och gjordes igen till folkets egendom. Folkspråket togs i bruk så att mässans skatter kunde förstås också utan kunskaper i latin. Psalmsången blev församlingens uppgift och

nya psalmtexter blev skrivna till väl kända melodier. De predikade ordet betonades starkt. Det kristna folket skulle uppmuntras, undervisas och tröstas med klar förkunnelse av lag och evangelium istället för legender om helgon.

Den kristna liturgin (grekiskan: leitourgia, offentlig tjänst, ämbete, uppgift) är en levande tradition som stärker sig ända till begynnelsen. Denna tjänst kan man aldrig skilja från dess bibliska historia utan att den förlorar sin natur, för hur vi ber (formen) bär inom sig vårt sätt att tro (innehållet). Samtidigt söker den Kristus som finns i liturgin nya sätt att bli förstadd och aktuell till människor av alla tider. I mässan använder vi de ord som Gud har gett, genom vilka alla tiders kristna har lovat och tackat Gud. Så blir vi delaktiga i den kristenhet som funnits i alla tider och överallt. Delaktighet med Guds ord och sakrament i gudstjänsten är alltid djupaste sett delaktighet med Kristus själv. Genom dessa ord ingår Gud själv i en dialog med oss, undervisar oss och ger oss sig själv. Kristus är sannerligen närvarande i mässan!

Gemenskap kring ordet och sakramenten

Jesus kallar sin församling för en flock av får (Johannes 10). Denna bild ger åt oss en mycket god insikt i hur Gud har tänkt att hans egna skall leva och vara. Det finns åtminstone två olika aspekter som man bör besinna när man läser denna text. Den första av dem är det herden och fåren har en mycket nära gemenskap. Om fåren sägs det att det hör Herdens röst och känner den, och följer den gärna. Här är inte primärt frågan om någon "andlig" röst som man hör i sitt eget huvud utan helt enkelt bara frågan om en konkret fysisk röst som talar till oss. Denna röst får de troende höra genom prästen (åt honom har det ju sagts att den som hör er, han hör mig). Om både herden och fåren sägs det att de känner varandra. Den kristna har alltid tänkt att prästen/pastorn är en (hjälp) herde för Guds församling (latin; pastor= herde).

Denna bibliska tanke har också varit bärande i missionsstiftets arbete. Missionsstiftet ger inte bara någon andlig "service" som man kan komma och ta av. I församlingarna känner prästen sina församlingsmedlemmar, prästen vet vem de är, vad de arbetar med och är intresserad av deras liv och verklighet. Gudstjänsten är alltså inte bara någon plats som man besöker snabbt på söndagen utan ett ställe som verkligen är menat att vara ett hem. Tanken är att prästen verkar där som en förständig tjänare som har blivit satt till att ge husfolket sin mat i rätt tid (Matt. 24:45-50). Detta innebär att han lyssnar till människornas bekymmer, vet vad de har för slags funderingar och frågor, samt finns där för möta de behov människor har. Detta är ett stort krav och prästerna lyckas inte alltid med det, men samtidigt är det också lättare än på många andra håll därför att församlingarna består av c. 30-150 människor/församling.

Församlingsmedlemmarna har inte bara gemenskap med prästen utan förstås också med varandra. Denna gemenskap byggs upp i första hand av att de alla hör Guds ord i predikan och delar nattvardens gemenskap med varandra. Detta är grunden och kraftkällan i det arbete som görs. Dock slutar det inte alls vid detta, mycket mera finns med. Församlingen träffar varandra efter gudstjänsten vid kaffe och delar sina liv där, ofta är också kaffebordet något av en höjdpunkt på söndagen. Efter att ha gått till en församling en längre stund börjar människor känna varandra väldigt bra och diskussionerna kännetecknas av djupt och gediget mötande och respekt för varandra.

Medlemskapet i församlingen har ännu mera att erbjuda än detta. Det är nämligen så att missionsstiftet är en lekmannarörelse. Missionsstiftet har inga anställda förutom en präst (som ofta har två eller flera församlingar). Därför kännetecknas också medlemskapet i en missionsstiftets församling av en att man är mycket mera en bara en "medlem". Våra normala medlemmar är kantorer, kyrkvårdar, kaffekokare, tidningsskribenter, teknikmänniskor, mail-ansvariga, sekreterare och mycket annat. Detta innebär inte att alla måste ha en uppgift eller att man skulle definieras på grund av denna uppgift, men det finns ett konkret behov hela tiden och någon måste göra arbetet.

Samma är det också med ekonomin, alla församlingsmedlemmar deltar i att bekosta de kostnader som kommer av arbetet.

Detta kan låta väldigt mödosamt och tungt, men samtidigt skapar detta på helt annat sätt en känsla av vår församling. Efter att vi har haft någon paus är också den vanligaste kommentaren prästen hör: oj, vad skönt det är att komma hem. Församlingen är på detta sätt inte endast något som man deltar i, utan det är en gemenskap och sak som man själv är med och bygger. Den enskilda medlemmen kan därför konstatera: jag har en viktig uppgift och roll i detta sammanhang. Detta leder till en ökad gemenskap på ett annat plan.

Det som är självklart är att ifall det känns motbjudande eller fel att göra något måste man inte. Det är fritt fram att komma och bara delta i flera år ifall det känns så. Ingen kontrollerar heller hur mycket pengar (om man ger något överhuvudtaget) mässans deltagare ger i kollekten. Detta behöver nämnas bara så onödiga missförstånd undviks.

Om relationen till andra sammanhang

Missionsstiftet karaktäriseras oftast som en motståndsrörelse. Den allmännaste beskrivning i medierna är: Missionsstiftet som motsätter sig kvinnliga präster... Det är sant och måste medges att missionsstiftet inte accepterar kvinnliga präster och motsätter sig överlag många teologiska strömningar som finns i vårt samhälle.

I grund och botten är det dock inte frågan om en motståndsrörelse, utan om något annat. Missionsstiftet har nämligen en positiv vision om att bygga församlingar i Finland. Denna princip om att följa den egna visionen har varit den bärande principen ända från början. Låt oss ställa frågan ännu en gång, varför gör/bygger vi församlingar?

Svaret kunde delas in i flera olika delar, jag nämner bara tre här. För det första är detta en biblisk tanke att vi har församlingar var bibelns ord förkunnas och sakramenten förvaltas som det står skrivet. Det andra är att det är hälsosamt för människor att leva i sådana här församlingar. Människor mår bra både andligt och psykiskt av att vara delaktiga i en sådan här gemenskap. Det tredje svaret är det att vi som

kristna har inte endast ansvar för oss själva, utan också för våra barn och barnbarn. De behöver också församlingar var de kan växa upp i en andligt trygg miljö.

Eftersom den Evangelisk lutherska kyrkan i Finland eller andra sammanhang inte längre kunnat erbjuda detta åt de kristna i Finland har det inte längre funnits något annat alternativ än att agera. Kvinnoprästfrågan är ofta i förgrunden, men det är inte alls bara det enda. Många kristna grundsanningar har av präster under åren öppet ifrågasatts (t.ex. Antti Kylliäinen) utan att biskoparna eller kyrkans ledare vidtagit åtgärder. Den lutherska kyrkan som traditionellt varit missionsstiftets medlemmars andliga hem har förändrats, och rent av börjat förfölja dem som har traditionella övertygelser och vägrat kompromissa med dem. I denna situation har missionsstiftet använt sig av den kyrkliga nödrätten som också beskrivs i de lutherska bekännelseskrifterna:

I vår Bekännelse (den Augsburgska bekännelsen) och dess Apologi ha vi angivit det, som i allmänhet borde sägas om den andliga makten. Ty evangeliet giver åt dem, som förestå församlingarna, uppdraget att lära evangelium, förlåta synder, förvalta sakramenten och dessutom domsrätt, d.v.s. uppdraget att från församlingens gemenskapen utesluta dem, som begått uppenbara brott, samt avlösa dem, som bättra sig... Därför då de, som äro förordnade att vara biskopar bli fiender till evangeliet och vägra meddela vigning, behålla församlingarna sin rätt därtill. Ty där kyrkan är, där är också rätten att förvalta evangeliet. Därför behåller kyrkan nödvändigtvis sin rätt att kalla, välja och viga sina tjänare. (Om Påven makt och överhöghet, 60,66-67)

Detta citat är just det som missionsstiftet i Finland gör. Att bygga församlingar handlar om att upprätta sådana strukturer var evangeliet kan förkunnas, synder förlåtas, sakramenten förvaltas och det kyrkliga livet kan fortsätta. För att göra detta har missionsstiftet har det varit nödvändigt att viga åt sig präster och tillsätta dem för att vara herdar i församlingar.

Hittills har ingen kunnat anklaga missionsstiftet för att på ett uppenbart sätt brutit mot den lutherska läran. De anklagelser som har

kommit baserar sig endast på att missionsstiftet har brutit mot kyrkans ordning, men ordningen är alltid sekundär jämfört med bibeln och bekännelsen när det gäller kyrkans tro och praxis. På grund av detta anser missionsstiftet inte att den gjort något fel utan har gott samvete i sitt arbete. Till slut kan det också konstateras att missionsstiftet aldrig vägrat behandla eller diskutera dessa frågor med den Evangeliska lutherska kyrkans biskopar eller ledande organ. Missionsstiftet är och förblir öppen för förhandlingar.

Slutord

Jag hoppas att denna korta skrift har kunnat ge en klarare insikt i vad missionsstiftet gör i praktiken. Att bygga församlingar är en spännande och aktuell utmaning för oss alla. Ifall du blev intresserad av denna utmaning rekommenderar jag att du kommer och ser. Det finns inte något bättre sätt att lära känna missionsstiftet, dess präster och församlingar än den egna erfarenheten. Varmt välkommen med.

“Han har kommit och predikat frid för er som var långt borta och frid för dem som var nära. Ty genom honom har vi båda i en och samme Ande tillträde till Fadern. Alltså är ni inte längre gäster och främlingar utan medborgare tillsammans med de heliga och tillhör Guds familj.”
(Ef. 2:17-19)

Ajankohtaiskysymyksiä

Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli

Oikaisuvaatimus Tuomiokapitulin 9.10.2013 pappisvirkaani koskevaan päätökseen³²

Arvoisa tuomiokapituli

Vaikka kysymyksessä on oikaisuvaatimus Tuomiokapitulin minua koskevaan päätökseen, tahdon kuitenkin aloittaa vilpittömällä kiitoksella siitä, että käsitellessänne tapaustani, olette kiitettävällä

³² Alla olevaa tekstiä edelsi 1. Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin päätös (19.06.2013) kuulla minua kysymyksessä pappisvirkeni velvollisuuksien mahdollisesta rikkomisesta, 2. minun vastaukseni ja 3. tuomiokapitulin päätös minun erottamisestani pappisvirasta. Tähän päätökseen oli liitetty tiedotus oikeudestani vaatia kirjallinen oikaisu päätökseen. Tekstini on siis oikaisuvaatimus.

Huom. Papinvirka ja pappisvirka tarkoittavat eri asioita. Papinvirka on virka, jossa pappi toimii aktiivisesti työsuhteessa. Pappisvirka, joka minulta siis otettiin, on ordinoituna papilla silloinkin, kun hän on jo eläkkeellä eikä enää papinvirassa. On siis kysymyksessä pappisoikeudet.

tavalla tutustuneet heinäkuussa 2013 kirjoittamani vastineen sisältöön. Tästä on todistuksena erinomainen tiivistelmä vastineessa esittämistäni perusteluista.

Samoin kiitän notaari Hannu Laukkosen toimintaa asian tiimoilta: hän otti minuun puhelimitse yhteyden ja tiedotti tuomiokapitulin päätöksestä mahdollisimman pian päätöksen jälkeen, niin että sain sen tietää päätöksen tekijöiltä enkä vasta mediasta.

1. Tuomiokapituli lausuu minua koskevassa päätöksessään 9.10.2013 mm. "Rovasti Risto Soramies on... rikkonut 29.12.1985 vannomansa pappisvalan sekä osoittautunut ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina."

2. Syyte pappisvalan rikkomisesta on äärimmäisen raskas. Vala on vannottu "kaikkivaltiaan ja kaikkitietävän Jumalan kautta", mikä on enemmän, kuin "vain" Hänen "edessään". Olen siis valaa vannoessani ottanut Jumalan sekä todistajakseni että tuomarikseni. Jos olen rikkonut valani, en ole rikkonut sitä ennen kaikkea Tuomiokapitulille tai Kirkolle, vaan Jumalalle. Olen silloin rikkonut toista käskyä vastaan, joka kieltää Jumalan nimen väärin käytön. Tässä ei ole minkäänlaista lieventävää asianhaaraa. Tuomiokapituli ei käsittäökseni ole ajatellut asiaa loppuun saakka.

3. En missään tapauksessa myönnä rikkoneeni valaani. Olen kyllä joutunut pappisurani aikana päivittäin tunnustamaan Jumalalle syntini ja puutteeni myös pappisviran hoitamisessa. Tästä ei tuomiokapitulikaan minua moiti, eikä valan rikkomisessa ole siitä kysymys.

4. Kirkko on sitouttanut minut 29.12.1985 minulta vaatimallaan valalla (jonka mielelläni ja täydestä vakaumuksesta vannoin) "itseensä korkeampaan auktoriteettiin", Jumalaan (näin teol. ja oik. tri Arto Seppänen). Tätä merkitsee valan pääosan sisältö, joka koskee Jumalan sanaa ja kirkkomme tunnustusta.

5. On selvää - ja sen myöntää myös tuomiokapituli -, että valan kohteitten välillä on jo teoriassa mahdollinen ristiriita. Pappisvala ei ole vala Suomen ev.lut. kirkolle samassa mielessä kuin se on vala kirkon tunnustukselle. Se ei myöskään ole vala uskollisuudelle esimiehiä kohtaan absoluuttisessa mielessä. Muussa tapauksessahan oletettaisiin, että

kirkkomme ja siinä toimivat pappien esimiehet ovat erehtymättömiä.

6. Tunnustuspykälä ei ainoastaan velvoita pappia noudattamaan tunnustusta, vaan antaa hänelle myös oikeuden siihen. Juuri tunnustus on papin "herra" maanpäällä - ei piispa eikä kirkko. Silloin, kun tunnustuksen ja kirkollisen esivallan välille tulee ristiriita, papin velvollisuus ja oikeus on pitäytyä tunnustukseen. Jumalan sana ja tunnustus hallitsevat kirkkoa, ei kirkko niitä.

7. Tunnustus on kirjoitettu selväkieliseksi. Sen olemassaolonoikeus ja -tarkoitus on juuri selväkielisyys, yksiselitteisyys ja muuttumattomuus. Tunnustus ei sisällä eikä väitä sisältävänsä kaikkea Jumalan ilmoitukseen ja uskoomme liittyvää, mutta se, minkä se sisältää, on kirkollemme konstitutiivista. Sen oletetaan olevan yhdessä sovittua ja ymmärrettyä. Siihen oletetaan pappien tutustuneen ja vakaumuksesta liittyneen. Muutenhan vala (tai myös lupaus) olisi pelkkä farssi.

8. Tunnustusta ei voi muuttaa muuttamatta valan molempien osapuolten (valan vaatija ja vannoja) suhdetta radikaalisti. Itse asiassa tunnustuksen (siis valan kohteen) muuttaminen saa vala-suhteen raukeamaan. Kirkko vaati minulta valan, jonka kohde on sittemmin muutettu kirkkojärjestyksessä, kun siitä poistettiin maininta Raamatun arvovallasta myös elämän eikä ainoasta opin suhteen. Tämä muutos tapahtui vuosia valani vannomisen jälkeen. Kuten vastineessani jo totesin, katsoin kuitenkin, että asiallisesti pätee kirkossa edelleen myös elämän alisteisuus Jumalan sanalle, sillä tunnustuskirjoittamistani asia tulee kuitenkin selväksi. Silti mainittu muutos, joka on tietysti tehty harkiten, on kirkon johdolta kardinaalierhdys.

9. Valalla sitoutuminen pysyväksi ja yksiselitteiseksi tarkoitettuun tunnustukseen (ja tunnustuspykälään) ja toisaalta valassa annettu kuuliaisuuden lupaus muuttuville esimiehille ja kirkon laeille merkitsee itsestään selvästi näiden kahden elementin arvoeroa. Ei voida ajatella, että pappisvala sitoisi papin esimerkiksi piispaan, vaikka tämä toimisi tunnustusta vastaan. Tietenkin valan tarkoitus on juuri päinvastainen.

10. En valaa vannoessani olisi kuvitellut joutuvani valitsemaan tunnustuksen ja kirkon johdon välillä. Kirkon päätökset, jotka on tehty vasta valani jälkeen, kuitenkin muuttivat tilanteen.

11. Vuonna 1986 tehty päätös naisten ordinoimisesta oli selvästi Raamatun ja kristikunnan 2000-vuotisen, yleisen vakaumuksen vastainen. Päätökseen oli kuitenkin liitetty ns. ponsi tämän uuden säännöksen ensimmäiseksi tulkinnaksi. Ponsi näytti antavan meille, jotka päätöstä vastustimme, kotipaikkaoikeuden kirkossa ja kirkon virassa ja viroissa, *expressis verbis*. Lisäksi omassa työssäni ei kysymys naisten ordinoimisesta juurikaan tullut esiin.

12. Vuonna 2011 piispojen antama ohje rukoushetkestä homoparien (sillä näistä oli yksiselitteisesti kysymys) "liittojen" puolesta oli myös selvä poikkeama Raamatun yksiselitteisestä avioliitto- ja sukupuolimoraalista ja jopa kristillisestä antropologiasta.

13. Se, että yllä mainitut päätökset muuttivat oman suhteeni kirkkoon, ei ole kovin suuri kysymys, muuten kuin itselleni. Paljon vakavampaa on, että kirkon johto on saanut päätöksillään hajaannusta aikaan, se on poikennut totuudesta ja siten tehnyt lukemattomia kristittyjä kodittomiksi. Kieltämätöntä on, että kirkkokansasta on suuri joukko joutunut vieraantumaan kirkostamme ja jäämään ilman paimenta. Tässä ei auta kirkon ylimielinen viittaus "pitkään teologiseen työskentelyyn". Tällainen viittaus merkitsee vain, että kirkon johto katsoo omistavansa korkeampaa viisautta, jota kristikansalla ei ole. Kirkon johto on saanut työskennellessään tunnustuksenkin ja Jumalan sanan taipumaan edessään. Kristikansa, joka ei tätä hyväksy, olkoon sitten ilman paimenia ja armonvälineitä.

14. Tuomiokapituli ei ole vakavasti suhtautunut siihen hätään, joka on objektiivisesti syntynyt kristikansassamme. Monet on ajettu "vapaitten suuntien" epäraamatullisiin opetuksiin, monet taas jääneet orvoiksi. Jos Raamatun mukaan ojentautuvat omattunnot eivät voi osallistua kansankirkkomme messuihin omilla paikkakunnillaan tai eivät enää voi luottaa piispoihinsa, jotka antavat ohjeen synnin siunaamiseksi, on kristikansan hätään suhtauduttava vakavasti.

15. Eri paikkakunnilla luterilaisia kristittyjä on järjestäytynyt seurakunniksi, voidakseen osallistua Raamatun ja tunnustuksen mukaisiin jumalanpalveluksiin. Nämä kristityt tarvitsevat ordinoitua paimenet. Piispamme ovat kieltäytyneet vihkimästä näille seurakunnille

pappeja ja siten syyllystyneet ylimieliseen virkansa laiminlyömiseen. Tunnustuksemme ei anna seurakunnille ainoastaan lupaa vihkiä, vaan velvoittaa niitä vihkimään itselleen pappeja. Tässä ei ole kysymys CA 14:n vastaisesta toiminnasta, vaan juuri sen mukaisesta. On kysymys "asianmukaisesta kutsumisesta".

(CA 14, Augsburgin tunnustuksen 14. artikkeli, johon tuomiokapitulin päätöksessä oli viitattu, kuuluu kokonaisuudessaan:

Kirkollisesta järjestyksestä seurakuntamme opettavat, ettei kirkossa kukaan saa julkisesti opettaa eikä hoitaa sakramentteja ilman asianmukaista kutsumista.)

16. Tunnustuskirjat: Paavin valta- ja johtoasema (s.293 s.)

Kaiken tämän perusteella on päivänselvää, että seurakunnalla on yhä oikeus valita ja vihkiä palvelusviran hoitajia. Kun siis piispoista tulee kerettiläisiä tai kun he kieltäytyvät vihkimästä virkaan, silloin seurakuntien on jure divino pakko jo virassa olevien paimentensa välityksellä vihkiä uusi paimenia ja viran hoitajia. Tämän väitetyn hajaannuksen ja erimielisyyden syynä on yksinomaan piispojen jumalattomuus ja tyrannius.

17. Minä vetoan tunnustukseen, josta johdan oikeutuksen ja velvoituksen pitää "asianmukaisesti" huoli orvoiksi jääneistä seurakunnista vihkimällä tarvittaessa niille paimenia. Tuomiokapituli taas kumoo minun oikeutukseni viittaamalla siihen, että kirkon johdon päätökset ovat tapahtuneet "säädettyssä järjestyksessä" ja niitä edelsi "pitkä teologinen työskentely".

18. Tuomiokapituli katsoo, että valani sitoo minut kirkon päätöksiin, koska ne on tehty muodollisesti oikein ja niitä edeltää tietty teologinen työskentely.

19. Oma kantani taas on, että tunnustus ja Jumalan sana ovat selviä ja varmoja. Ne eivät anna lupaa viran muuttamiseen eivätkä synnillisten suhteitten legitimoimiseen.

20. Tuomiokapituli katsoo, että tunnustukselle valan vannonut pappi on kuitenkin valalla sidottu kirkon johdon päätöksiin, joissa kajotaan tunnustuksen sisältöön. Demokraattinen prosessi on tässä katsannossa erehtymätön.

21. Oma kantani on, että demokraattinen prosessi ei ole erehtymätön, vaan Jumalan sana ja tunnustus. Kantani pakottaa minut pitämään edellä mainittujen seurakuntien hätää todellisena. Lisäksi ordinaatiossa saamani valtuutus ja velvoitus palvella Kristuksen kirkkoa "aina ja kaikkialla" samoin velvoitti minut ottamaan vastaan piispan viran, jotta voisin auttaa näitä seurakuntia saamaan paimenensa "asiannukaisesti".

22. Koska Tuomiokapitulikin tunnustaa, etten ole toiminut tunnustusta vastaan - en siis ole harhaoppinen -, sen tulee nähdä, että en ole toiminut papille sopimattomalla tavalla. Muutenkin on melkein pä groteskia väittää papista, joka on saanut Tampereen tuomiokapitulilta tunnustuksena rovastin arvon, että hän on "ilmeisen sopimaton papiksi". Sopivuuttani olisi hyvä kysyä myös niiltä kristityiltä, joita olin johtamassa kahden luterilaisen kirkon perustamisessa, yhden Bulgariassa ja toisen Istanbulissa.

23. Summa summarum: kehotan Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulia poistamaan päätöksestään väitteet, että olen rikkonut pappisvalani ja että olen ilmeisen epäsopiva toimimaan pappina sekä harkitsemaan uudelleen pappisvirteni menettämisen perusteita.

Keravalla 21.10.2013

Risto Soramies

Piispa, Suomen evankelis-luterilainen lähetysshiippakunta

Piispa Kaarlo Kalliala

Turku

Kiitän Teitä saamastani kolmesta kirjeestä.

Ensimmäisen sain v. 2011, kun onnittelitte minua pappisvihkimykseni 40-vuotispäivän johdosta. Seuraavat kirjeet sain helluntain tuntumassa 2012 ja nyt tänä vuonna kesäkuussa. Vaikka tunnen Teidät ulkonaöltä, nämä saamani kirjeet ovat ainoat henkilökohtaiset kontaktini Teihin. Tämä johtunee myös siitä, että olette nuori ja minä olen jo eläkkeellä oleva Suomen ev.lut. kirkon pastori. Viimeisessä kirjeessänne 18.6.2013 esititte mahdollisuuden keskustella kanssanne. Kiitän tästä, mutta esittämäännä ajankohtaan tapaaaminen ei sopinut.

Olette viitanneet Herramme Jeesuksen Kristuksen rukoukseen ”...*että he kaikki olisivat yhtä*”. Pyhästä evankeliumista luemme, ettei se tarkoita ensisijaisesti, että he olisivat yhdessä, vaan ”...*että he olisivat pyhitetyt totuudessa*” (Joh. 17:19-21). Siksi vastaan viimeisessä kirjeessänne esittämiinne kysymyksiin hieman perusteellisemmin:

Opiskellessani Helsingin teologisessa tiedekunnassa paneuduin opettajieni professori Seppo A. Teinosen ja hänen assistenttinsa, teol. lis Simo Kivirannan johdolla erityisesti kirkko-oppiin. Jo kotoani saamani ymmärrys vahvistui, että kyse kristillisestä kirkosta on aina ensisijaisesti teologinen kysymys. Suorittaessani ns. laudatur-pastoraalia minulle tärkeää oli keskustella tästä teemasta arkkipiispa Martti Simojoen kanssa. Kristillisestä kirkosta on puhuttava Jumalan sanan varassa. Kirkko, jonka Tunnustuksessamme lausumme, on uskon kohde ja siis erilainen kuin valtiot, yhteiskunnat, kunnalliset laitokset demokraattisine elimineen tai sitten erilaisten aikakausien muotivirtaukset. Antamassani haastattelussa sanoin 1991 ponnistelevani virassani, että ”Kirkko heräisi sieluissa”. Tämä Kirkko pysyy ikuisesti (Matt. 16:18, CAVII), mutta jatkuvan huolen ja taistelun aiheena on, säilyykö se myös meidän keskellämmä tunnusmerkeiltään kristillisenä kirkkona?

Tämän vuoksi Suomen ev.lut. kirkko on halunnut toimia meidän päiviimme asti ns. tunnustuksellisena kirkkona. Kirkkolain 1§ on tunnustuspykälä, joka määrittää kaiken kirkon elämän. Se on ilman muuta ratkaiseva Suomen ev.lut. kirkon pappien opetukselle ja toiminnalle. Siksi henkilökohtaisessa uskonkilvoituksessani on ollut ratkaisevaa se, että pysyn Helsingin tuomiokirkossa 2. kesäkuuta 1971 saamani ordinaation ja antamani pappisvalan pyhissä velvoitteissa.

Olen myös sisäistänyt, että edelleen Kirkkolain ja Kirkkojärjestyksen 1. § velvoittaa kirkkoamme seuraamaan opetuksessaan, julistuksessaan ja järjestyksessään pyhää Raamattua ja sen mukaista luterilaista tunnustusta. Jokaisella kirkon jäsenellä ja viranhaltijalla on siis oikeus edellyttää aikanammekin, että kirkkomme ojentautuu kaikessa työssään Pyhään Raamattuun perustuvan luterilaisen tunnustuksen mukaan.

Mitä vannon Helsingin tuomiokirkossa

2. kesäkuuta 1971?

Suomessa on ollut vähän keskustelua pappisvalan olemuksesta. Kotonamme Helsingissä usein vieraillut professori Martti Parvio avasi silmäni näkemään, miten pappisvala liittyy Jumalan toiseen käskyyn. Erityisesti asiaa on käsitelty myöhemmin Utsjoen kirkkoherra, TT, OTT Arto Seppänen:

Vannoja, joka lupauksellansa/valallansa tunnustaa uskonsa Jumalaan ja riippuvuutensa Hänestä, ilmaisee loppusanoissa, että vannoessaan väärin tai rikkoessaan, mitä on valassa luvannut, luopuu kaikesta Jumalan avusta ajassa ja iankaikkisuudessa. Pappisvalaa tai -lupausta tehdessään ja sen pitäessään pappi joutuu ajattelemaan tilaansa näin ollen sub specie aeternitatis, ikuisuuden kannalta. Pappislupauksen antaminen on papiksi vihittäväälle dramaattinen tilanne. Siinä pappi sitoutuu ylimmän ajateltavissa olevan auktoriteetin alaisuuteen ja sitomaksi. Kun jotakin luvataan tai vannotaan Jumalan nimeen, se on uskoa tunnustavalle jotakin oleellisesti enemmän kuin ”kunnian

ja omantunnon kautta”. Vihkimislupauksen rikkominen on pahin mahdollinen asia papin ja piispan kohdalla.

Pappisvala asettaa ilman muuta sitoutumisen pyhään Raamattuun ja Tunnustukseen ensimmäiseksi. Väitöskirjassaan Seppänen osoittaa, että velvoittavuushierarkia on selvä. Pappisvala on aina myös valtion virkamiesvalaa painavampi, koska papin ensi sijainen kuuliaisuus koskee Kolmiyhdistä Jumalaa.

Kaksi näkemystä Suomen ev.lut. kirkossa

Vastoin kristikunnan suurta enemmistöä Suomen ev.lut. kirkko päätti avata pappisviran naisille 1986. Allekirjoituksillaan asiaa vastustavien pappien määrä oli lähes 20 % kirkkomme papistosta. Kuuluin ja kuulun tähän joukkoon. Meidän kirkolliskokoukselle antamassamme lausunnossa todetaan muutoksen olevan ilmiselvästi vastoin apostolista järjestystä, ”Herran käskyä”. Uuden opin päätettyään kirkkomme vastuunkantajat antoivat samassa yhteydessä piispa Yrjö Sariolan ehdottaman ja piispa Paavo Kortekankaan ym. kannattamana pöytäkirjan (äänin 85-9):

Myös niillä kirkon jäsenillä ja viranhaltijoilla, jotka suhtautuvat torjuvasti pappisviran avaamiseen naisille, tulee edelleen olla kirkossamme toiminnanvapaus ja mahdollisuus tulla vihityksi ja nimitetyksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon eri virkoihin. Kaikki kirkon jäsenet ja viranhaltijat ovat yhdessä vastuussa siitä, että muutoksen aiheuttamat vaikeudet pyritään voittamaan keskinäisen yhteistyön avulla ja kirkon ykseyttä varjellen.

Kirkolliskokous ymmärsi, että muutoksesta huolimatta kirkossa on ja tulee olemaan jäseniä ja viranhaltijoita, jotka eivät voi hyväksyä pappisvirasta tehtyä muutosta ja antoi selkeästi lupauksen, että myös heillä on toiminnanvapaus. Tämän tulisi ilmetä mahdollisuutena tulla vihityksi papiksi ja nimitetyksi kirkon eri virkoihin ilman mitään syrjintää kirkossa.

Kirkon johto rikkoi lupaukset

Aluksi näyttikin siltä, että piispamme kunnioittavat pontta. Piispa Olavi Rimpiläinen vihki monia vanhalla kannalla olevia teologian maistereita ja johti maltillisesti tunnustusrintamaa. Lääninrovasti Timo Holman jälkeen sain tehtäväkseni Paavalin synodin puheenjohtajuuden, jota hoidin muutaman vuoden. Meille vakuuteltiin arkkipiispaa myöten, ettei ”Suomen tie ei ole Ruotsin kirkon tie”.

Kuitenkin Ruotsin kirkon lähistoriaan perehtyneenä näin jo 1987, mihin tilanne saattaa johtaa. Minulta pyydettiin artikkeli professori **Lauri Koskenniemen** ja piispa **Eero Lehtisen** juhlakirjaan *Elävä ja voimallinen sana* (SLEY-Kirjat 1987). Kirjoitin teemasta Kirkon tunnustus ja toleranssi, jossa sanoin: ”Vauriot kirkossamme tulevat kasvamaan. Kuitenkin on mahdollista löytää edelleen sellainen jumalanpalvelusyhteys (communio in sacris), joka tapahtuu seurakunnan oikeiden tuntomerkkien mukaisesti...” ”Siinä vaiheessa kun ns. vanhauskoisia miehiä ei enää vihitä papeiksi Suomen ev.lut. kirkossa, tilanne on toleranssin kannalta ylitetty. Silloin on hoidettava vihkimykset itse.”

Valitettavasti niin kävi, että piispojemme ja kirkolliskokouksemme antamat selvät lupaukset rikottiin. Piispa Ilkka Kantola vakuutteli TV:ssä, että aika ja piispat ovat hoitaneet kirkkokansaa kirkon ”viralliseen” linjaan. Mutta naispappien tultua seurakuntiin ilmaantui yhä enemmän niitä maallikoita, jotka olivat jääneet kirkon virkaratkaisun vuoksi hengellisesti kodittomiksi. Nämä kysyivät, missä voimme olla ”samassa pöydässä apostolien kanssa”? Tätä uutta tilannetta ja vastakaista perusasetelmaa ei kirkko tahtonut lähteä ratkaisemaan, vaan alkoi suoranaishalla hallintofundamentalismilla pakottaa apostolisessa uskossa ja opissa olevia pappeja ja maallikoita uuteen oppiin ja sen mukaiseen käytäntöön. Ns. tulkinnallisia ongelmia ei pyrittykään ratkaisemaan ja ottamaan huomioon perinteisesti uskovien, veroa maksavien kirkon jäsenten oikeuksia.

Totalitaristisen demokratian hallitsema sokeus on johtanut uuden vuosituuhannen alkaessa kirkkomme johdon suoranaiseen okkupaatioon, joka on vienyt virkakieltoihin, pappisvihkimyssulkuihin, kirk-

kotilojen sulkemisiin, epäoikeudenmukaisiin kurinpitorangaistuksiin sekä piispa Heikan junailemaan opillisten kysymysten käsittelyyn maallisissa oikeusistuimissa.

Hengellinen opettajani Simo Kiviranta kirjoitti vähän ennen kuolemaansa: *”Ne jotka muistavat kirkkomme muutaman vuosikymmenen takaa, eivät voi uskoa, millaisia linjauksia tehdään niin kirkossa kuin osin herätysliikkeissä.”* Kuinka suureen vakaumuksen ja käyttäytymisen ristiriitaan onkaan johtanut piispojemme saivarteleva puhe siitä, että pappi saa ajatella ja uskoa edelleen ”Herran käskyn” mukaisesti, mutta hänen täytyy toimittaa messu vastoin apostoliseen sanaan sidottua omaatuntoa. Suurta rakkautta osoittaen sanotaan, että jokainen saa uskoa vapaasti omassa päässään mitä parhaaksi näkee, mutta tekojen täytyy olla kirkon johdon nykyisen linjauksen mukaisia. Jos sanat ja teot saavat olla ristiriidassa, seurakuntien rakentuminen Sanan perustalle ei ole mahdollista: *”Lapseni, älkäämme rakastako sanoin ja puheessa, vaan teoin ja totuudessa”* (1Joh. 3:18). Asiassa on myös toinen puoli. Ne, jotka toimivat selvästi apostolisen Sanan vastaisesti, saavat uskolleen ja toiminnalleen suojatun ja palkitun paikan kirkon sisältä, kunhan teot ovat vaaditun linjan mukaisia.

Tämä on syvästi vahingoittanut pyhään uskoomme ajatuksellista selvyyttä etsivää kirkkokansaa. Moni on kuullut kirkkoomme kohdistuvan vanhan sanonnan jesuiittamoraalista. Ei ole myöskään ihme, että pappeja on työttömyyskortistossa, sairastunut, jäänyt ennenaikaiselle eläkkeelle, siirtynyt kokonaan muihin tehtäviin tai muuttanut ulkomaille. Ovatpa jotkut lähteneet esim. autonkuljettajiksi, opettajiksi, tiedottajiksi tai lääkäreiksi. Paavalin synodilla on tästä pitkä lista. Kuinka suuri onkaan myös se lista, jossa ovat ne teologian maisterit, jotka eivät ole saaneet pappisvihkimystä kirkossamme.

”Voi minua, ellen evankeliumia julista”

Professori Heikki Koskenniemi näki, miten ponnella ei ollut enää mitään merkitystä. Hän kirjoitti jo 1996: *”Mikä on oleva ’vanhauskoisten’ tulevaisuus, meidän, jotka uskoimme niin kuin kirkko vain vähän*

aikaa sitten ainakin muodollisesti uskoi.” Näimme sen, miten tunnustususkollista kirkkokansaa alkoi painaa kollektiivinen depressio. Tässä ahdistuksessa myös hurskausihanne muuttui. Armonvälineet saivat jäädä satunnaiseen käyttöön. Hengellinen elämä alkoi surkastua pelkkien seurojen ja raamattupiirien varassa. Kirkkomme tunnustusrintamassa luotetun professorin teksti herätti omalta osaltaan eri tahoilla keskustelun, miten suurimpiin asutuskeskuksiin tulisi saada jumalanpalveluksia, joissa palvelee vain ns. tunnustuksellisia pastoreita. Kiireisessä työssä olevat nuoret perheet toivat esiin huolensa siitä, etteivät heidän lapsensa saa riittävää kasteopetusta ja nämä tarvitsevat säännöllisen pyhäkoulun. Tällaiset neuvonpidot johtivat Suomen Luther-säätiön perustamiseen ja ns. jumalanpalvelusyhteisöihin.

Voi olla, että arkkipiispa Jukka Paarma oli tietoinen siitä, että kirkossamme on aktiivista kirkkokansaa, joka on jäänyt kodittomaksi. Saattaa olla, että pontta väheksyvistä lausunnoistaan huolimatta hän yritti auttaa ns. kodittomiksi jääneiden hengellisessä hoidossa? Joka tapauksessa vastasin myöntävästi Suomen Luther-säätiön kutsuun ja sain Turun tuomiokapitulilta virkamääräyksen 2002 Suomen Luther-säätiön palvelukseen. Helsingissä Ruoholahden kappelissa uskonpuhdistuksen sunnuntaina minut installoi uuteen tehtävääni rovasti Matti Väisänen teol.lis Simo Kivirannan sairastuttua. Väisäsen avustajina olivat pastori Juhana Pohjola, saarnaajat Martti Pylkänen ja Tapio Niemistö, tohtori Raimo Savolainen ja arkkitehti Erkki Pitkäranta. Hoidin useita jumalanpalvelusyhteisöjä eli koinonioita vuoteen 2009 asti tuomiokapitulilin virkamääräyksellä, jolloin siirryin täysinpalvelleena eläkkeelle. Tehtäviini kuului myös osallistua säätiön kasvavaan julkaisutoimintaan. Merkittävimpänä pidän laajan Lutherin Genesis-kommentaarisarjan saattamisen suomeksi.

Koska kirkkomme piispat eivät ole ottaneet enää tällä vuositu-
hannella tosissaan myöskään ponneen moraalista velvoitetta vihkiä vanhalla virkakannalla olevia pastoreiksi, näimme parhaaksi liittyä Ruotsissa perustettuun hiippakuntaan, joka sai nimekseen *Missionsprovinssen i Sverige och Finland*. Yhä kasvavaan tarpeeseen saimme sen kautta ordinoitua pastoreita jumalanpalvelusyhteisöihimme.

Kun perinteisellä virkakannalla olevien koinonioiden määrä kasvoi, katsoimme tärkeäksi saada Suomeen oma piispa. Ilahduin, kun rovasi TT Matti Väisänen vihittiin piispaksi Helsingissä Pyhän sydämen kappelissa. Samoin olen Jumalalle kiitollinen, kun toimintamme muuttui itsenäiseksi ja perustimme Suomen ev.lut. Lähetysshiippakunnan.

Olen vuosien ajan tahtonut palvella myös niitä kirkkomme jäseniä, jotka eivät tule hyväksymään kirkkomme opin muutoksia. Heitä on ja tulee olemaan jatkossakin. Niinpä asuessamme Helsingissä toimitin jatkuvasti jumalanpalvelusten lisäksi kasteita, hautauksia ja avioliittoon vihkimisiä. Muutettuamme pääsääntöisesti Perniöön olen joutunut vähentämään työtehtäviä. Edelleen palvelen piispa Risto Soramiehen apuna Lähetysshiippakunnan konsistorin varajäsenenä. Osallistun Lähetysshiippakunnan henkilöseurakuntien ja kansankirkkomme maantieteellisten seurakuntien jumalanpalveluselämään silloin, kun se on mahdollista.

Olen siis johdonmukaisesti seurannut pappisvalani velvoittamaa tietä.

Pysyminen tunnustuksessa

Porvoon sopimuksen ja ns. anglikaanisen korkeakirkollisuuden myötä on tullut kirkkoomme myös uusi piispuuden teologia. Sen edustama käsitys henkilökohtaisesta kuuliaisuudesta piispaa kohtaan ei ole Tunnustuksemme mukaista.

Vaikka Lähetysshiippakunnan suhde kirkkoon onkin jännitteinen, tämä suhde ei ole kirkkojärjestyksen vastainen. Lähetysshiippakunta on nimenomaan yritys ratkaista sellainen kirkollinen ongelma, joka tuomiokapituleilta on jäänyt ratkaisematta. Monet piispat ja kirkolliset tiedottajat ovat suhtautuneet toimintaamme kielteisesti ja arvioineet sen hajottavan kirkollisen ykseyden. On kuitenkin kysyttävä, eikö se ole kirkon ykseyttä hajottavaa toimintaa, kun meidän toivotaan eroavan kirkosta. Lähetysshiippakunnan toiminta on Tunnustuksemme näkökulmasta nimenomaan auttanut Suomen ev.lut. kirk-

koa. Ymmärtäisin tuomiokapitulien huolen, jos messut opettaisivat Tunnustuksemme vastaista oppia ja sisältäisivät tunnustuksenvastaisen ehtoolliskäytännön.

Viime vuosikymmenten aikana uusien oppien kirkkomme on surkastunut. Vain alle prosentti kirkon jäsenistä osallistuu enää messuun. Olemme maailmanlaajassa kristikunnassa kääpiökirkko, jota yritetään surkastuttaa vielä hengellisellä pakkovallallakin. Kirkkohistoria osoittaa, ettei sillä ole saatu koskaan mitään hyvää aikaan.

Olen halunnut vikoilematta vilpittömästi selvittää Teille pyynnöstänne kirkkomme lähihistoriaa pappisvalastani ja kirkossamme armonvälineiden osallisuudessa elävän vähemmistön yhteisestä näkökulmasta käsin. Tähänkin todistukseen sopii Apostolien tekojen loppuosassa mainittu tosiasia: *”Niin se, mitä sanottiin, sai toiset vakuutetuiksi, mutta toiset eivät uskoneet”*, Apt. 28:24.

Toivotan hyvää loppukesää! Jumalan haltuun!

Perniön Lindilässä heinäkuun 20. päivänä 2013

Sakari Korpinen, pastori TL

Kirkon hätätilasta - vastauksia piispainkokouksen pääsihteerille Jyri Komulaiselle

Pastori, TT Anssi Simojen blogikirjoitus 18.4.2013

”Kirkollisen hätätilaoikeuden” historia

Käsite ”kirkon hätätilaoikeus” (”das kirchliche Notrecht”) on huomattavasti nuorempi kuin 16. vuosisadan uskonpuhdistus. Se syntyi Saksan Kolmannessa valtakunnassa 1930-luvulla vastauksena tilanteeseen, jossa Raamatun mukainen kristillinen usko ja sen mukainen kirkollinen elämä oli muuttumassa mahdottomaksi ja hukkumassa kansallissosialistisen valtion kaikkia elämänalueita kattavaan ideologiseen ja poliittiseen yhdenmukaistamiseen (”Gleichschaltung”). Yhdenmukaistamisen edesauttamiseksi kirkkojen lukumäärä piti yhdistämällä saada mahdollisimman pieneksi, jotta valtion kontrolli selviäisi tehtävistään helpommalla. Rooman kirkon kanssa oli 20.7.1933 solmittu konkordaatti, jota toinen sopijapuoli eli Saksan valtio luki ja sovelsi mielivaltaisesti, vaikka se ei voinut suoranaisesti sijoittaa omia luottomiehään katolisen kirkon virkoihin. Luterilaiset, reformoidut ja unioidut kirkot pakattiin Preussin vanhan valtiokirkkounionin tapaiseen pakettiin nimellä ”Valtakunnankirkko” (”Reichskirche”). Saksan nykyinen protestanttinen kirkkoliitto EKD on käytännössä noiden kahden historiallisen valtiokirkkounionin perillinen. Evankeliset kirkot oli helppo vallata kansanvaltaisin keinoin eli luottamusmiesvaaleilla 23.7.1933, jonka kansallissosialistien ehdokkaat voittivat musertavan ylivoimaisesti.

Häviölle jääneet klassisen kristinuskon tunnustajat eri kirkoissa olivat valintatilanteessa. Heidän oli joko taivuttava ”lailliseen järjestykseen”, joka näyttää olevan esim. Tampereen piispan ja monien muidenkin ainoa tunnussana tällä hetkellä. Monet toki taipuivatkin. Toinen mahdollisuus oli luoda kirkon sisälle hätätilarakenteet omaa

kirkko-oikeutta ja pappiskoulutusta myöten. Berliinin Dahlemin tunnustussynodissa lokakuussa 1934 syntyi ”kirkollinen hätätilaoikeus” (”Notrecht”), jonka takana oli luterilainen korkean tason juristi Wilhelm Flor (+ 1938) Leipzigin. Dietrich Bonhoeffer (+ 1945) toimi monen muun korkean tason teologin tavoin ”laittoman” pappiskoulutuksen pitäjänä valtiovallan ja ”laillisen järjestyksen” kirkkohallinnon häiritessä parhaansa mukaan. Kirkoista ei niinkään erottu, mutta niiden sisällä kirkollinen yhteys katkesi. Luterilaisten ja Calvinin seuraajien tiet erosivat 4:ssä tunnustussynodissa Bad Oeyenhausenissa helmikuussa 1936. Se oli odotettu, luonnollinen käänne. Karl Barth ei voinut loputtomasti komennella luterilaisia opin asioissa.

Mitä ”kirkon hätätilaoikeus” on ja mitä se ei ole?

Piispa Matti Väisäsen pappisvirasta erottamisen yhteydessä Tampereen tuomiokapituli torjui v. 2010 ”hätätilaoikeuden” sillä perusteella, että kansanvaltainen Suomi ei ole kansallissosialistinen pakkovaltio tms. Jos kirkon hätätilaa pidetään vain poliittisena tai yksilölliseen uskonnonvapauteen liittyvänä kysymyksenä, on ammuttu hännän ja metsän välistä. Kirkon hätätila syntyy, kun Pyhä Raamattu, Jumalan sana syrjäytyy ja kirkkoa johdetaan ja ohjataan vierailta perusteilla. Kirkon tuntomerkit silloin turmeltuvat yksi toisensa jälkeen ja Kristuksen kirkko katoaa ihmisten keskeltä, koska puhtaassa sanassa ja oikein toimitetuissa sakramenteissa omiensa kanssa oleva Kristus (Matt. 28:18-20) on työnnetty pois. Traditiot, kellojen kumina, urkujen pauhina tai inhimillinen ”tuntuu hyvältä” –kokoontumiset eivät riitä, kun kysymyksessä on iankaikkinen pelastus ristiinnaulitun Kristuksen uhrissa. Tarvitaan yksiselitteinen pelastusvarmuus. Sen voi Pyhä Henki yksin luoda Jumalan sanalla.

Siksi yhteys uskopuhdistukseen oli luonnollinen 1930-luvulta. Vuoden 1517 liikkeellelähtö tapahtui kirkon yhdestä turmeltuneesta tuntomerkestä eli avaintenvallasta, syntien anteeksisaamisesta, ei siis politiikasta tai uskonnonvapaudesta. Silloinkin olivat vastakkain muodollinen, vuosituhannen vanha, Rooman kanoniseen oikeuteen

perustuva kirkon järjestys ja Pyhä Raamattu. Lopun pitäisi olla tuttua. Samalla tavalla kirkolliseen hätätilaoikeuteen siirtymisen tarkoituksena on nytkin mahdollistaa apostolisen uskon ja opin säilyminen kirkossa näissä poikkeuksellisissa oloissa. Se ei ole mitään yksilönvapautta, vaan syvimmiltään se on kirkon uskoville jäsenille Kristuksen lunastuksen kautta lahjoitettua oikeutta Jumalan armoon.

On tärkeää ymmärtää, että luterilaiset eivät suinkaan hyljänneet kirkko-oikeutta, kuten usein asiaa tuntematta luullaan. He hylkäsivät kirkko-oikeuden epäperäiset, vain inhimilliseen arvovaltaan ja perinteisiin perustuvat Raamatun vastaiset käsitykset ja käytännön. Niihin kuului mm. paavin valta. Saksassa 1930-luvulla piti vapautua myöhempien aikojen protestanttisen valtiokirkollisuuden harhaan menneistä oikeuskäsityksistä, jotka sopivat erinomaisesti kansallis-sosialisteille. Niiden sijasta piti etsiä uskonpuhdistajien tavoin kirkon ainoaan pätevään oikeuslähteeseen, Jumalan sanaan. Luteriltilahan on peräisin Lähetyshiippakunnan sävyisiä mutta ehdoton tunnustus: *Scriptura sacra ius nostrum divinum* eli ”Pyhä Raamattu, meidän jumalallinen oikeutemme”. Siihen oikeuteen on vedottu ja vedotaan nytkin, koska meidän jumalallista oikeuttamme on Suomessa jatkuvasti poljettu ”sola ignorantia”- teologiaan ja iänikuiseen ”järjestykseen” vedoten vaivautumatta koskaan pohtimaan, onko kaikki järjestys sellaista, johon kristityn täytyisi taipua. Vain järjestykseen vetoaminen tai kategorinen ulko-oven näyttäminen kuulostaa yksinkertaisesti taantumukselliselta. Siinä suhteessa on tultu todellakin pitkä matka 1960-luvun radikalismiin protestilauluista nykyhetken maalliseen yhdenmukaisuuteen, samanlaisuuden pakkovaltaan, jonka oma ”Gleichschaltung”-ohjelma ei tunnusta, hyväksy eikä siedä kokonaan toisenlaista, taivaasta ilmoitettua apostolista uskoa!

Se taivaasta ilmoitettu usko sisältää myös Jumalan sanan synnyttämän etiikan toisin kuin Suomen puhtaaksiviljellyssä Lundin teologiassa on kyetty näkemään. Raamattu ja luterilaiset tunnustukset opettavat toisin kuin Gustaf Wingren (+ 2000) ja muut hänen aikalaisensa ja seuraajansa Suomessa. Kristillisellä etiikalla on aina ilmoituksen pohja, ei pelkästään Kultaisen säännön järjenmukaisia

ratkaisuja. Tunnustussynodit (huom. ei ”viralliset”) joutuivat esim. Breslaussa lokakuussa 1943 hätätilaoikeutta soveltaessaan kohtaan mm. Saksan silloisen eutanasiaohjelman ja hakemaan kannalleen perusteen viidennestä käskystä, ”Älä tapa”, eikä suinkaan järkevästä Kultaisesta säännöstä, joka oli tylsä ase natsien teräviin järjen sosiaalidarwinismista syntyneisiin perusteluihin nähden. Meilläkin on jo pelottavan laaja kohtaamispinta samanlaisten tuhon voimien kanssa yhteiskunnassamme alkaen syntymättömistä lapsista ja hauraista vanhuksista päättyen Jumalan asettaman avioliiton tietoiseen tuhoamiseen. Niissä kysymyksissä kirkon olisi aikaa sitten pitänyt tulla pois itsekkään hiljaisuutensa retriiteistä opettamaan kaikkea sitä, minkä Kristus on käskenyt kastettujensa pitää (Matt. 28:18-19).

Jyri Komulainen suosittelee luterilaisen uskonpuhdistuksen sivuuttamista ja suuntautumista suoraan alkukirkkoon. Se merkitsi myös kirkkomme tunnustuksen sivuuttamista. Sitäkö piispainkokouksen pääsihteeri meille tosissaan neuvoo, varsinkin kun paavi Johannes Paavali II heti Yhteisen julistuksen jälkeen palautti kirkkonsa tiukasti 1500-luvun Trenton linjoille? Se, joka ei kykene keskustelemaan luterilaisesta opista, joka tietoisesti rakentui vanhan kirkon dogmin mukaiseksi (vanhakirkolliset tunnustukset, Martin Chemnitzin ja Johann Gerhardin tuotannon valtava patristinen aineisto), ei kykene kirkkoisilta tuomaan mitään hyödyllistä nykytilanteeseenkaan. Uskonpuhdistajat ja heidän työnsä jatkajat olivat laajasti lukeneina oppineina kirkkoisien keskustelukumppaneita ja seuraajia. Onhan Tunnustuskirjojen lopussa osasto ”Testimonia patrum”, ”Isien todistukset”.

Sitä paitsi Vanha kirkko voi tarjota ylipääsemättömiä vaikeuksia Suomen luterilaisen kirkon modernisteille. Isien apostoliseen traditioon ja Raamattuun perustuva opetus sukupuolisuudesta ja avioliitosta sekä homoseksualismista on sellaista luettavaa, että virtaviivaisen teologin olisi paras laittaa aurinkolasit silmilleen ja sulkeutua kaappiin sellaista järeää oppia tutkiessaan. Se ei kestäisi kirkon uusien yhdenmukaistajapolitrukkien valkoista valoa.

Mustalaisleiri muuttaa taivaaseen

Lähetysshiippakunta on kasvava leiri, johon kokoontuvat oikean luterilaisen kirkon menettäneet luterilaiset eri puolilla Suomea. Onhan kirkon piirissä muitakin leirikuntia, jotka kokoavat samanmielisiä yhteen, on reformoitua Taizea, perinteisiä herätysliikkeitä ja uusia suvaitsevaisuusyhteenliittymiä. Jopa toisten uskontojen väkeä on toivottu tervetulleeksi luterilaisiin kirkkotaloihin. Lähetysshiippakunta olisi piispoille historiallinen mahdollisuus ryhtyä vuoropuheluun nykyhetken ja tulevaisuuden elävän luterilaisuuden kanssa, kun vanha länsimainen, valtiokirkollisuuteen auttamatta kytketty valtaprotestanttisuus murenee silmissä. Henki on kova, ovia suljetaan, käräjille on viety, poliisilla on uhkailtu. Tämä linjako jatkuu? Haluavatko piispat lähettää kasakat Lähetysshiippakunnan leirin kimppuun? Tuleeko taas kerran toteutumaan Napoleon Bonaparten katkera huudahdus Waterlooossa v. 1815: ”Eivätkö ne milloinkaan opi?” Eikö tekisi hyvää viimeinkin tarkistaa kovia asenteita, sillä Maksim Gorkin kuuluisan kirjan sanoin, tämä mustalaisleirihän on muuttamassa taivaaseen!

Mitä oikein tapahtui 9.6.2013?

Pastori Juhana Pohjolan blogikirjoitus 10.6.2013

Suomen Lähetysseuran pioneerin Martti Rautasen (1845-1926) elämätyöhön sisältyi myös Lutherin Vähä katekismuksen toimittaminen Ondongan kielelle. Ajatuksena oli, että jokainen saisi omalla kielellään kuulla Jumalan pyhän lain ja evankeliumin lahjan. Toisen käskyn - *Älä turhaan lausu Herran sinun Jumalasi nimeä, sillä Herra ei jätä sitä rankaisematta, joka turhaan hänen nimeään käyttää* - selityksessään Luther varoittaa meitä käyttämästä Jumalan nimeä valheeseen ja petokseen. Tämä Jumalan käsky koskee kaikkia ihmisiä, kaikkia kieliä ja kaikkia aikoja.

Helsingin piispa Irjan Askola vihki 9.6.2013 parisuhteensa rekisteröineen henkilön pappisvirkaan ja siunasi kyseisen parin lähetystyöhön Suomen Lähetysseuran kautta Kambodzhaan. Tätä edelsi laaja mediaryöppy sekä Lähetysseuran vuosikokouksen äänestys, jossa Suomen Raamattuopiston edustajan Timo Junkkaalan esitys parisuhteensa rekisteröineen parin lähettämisen torjumisesta Lähetysseuran lähetystyössä hävisi äänin 222-205. 9.6.2013 piirtyneekin lähtemättömästi Suomen ev.lut. kirkon historiaan. Kaikkia syitä ja seurauksia on tietenkin vaikea vielä hahmottaa, mutta joitakin seikkoja nousee selkeästi esille.

Ensiksi ev.lut. kirkossa kumarretaan entistä syvempään kohti valtiovaltaa. Tämä uusvaltiokirkollisuuteen linnoittautuminen näkyi keskustelussa selvästi. Kirkon omasta tunnustuspykälän määrittelemästä oikeusperustasta kirkon omassa työssä on luovuttu. Kirkon perimmäiseksi oikeudelliseksi pohjaksi on muodostunut yhdenvertaisuuslainsäädäntö, josta positiivinen uskonnonvapaus on riisuttu kokonaan pois. Vaikka Suomen laki ilman mitään syrjintävaaraa antaisi oikeuden ev.lut. kirkolle edellyttää työntekijöiltään pitäytymistä arvopohjaansa, kirkko itse haluaa ratkaista ongelman menemällä valtiollisen lain taakse. Ortodoksisella kirkollahan ei ole mitään ongelmaa asian kanssa, vaikka laki on sama kaikille. Näin ev.lut. kirkossa

Raamattu ja tunnustus ovat henkistyneet ohueksi yläpilveksi, josta voidaan tarvittaessa tiivistää yleviä periaatteita jopa vastoin Raamattun selviä ajatuksia. Lähetysseuran hallituksen puheenjohtaja piispa Matti Repo ei vedonnut keskustelussa Raamattuun tai tunnustukseen vaan yhteiskunnalliseen lainsäädäntöön. ”Matti Repo painottaa, ettei Lähetysseura syrji ketään työhönnotossa. – Jos Lähetysseuran omassa strategiassa painotetaan ihmisoikeustyötä, ei kotimaassa voi toimia eri tavalla. Jos ulkomailla toimitaan erilaisten vähemmistöjen puolesta, ei sitä voi myöskään kotimaassa unohtaa. Entä mitä Repo sanoo vallitsevassa tilanteessa parisuhteensa rekisteröineille, jotka huomenna siunataan lähetystyöhön. – Olemme kiitollisia Jumalalle, että he uskollisesti antavat aikansa ja työpanoksensa.” (K24 8.6.2013)

Tähän uusvaltiokirkollisuuteen liittyy sekä uskieli että talous. Keskustelussa SLS:n päätöstä tukevien kohdalla ovat vilisseet käsitteet ihmisoikeus, ihmisarvo, syrjinnän torjuminen, yhdenvertaisuus, pätevyysvaatimukset, omantunnon vapauden periaate... Nämä ovat kaikki kannatettavia asioita, mutta eivät liity keskeisesti kirkon pappisviran ja lähetystyöntekijän kriteereihin. Sillä virka ei ole yksilöoikeus eikä lähetystyö itsensä toteuttamisen paikka. Pätevyysvaatimukset ovat sananpalvelijan virassa erilaiset kuin yrityselämässä tai julkishallinnossa. Kirkko, virka ja lähetys on Kristuksen. Vaikka Kristuksen evankeliumi ylittää kaikki rajat, niiden asetukset sisältävät aina valinnan ajatuksen sekä viranhaltijoille asetetut luovuttamattomat julkiset kriteerit. Virkaa ja persoonaa, lähetin työtä ja elämää ei voida repiä irti toisistaan. Oma lähetystyöhön liittyvä kysymys on, millaista (rappio)kulttuuri-imperialismia tässä kielipelissä näiden sinänsä arvokkaiden iskulauseiden taakse naamioidaan.

Tämä kirkollinen keskustelu liittyy oleellisesti meneillään olevaan yhteiskunnalliseen debattiin. Eduskunta valmistautuu käsittelemään kansalaisaloitetta tasa-arvoisesta avioliittolaista. Siten ev.lut. kirkko näyttää käyvänkin keskusteluaan enemmän Arkadianmäen kuin Jumalan edessä. Kun seurakunnat köyhtyvät, valtiovallan tuki nousee yhä tärkeämmäksi. Tämä tietävät myös rahakirstun avainta hallitsevat poliitikot. Kotimaa24 uutisoi: ”Kehitysministeri **Heidi Hautala** pitää tärkeänä Lähetysseuran päästöstä lähettää rekiste-

röidyssä parisuhteessa elävä pari kehitysyhteistyöhön Mekongille. Hautala toteaa ulkoministeriön tukevan myös Lähetysseuran päättö-
tää arvostelleiden järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita. – Tämä joh-
tuu siitä, että kehitysyhteistyössään nämä järjestöt ovat sitoutuneet
eettisiin periaatteisiimme - kuten yhdenvertaisuuteen ja syrjimättö-
myyteen. *Jos tulee ilmi, että tässä on jotain ongelmia, yhteistyö tietenkin
arvioidaan uudelleen.*” (K24 8.6.2013). Valtiovalta tuki 2012 pelkäs-
tään Lähetysseuran kehitysyhteistyöhankkeita 7,8 miljoonalla eurol-
la. Summa muodostaa neljäsosan SLS:n budjetista.

Toiseksi 9.6.2013 ravistelee lähetystyön tulevaisuutta Suomen
ev.lut. kirkossa. Tästä tapauksesta muodostuu ennakkopäätös myös
tulevien lähettien siunaamisten kohdalla. Lähetysjärjestöt ovat myös
juuri näin aikoina allekirjoittamassa yhteistä kirkon lähetysstrategiaa.
Sopimuksen perusidea on, että kirkon lähetysjärjestöillä on oikeuksia
ja velvollisuuksia. Allekirjoittaneilla järjestöillä on kirkon lähetysjär-
jestön asema. Kirkko sitoutuu kohtelemaan kaikkia lähetysjärjestö-
jään "yhdenvertaisin perustein". Kukin järjestö puolestaan "tunnustaa
muiden perussopimuksen solmineiden aseman kirkon lähetysjär-
jestöinä ja sitoutuu yhteistyöhön näiden kanssa". Jos kirkko katsoo,
ettei järjestö noudata toiminnassaan kirkon tunnustusta ja päätöksiä
eikä kirkon hyväksymää lähetysstrategiaa, sopimus voidaan irtisanoa.
(Seurakuntalainen 25.4.2013)

Sopimuksen toteutumista arvioi uudenlaista avioliittokäsitystä
kirkolliskokouksessa juuri markkinoinut arkkipiispa Mäkinen, joka
johtaa kirkon ulkoasiainneuvostoa. Siinä lähetysjärjestöillä on julki-
suudessa olleiden tietojen mukaan puheoikeus, mutta ei äänioikeutta.
Lopullinen valta lähetysten asioissa jää siis arkkipiispa Mäkiselle ja
kirkon ulkoasiainneuvostolle.

Mitä kaikki tämä tarkoittaa muiden kirkon lähetysstrategian alle-
kirjoittavien lähetysjärjestöjen kohdalla? Vielä 2012 Kansanlähetyk-
sen tuore pääsihteeri Mika Tuovinen oli optimistinen: ”On hyvä, että
kirkon lähetysstrategia korostaa seurakuntien vastuuta lähetystyössä.
Mutta jos lähetystyö on vain seurakuntien vastuulla, vaarana on lähe-
tyksen supistuminen. – Siksi nykyinen lähetystyön malli, jossa kirkko

tekee lähetystyötä järjestöjen kautta, sitoo lähetysherätyksen ja kirkon hienolla tavalla yhteen.” (Seurakuntalainen 7.7.2012)

9.6.2013 jälkeen jää pakostakin miettimään onko Tuovisen optimismille enää katetta? Sitooko nykyinen lähetystyön malli, jossa kirkko tekee lähetystyötä järjestöjen kautta, lähetysherätyksen ja kirkon huonolla tavalla yhteen?

Kolmanneksi 9.6.2013 Suomen ev.lut. kirkko otti taas harppauksen kauemmaksi ekumeenisesta yhteisöstä. Lähetystyöhön siunaamisen kaavassa sanotaan: ”Siunatkoon ja varjelkoon sinua kolmiyhteinen Jumala, Isä ja Poika ja Pyhä Henki, ja pyhittäköön sinut palvelemaan Kristuksen kirkkoa aina ja kaikkialla.” Kirkon viralla on aina valtion ja paikalliskirkon rajat ylittävä todellisuus. Samoin lähetystyöhön lähtevät eivät edusta vain lähettävää kirkkoa ja järjestöä vaan he tulevat toimimaan paikallisessa kirkollisessa todellisuudessa todistaen virallaan ja persoonallaan myös vastaanottavan kirkon uskoa ja elämää. 9.6.2013 jälkeen Suomen ev.lut. kirkko jatkaa eristäytymistään ja lahkoutumistaan Ruotsin kirkon seurassa. Muutama kuukausi sitten SLS:n yhteistyökirkko Etiopiassa irtisanoi kirkollisen yhteyden Ruotsin kirkon kanssa juuri samaa sukupuolta olevia parienvihkimiseen liittyvän kysymyksen tähden.

Piispa Repo ei kuitenkaan suostu näkemään ongelmaa: ”Suomen kirkko ei ole muuttanut käsitystään avioliitosta miehen ja naisen liittona, eikä myöskään Lähetysseura ole niin tehnyt. Kumppanuuskirkoilla ei ole syytä muuttaa käsitystään Lähetysseurasta tai Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta, eikä myöskään arvioida uudelleen yhteistyönsä edellytyksiä kanssamme” (K24 6.6.2013). Tällaista kasuistiikkaa ja silmälumetta ei tulla ymmärtämään vanhoissa idän ja lännen suurissa kirkoissa eikä kasvavissa etelän lähetyskirkoissa. SLS:n vuosikokouksen avauspuheessa Repo oikein korosti, ettei sanaa ja tekoa voi irrottaa toisistaan, koska Jumala itse on Pojassaan Kristuksessa sekä Sana että teko. Jos ja kun Suomen ev.lut. kirkossa rukoillaan parisuhteensa rekisteröineiden kanssa ja puolesta, tällaisessa suhteessa elävä vihitään pappisvirkaan ja virallinen lähetysjärjestö siunaa rekisteröityneen parin lähetystyöhön, teot ovat niin vahvat,

etteivät sanat miehen ja naisen avioliiton eksklusiivisesta asemasta enää vakuuta. Teot sotivat pelottavalla tavalla vastoin Jumalan sanan selviä asetuksia ja kieltoja.

Sen sijaan, että toisen käskyn mukaisesti huudettaisiin rukouksessa apua ja voimaa Jumalalta kaikille omaan seksuaalisuuteen liittyvissä kamppailussa ja kiusauksissa, piispat ja lähetysjärjestö pettävät rekisteröitynyttä paria, kirkkokansaa ja yhteistyökirkkoja siunaamalla vastoin toista käskyä sitä, mitä Jumala ei siunaa. Jumalan sanasta irrotettu siunaus on pelkkä tyhjä sana ihmisen suussa.

9.6.2013 jälkeen se vakavin ja tärkein kysymys onkin: Mitä se hyödyttää jos kirkko siunailee, mutta Jumalan siunaus menetetään?

Markuksen jumalanpalvelusyhteisö kymmenen vuotta

Pastori, Juhana Pohjolan kirjoitus on lyhennetty juhlapuheesta Markuksen jumalanpalvelusyhteisön 10-vuotisjuhlassa Koinonia-keskuksessa 2.11.2013.

Me allekirjoittaneet olemme päättäneet perustaa rekisteröimättömän yhdistyksen, jonka nimi on Markuksen jumalanpalvelusyhteisö. Yhteisön tarkoitus on Markuksen jumalanpalvelusyhteisön hengellisestä toiminnasta vastaaminen Suomen Luther-säätiön yhteydessä. Yhteisölle on hyväksytty tämän perustamiskirjan liitteenä olevat säännöt.

Näillä sanoilla perustettiin Helsingissä Mellunmäen seurakuntakeskuksessa 8.6.2003 messun jälkeen Markuksen jumalanpalvelusyhteisö. Perustamiskirjan allekirjoittajista löytyi 63 nimeä. Samassa yhteydessä valittiin vastuutehtävien mukaisesti hallitus, jonka puheenjohtajaksi tuli Raimo Savolainen. Pastori Juhana Pohjola kutsuttiin yhteisön paimeneksi.

Tässä esityksessäni nostan neljä kohtaa Markus-yhteisöön liittyen. Mitä perustamista edelsi? Mitkä olivat syyt perustamiseen? Mikä oli järjestäytymisen merkitys? Miten yhteisö on kehittynyt?

1 Mitä perustamista edelsi?

Suomen Luther-säätiö oli perustettu 24.10.1999. Jumalanpalvelustoiminta käynnistyi varsinaisesti Helsingin Vanhan kirkon seurakuntakodissa Ruoholahdenkadulla 6.8.2000. Tilat saimme siten, että säätiön puheenjohtaja Simo Kiviranta oli yhteydessä tuntemaansa tuomiorovasti Mikko Heikkaan, joka vielä silloin näytti vihreää valoa. Aloitimme näin viikoittaiset messut muutaman kymmenen kävijän kanssa. Ajatuksemme oli ja on ollut: Ei, kuinka monta ihmistä saamme haalittua kokoon, vaan kuinka monta Jumala voi uskoa meille.

Kun katsoo laajemmin tilannetta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa, tilanne oli monin tavoin huolestuttava, mutta ei vielä kriisiytynyt. Kirkollisessa keskustelussa oli näyttävästi esillä piispa Spongin vierailu toukokuussa 2003 Helsingissä kirkkopäivillä. Siellä hän vaati uutta uskonpuhdistusta, joka merkitsi käytännössä kaikkien uskontunnustuksen kohtien kieltämistä.

Tätä taustaa vasten oli merkillistä lukea, miten kirkkoherra Petri Hiltusta vastaan alettiin käydä mediasotaa Valkealassa. Kysymys kirkon perinteisen virkakäsityksen edustajien asemasta kävi yhä tukalammaksi. Uusi arkkipiispa Jukka Paarma oli Apu-lehden haastattelussa sanonut kirkon suurimman ongelman olevan Raamattuun sitoutuvat papit.

Luther-säätiön työ alkoi levitä. Pastori Sakari Korpinen aloitti työsuhteessa syksyllä 2002. Samoin TT Pekka Huhtinen toimi osaaikaisena pastorina ja lähetysprojektien toteuttajana. Katekeetta Eero Kaumi toimi 50% työsuhteessa. Luther-säätiön messuja pidettiin harvakseltaan eri puolilla Suomea: Lahdessa, Porissa, Imatralla, Kuopiossa ja pääkaupunkiseudulla. Monin paikoin saimme kokoontua paikallisseurakuntien kirkkotiloissa. Joillakin paikkakunnilla anomukset jo torjuttiin. Silloin otettiin suuri periaatteellinen ja kauaskantoinen askel: messuja pidettiin kirkoksi vihkimättömissäkin tiloissa. Paljon työpanosta keskitettiin myös vihko- ja kirjasarjojemme julkaisutyöhön.

Vierestä seurattiin keskusteluja Missionsprovinsenin perustamisesta Ruotsissa. Pyhäkön lampussa asiasta informoitiin (3/2002 ja 1/2003). 6.9.2003 Göteborgissa perustettiin ei-maantieteellinen hiippakunta *Missionsprovinsen i Sverige*, jolla oli tärkeä merkitys Luther-säätiön työn kehittämiseen.

Jos muualla Suomea oli messuja kerran tai kaksi kuussa, niin Helsingissä kokoonnuttiin viikoittain. Se oli Suomen Luther-säätiön messu Helsingissä. Kirkkovieraat kävivät säätiöllä! Toimiva tila Helsingin keskustassa hyvien yhteyksien päässä oli suuri etu. Toimintaa helpotti hengellisen työnäyn omaava vahtimestari, joka piti myös pyhäkouluun sekä toimitti ehtoollistarvikkeet ja alttarikukat. Liturgisia vaatteita ei

ollut paljoo, joten kuljin pitkään katumuksen väreissä violetti kasukka yllä pyhästä toiseen. Kimppalounaat toteutettiin siten, että laitoimme pöydät rinkiin ja kaikki mahtuivat näin yhden ison pöydän ympärille. Messujen lisäksi oli kotiseuroja, raamattupiiri ja opetusta.

Messut menivät hyvin. Väkeä alkoi tulla lisää. Keskiarvona oli vuonna 2000: 40, 2001: 63 ja 2002: 90 kävijää. Tilat alkoivat olla jo ahtaat. Ihmiset, jotka olivat aluksi arasti tunnustellen tutustuneet toimintaan ja opetukseen alkoivat kotiutua ja sitoutua. Palvelutehtävissä musiikissa ja keittiössä alkoi olla yhä enemmän vapaaehtoisia. Yhteisömuodostus oli hyvällä mallilla. Ruoholahden seurakuntakoti oli muodostunut seurakuntakodiksi.

Uusi vaihe toteutettiin syksyllä 2002, kun pidimme Jari Kekälän kanssa keskusteluiltojen sarjan yhteisön olemuksesta, toiminnasta ja tulevaisuudesta. Näiden tarkoituksena oli kuulostella ihmisten tunteja ja herätellä heitä näkemään, että he eivät ole vain Luther-säätiön toiminnan vastaanottajia ja objekteja, vaan yhteisön elämästä ja toiminnasta vastaavia subjekteja. Tähän liittyi kysymys järjestäytymisestä, jota näin alettiin keskustellen tunnustella.

Tähän uuteen vaiheeseen liittyi myös kirkkotilasta luopuminen. Helsingin seurakuntayhtymä päätti tilan remontoimisesta ja antamisesta kansainvälisen seurakunnan käyttöön. Meiltä meni kirkko alta. Saimme tiedon idässä metroraadan päässä sijaitsevasta vähällä käytöllä olevasta Mellunmäen seurakuntakeskuksesta. Anoimme lupaa sen käyttöön ja myös saimme. Helmikuussa 2003 alkoivat messut Mellunmäessä oikein toimivissa tiloissa

Miten messuväen siirto onnistuisi pois keskustasta itään? Kuinka moni tekisi monille pidemmän kirkkomatkan sinne? Tämä huoletti, mutta näimme siinä myös missionaarisen mahdollisuuden. Siten keskustelujen seurauksena aloimme pitää Mellunmäen messujen lisäksi jumalanpalveluksia iltapäivisin Helsingin raamattukoulun tiloissa Töölössä. Tästä ottivat erityisen vastuun Sakari Korpinen ja Viktor Tikkanen. Tilat menivät sieltäkin alta kesällä 2003. Näin Markusyhteisön perustaminen ajoittui tärkeään taitoskohtaan jumalanpalvelusyhteisöksi muodostuneen messuväen kohdalla.

2 Mitkä olivat perustamisen syyt?

26.2.2003 pidimme keskusteluillan Kekäleiden kotona. Suuri ihmettyksen ja kiitoksen aihe oli se, että siirto Mellunmäkeen oli onnistunut hyvin. Kirkkovieraiden määrä ei laskenut vaan se oli nousussa. Uudet tilat antoivat myös edellytyksiä suurempaan kävijämäärään. Metro toi ryöppyinä väkeä, jota oli ilo ottaa ovella vastaan. Myös palvelutehtävät lisääntyivät. Yhtenä esimerkkinä oli vastuunotto pyhäkoulutyöstä. Kun opettajilta jäi saarna kuulematta, ne äänitettiin ja laitettiin verkkosivuillemme. Nettsisaarnoista syntyikin säätiön yksi brändi. Tarve järjestäytymiselle oli ajankohtainen ja syitä oli useita. Listasin näitä asioita keskusteluillassa:

Identiteettikysymys. Ruoholahden yhteisöä ei enää ollut. Oli tullut selväksi, että nimen antama identiteetti yhteisölle ei voi olla paikkaan sidottu. Elimme siirrettävän alttarin äärellä. Luther-säätiön lisäksi tarvittiin oma yhteisöllinen identiteetti, jota seurakunnan nimi palvelee.

Rakenteet palvelevat jatkuvuutta. Pinnalla oli seuraavia kysymyksiä: Kuinka kauan on tarkoitus jatkaa tätä yhteisön elämää? Onko tämä kokeiluprojekti, jolla on alku ja loppu? Onko näköpiirissä jotain sellaisia tekijöitä, jotka tekisivät yhteisömme tarpeettomaksi? Onko tarkoitus, että monet pyhäkoululapset saavat tästä yhteisöstä paikan, jossa kasvaa?

Seurakuntakysymys. Paimen ei voi olla ilman laumaa eikä lauma ilman paimenta. Paimenen täytyy tietää, kenestä on hengellisessä vastuussa ja jos paimen vaihtuu, uuden paimen kutsuminen ja työn aloittaminen tapahtuu hyvässä järjestyksessä ja luontevasti. Tarvitaan jäsenyyttä, jotta yhteisö voi piirtyä esiin.

Toiminnallinen tarve. Yhteisön kasvaessa vastuunkantotehtäviä oli yhä enemmän. Tarvitaan rakenteita, jotta vastuuta voi jakaa eikä pastori tule pullonkaulaa työlle.

Rekisteröimätön yhdistys. Se oli yhteisöllinen rakenne, jossa kaikki jäsenet ovat vastuussa päätöksistä sekä organisatorisesti kevyt malli, kun taloudenhoito toteutuu Luther-säätiön kautta.

Teologisesti halusimme olla seurakunta, mutta tarvitsimme avuksi järjestäytymisen rakenteita. Oli aika siirtyä Luther-säätiön jumalan-

palvelustoiminnasta Markuksen jumalanpalvelusyhteisöksi. Uuden yhteisön puheenjohtaja ja isäntä Raimo Savolainen summasikin Pyhäkön lampussa:

Markuksen yhteisön perustaminen on luonnollinen seuraus säätiön jumalanpalveluselämän vakiintumisesta. Kun samat ihmiset käyvät joka sunnuntai samassa ehtoollispöydässä, he alkavat kasvaa yhteen; muodostuu yhteisö. Toiminnan laajentuessa avautuu palvelutehtäviä, joissa yhteisön jäsenet saavat huolehtia seurakunnan arkeen kuuluvista asioista ja sitä kautta toisistaan. (PL 4/2003).

3 Mitä järjestäytyminen merkitsi?

Toiminnan järjestäytyminen yhteisöksi oli tärkeä askel sekä jumalanpalvelusyhteisön että Luther-säätiön työn kannalta. Yhteisön kannalta se tarkoitti, että nyt yhteisöllä oli julkilausuttu tunnustus, sen jäsenyyteen saattoi liittyä, yhteisten asioiden hoidolla oli julkilausuttu säännöt ja vastuuhenkilöt saivat julkisesti valtuutuksen ja aseman tehtäviensä hoitoon. Paimenen silmiin piirtyi nyt myös satunnaisten lampaiden sijasta selkeämmin lauma. Näin lähdettiin opettelemaan järjestäytyneenä yhteisönä elämistä.

Järjestäytyminen myös kiinteytti yhteisöä tärkeällä hetkellä. Näen Jumalan hyvän johdatuksen, että ennen kuin myrskyt tulivat, saimme istuttaa yhteisön juuret riittävän syvälle. Syksyllä 2003 perhettämme koeteltiin tyttäremme kuolemalla. Silloin saimme perheenä todella kokea, mitä on elää seurakunnan rukousten ja rakkauden kantamana. Tammikuussa 2004 Luther-säätiön perustajaisä Simo Kiviranta kuoli. Maaliskuussa 2004 Mellunmäen seurakuntakeskuksen ovesta astui sisään piispa Eero Huovinen. Tunnetusti sitä seurasi meidän astumisemme ulos niistä tiloista salamanvalojen loisteesta ja siirtyminen Annankadun adventtikirkon tiloihin syksyllä 2004. En lakkaa ihmettelemästä sitä, miten tämä kaikille mukana olleille raskaasta vaiheesta selvittiin niinkin hyvin! Samana syksynä Markus-yhteisö kutsui avustavaksi paimeneksi Niko Vannasmaan, joka vihittiin papiksi tammikuussa 2005 Missionsprovinsensissa Göteborgissa. Tämä uusi

väylä länteen mahdollisti Luther-säätiön seurakuntaverkoston nopean kasvun uusien vihkimysten ja pastorien kautta. Markus-yhteisön perustaminen 2003 valmisti meitä näihin murrokseen ja oli nähdäkseen edellytys niistä selviämiseen.

Markus-yhteisön tehtävä ei ole rajoittunut vain omien seurakuntalaisten palvelemiseen. Se on ollut myös Luther-säätiön valtakunnallista peltoa ajatellen koeviljelmä ja siemenvakka. Markus-yhteisö on ollut ensimmäinen seurakunta, jolla on ollut myös ensimmäiseksi oma paimen. Siellä olemme opetelleet, mitä on elää alttarin ja saarnatuolin yhteydessä, mitä rakentaa yhteisöä liikkuvassa kaupunkikulttuurissa, mitä on elää laumana ja paimenena, mitä on vastata vapaaehtoisvoimin itse toiminnasta ja taloudesta. Se on ollut näyteikkuna: Tätä tarkoitamme jumalanpalvelusyhteisöllä.

Näin myös Markus-yhteisön perustaminen on ollut malli muiden seurakuntien perustamiseen. Ensinnäkin valitsimme nimeksi raamatullisen nimen Markus. Evankelistat ja apostolit - sittemmin profetiatkin - ovat levittäytyneet ympäri Suomen seurakuntakartallamme. Toiseksi rekisteröimätön yhdistysmalli on palvellut kaikkien muiden yhteisöjen järjestäytymistä. Kolmanneksi Erkki Pitkärannan lanseeraama taloudenhoitomallimme ja myös suora rahallinen tukemme on palvellut uusien seurakuntien syntymistä. Neljänneksi Markus-yhteisö aloitti messut adventtikirkon tiloissa. Tämä ratkaisu on auttanut tilakysymyksen kohdalla merkittävästi seurakuntien perustamista. Viidenneksi Markus-yhteisö on kasvattanut ja lähettänyt monia tulevia paimenia ja seurakuntalaisia eri puolille Suomea.

4 Miten yhteisö on kehittynyt?

Aloittaessamme messut Ruoholahdessa olimme kuin Abraham, joka lähti kohti maata ja pitkin reittiä, jota ei tuntenut. Ymmärsimme kuitenkin, että Herra itse oli osoittamassa siihen suuntaan ja hän kulkee mukana. Emmekö voi täydestä sydäimestä sanoa: Hän on kulkenut kanssamme eikä meiltä ole mitään puuttunut! Jakaisin tähänastisen taipaleemme kolmeen vaiheeseen.

1. Suomen Luther-säätiön messut 2000-2003

Pienen säätiön ja aluksi yhden työntekijän suuri tehtävä jumalapaalvelusyhteisöverkoston luomisesta Suomessa näkyi messuissa Vanhan kirkon seurakuntakodissa. Tämä jumalanpalvelustoiminta piirsi esille, mistä Luther-säätiön työssä on kyse ja miten se lauma ja paimen-työnäyllä myös poikkesi perinteisestä herätysliikemallista. Olimme hyvin pitkälti yhtä kuin Luther-säätiö. Samalla olimme osa Suomen ev.lut. kirkon rakennetta. Pastori sai Oulussa pappisvihkimyksen ja virkamääräyksen tähän työhön. Lisäksi saimme kokoontua ev.lut. kirkon tiloissa.

2. Markuksen jumalanpalvelusyhteisö 2003-2012

Oma yhteisöllinen itseymmärrys vahvistui järjestäytymisen myötä. Kuljimme jumalanpalvelustoiminnasta jumalanpalvelusyhteisöksi. Markus-yhteisö ei enää ollut sama kuin Luther-säätiö, vaan se oli yksi jumalanpalvelusyhteisö muiden joukossa. Samalla yhteisö sai yhä enemmän itsenäisen seurakunnan piirteitä. Se kutsui paimenen ja sen yhteyteen kastettiin. Se oli osa piispa Matti Väisäsen kaitsennassa olevaa laumaa. Suhde Suomen ev.lut. kirkkoon kävi hyvin jännitteiseksi. Kirkkotiloja ei enää annettu eikä uusia paimenia vihitty muutoin kuin Missionsprovinsinissa. Monet Markus-yhteisön jäsenet jättivät jäsenyyden ev.lut. kirkossa. Yhteisö toimi vakaasti ja koki ensimmäisenä seurakuntana paimenen vaihdon. Vaikka yhteisöllisyys ja ystävyyssuhteet ovat lahjaa, emme kiinnity kehenkään henkilöön, vaan yksin Kristukseen.

3. Markuksen seurakunta Lähetysshiippakunnassa 2013-

Uusi vaihe alkoi viime keväänä. Olemme nyt yksi luterilainen seurakunta kaikkine oikeuksineen ja velvollisuuksineen itsenäisessä kirkollisessa rakenteessa, jonka nimi on Suomen evankelisluterilainen lähetysshiippakunta.

Tämä uusi vaihe myös kutsuu meitä olemaan vilja-aittana ja siemenvakkana. Suuri kutsumuksemme on kantaa vastuuta seurakun-

tamme lapsista ja nuorista. Viimeisen kolmentoista vuoden aikana olemme nähneet vauvojen kasvavan teinikään ja teini-ikäisistä tulevan opiskelijoita. Tärkein tehtävämme on antaa heille aitta, hengellinen suoja ja koti, jossa turvallisesta kasvaa ja elää. Yhä enemmän näemme seurakunnan siirtyvänkin toisen sukupolven vastuunkantajien käsiin.

Samalla me myös olemme lähettäneet ja valmistaneet kypsää viljaa korvattavaksi taivaan vilja-aittaan. Moni tuttu kasvo on vuosien aikana siirtynyt saman ehtoollispöydän kirkaammalle puolelle. Emmekö seurakuntana halua olla saattelemassa toinen toisemme taivaan kotiin asti?

Siemenvakkana haluamme olla erityisesti pääkaupunkiseudulla. Suuri ilo onkin ollut yhdessä olla kylvämässä ja istuttamassa Espooseen tänä vuonna syntynyttä seurakuntaa. Mutta tämä ei saa jäädä tähän! Jos valtakunnallisesti jokaiseen 50 tai 100 tuhannen asukkaan kaupunkiin tarvitaan Lähetyshiippakunnan seurakunta, niin kuinka monen seurakunnan istuttaminen meillä on edessä pääkaupunkiseudulla!

Kun katsoo nyt taaksepäin, voi nähdä monenlaista hapuilua. On ollut monta pettymystä, kränää ja pois lähtöäkin. Monta asiaa olisi tullut tehdä paremmin, monta ihmistä oli tullut kohdata paremmin. Mutta kaikessa ryppyisyydessä ja vajavaisuudessa uskallan sanoa, että pääasia on pysynyt pääasiana: Kristuksen lahjat runsaina jaossa meille syntisille viikoittain alttarin ja saarnatuolin äärellä.

Apostoli Paavali kirjoittaa Efesoksen seurakunnalle. *Niin ette siis enää ole vieraita ettekä muukalaisia, vaan te olette pyhien kansalaisia (sumpolitai) ja Jumalan perhettä, apostolien ja profeettain perustukselle rakennettuja, kulmakivenä itse Kristus Jesus.* Hän mainitsee seurakuntalaisten olevan 'kansakaupunkilaisia' ja perheväkeä. Sitä me Kristuksen armon ja rakkauden varassa olemme olleet ja haluamme myös jatkossa olla. Jumalan sana on itänyt ja kantanut runsasta sana!

Kunnia Isälle ja Pojalle ja pyhälle Hengelle!

Saarnoja

Menkäämme nyt Beetlehemiin

TT Anssi Simojoen saarna Suomen luterilaisen lähetyshüppakunnan perustamiskokouksen avajaismessussa Lahden Luther-kirkolla 16.3.2013: Joh. 6:48-57

”Jumala on antanut meille iankaikkisen elämän, ja tämä elämä on hänen Pojassansa. Jolla Poika on, sillä on elämä; jolla Jumalan Poikaa ei ole, sillä ei ole elämää” (1 Joh. 5:11-12).

Tämä Lahdessa tänään historiallisesti päättyvä Leipäsunnuntain viikko on omistettu jumalanpalveluselämässä Jeesuksen ruokkimisihmeille, niille, joilla hän kahdesti ravitsi tuhansia kuulijoitaan seudulla, jossa ei ollut ruokaa, missä eväätkin olivat lohduuttoman niukat:

viisi leipää ja kaksi kalaa. Ei ollut ihmisillä, mitä jakaa keskenään, niin kuin jumalallisen ihmeen kieltäjät luulevat tapahtuneen: Jeesuksen puheiden koskettamat sanankuulijat muka kaivoivat piilossa pidetyt kalakukot ja juomapullot esille ja tarjosivat naapureillekin. Ihme ei olisi ollutkaan Jumalan vaan hyväksi muuttuneiden ihmisten. Tämän päivän afrikkalainen ei tee eväitä pilaantumaan matkalla vaan on tottunut turvautumaan safarin aikana vieraanvaraisuuteen tai kaupustelijoihin. Tuhansien ruokkiminen yhden poikasen eväillä oli ihme, jonka kaikki tunnustivat ja halusivat samanlaista lisää. Galilean leipäjonoon oli silloin tunkua.

Tiedämme myös Johanneksen evankeliumista, että leipäihme oli Jeesuksen julkisen toiminnan käännekohta, musertavalta vaikuttanut epäonnistuminen: *”Tämän tähden monet hänen opetuslapsistaan vetäytyivät pois eivätkä enää vaeltaneet hänen kanssansa”* (Joh. 6:66). Sen jälkeen asiat ihmisten silmin menivät koko ajan huonompaan suuntaan ristille asti.

Jeesus ruokki leipäihmeellä nälkäiset kuulijansa seudulla, jossa ei ollut ruokaa. Väkijoukot istuutuivat viheriälle ruoholle leivättömän pöydän ääreen ja tulivat ravituiksi. Nälkäiset suut oli hyvin ruokittu, niin kuin Jumala mielellään tekee ruokarukouksen psalminsäkeen mukaan: *”Kaikkien silmät vartioitsevat sinua, ja sinä annat heille heidän ruokansa ajallaan. Sinä avaat kätesi ja ravitset suosiollasi kaikki, jotka elävät”* (Ps. 145:15-16). Ruumiin ravinnon kanssa Jeesus lupasi ravitsemilleen vielä enempi. Leipäihme viittasi paljon parempaan, suurempaan. Jeesus lupasi sellaista, joka ylitti ja ylittää kaiken ihmiskyvyn toivoa ja odottaa: *”Minä olen elämän leipä; joka tulee minun tyköni, se ei koskaan isoja, ja joka uskoo minuun, se ei koskaan janoa ... Minä olen se elävä leipä, joka on tullut alas taivaasta. Jos joku syö tätä leipää, hän elää iankaikkisesti. Ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani, maailman elämän puolesta ... Totisesti, totisesti minä sanon teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsessänne. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, sillä on iankaikkinen elämä, ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun vereni on totinen juoma. Joka*

*syö minun lihani ja juo minun vereni, se pysyy minussa, ja minä hänes-
sä” (6:35.51.53-55).*

Vähempi olisi ollut helpompi vastaanottaa kuin se, mitä Jeesus lupasi. Olisi Kristus vain pysynyt ruumiin ravinnon ja vatsan puolella, suosio ja kannatusluvut olisivat pysyneet korkealla. Miksi hän meni tekemään sen, mihin kukaan kokenut länsimainen poliitikko kirkossa ja valtiossa ei erehtyisi, nimittäin sekoittamaan Jumalan ruumiin tarpeisiin. Maailma maailmana, politiikka politiikkana ja uskonto uskontona. Miten runoilikaan Heinrich Heine (1797-1856) ”Saksan Talvisadussa” v. 1844: ”Taivaan me jätämme enkeleille ja varpusille.” Ihmisillähän on jo jumala täällä maan päällä. Apostoli Paavali tunsi sen jumalan nimenkin; se on ”Vatsa”: *”Monet ... vaeltavat Kristuksen ristin vihollisina; heidän loppunsa on kadotus, vatsa on heidän jumalansa, heidän kunnianaan on heidän häpeänsä, ja maallisiin on heidän mielensä”* (Fil. 3:18-19). Koko Länsimaailman tavoin se on Suomenkin jumala. Tämä Vatsa-niminen jumala on työntänyt syrjään Pyhän Raamatun elävän Jumalan, taivaan ja maan ja ihmisen Luojan, Pyhän Kolminaisuuden, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen. Vatsajumalan palveleminen on vahvistettu lakipykälillä. Sen käskyt ovat ehdottomat. Tämän kultin hienompi nimitys on hedonismi, nautinnonpalvonta. Vain se, mikä tuottaa mielihyvää, nautintoa, on oikein. Taivaan Jumala kymmenen käskynsä kanssa pysyköön kaukana. Täällä ei moralisoida! Hänelle ei kuulu, mitä me nautinnoksemme teemme. Toisin kuin Jeesuksen armonvaltakunta, Vatsajumalan utopian kuninkuus on tästä maailmasta. Vatsajumalan kuuliaisuuteen evankelis-luterilainen kirkkommekin on jo jonkin aikaa alistettu valtion ja yhteiskunnan äänettömänä yhtiömiehenä. Raamatun elävä Jumala tunnustetaan uskon sanoin: ”Me uskomme, koska Jumala sanoo niin pyhässä sanassaan.” Vatsajumalan seuraajat sanovat: ”Me koemme niin, meistä tuntuu siltä, sen täytyy siis olla oikein.” Taivaan Jumala asetti miehen ja naisen pyhän avioliiton, jonka rikkomisesta seuraa hänen vihansa ja rangaistuksensa. Vatsajumala opettaa: Tee mitä tahansa kenenkään kanssa tahansa – toki varoen lain asettamia ikärajoja – ja ole onnellinen!” Tällä vatsajumalalla on kuitenkin toinen, paljon

synekempi puoli. Se on sukua Moolok-jumalalle, jonka liekehtivään vatsaan heitettiin ammoin eläviä lapsia. Vatsa-jumalan alta noruu nytkin tasainen verivirta. Se on Suomessa niiden noin 10 000:n lapsen veri, jotka tänä vuonna eivät saa syntyä ja astua elämään meidän kanssamme. 1960-luvulla vasemmistoradikaalit, aborttilain merkittävä painostusryhmä, lauloivat Helsingin Vanhan Ylioppilastalon palkeilla Kahlil Gibranin sanoin: *"Sinun lapsesi eivät ole sinun lapsiasi. He ovat itseensä kaipaavan elämän tyttäriä ja poikia. He tulevat sinun kauttasi, mutta eivät sinusta, ja vaikka he ovat sinun luonasi, he eivät kuulu sinulle."* Nyt ei lauleta enää mitään. Vallitsee kuoleman hiljaisuus itseensä kaipaavan elämän tyttärien ja poikien ympärillä, joita poliitikot nykyään kutsuvat naisen ruumiinosiksi, mitä he eivät ole. Vatsa-jumala haluaa myös väkivaltaisesti leikkiä ihmiselämällä. Olemme väkivaltaviihteen suurkuluttajia kuten Rooman roskaväki aikoinaan. Vatsa silmäilee myös vanhuksia ja mieliä heitä tappamaan. Vatsa-jumala sanoo: *"Me koemme niin, meistä tuntuu siltä, sen täytyy siis olla oikein."*

Eräs historiallinen utopian rakentaja nimeltä Adolf Hitler puki tasan 80 vuotta sitten tämän ajatuksensa suhteessa Raamattuun seuraavalla tavalla: *"Historia tulee tunnustamaan meidän kansallissosialistisen liikkeemme suurena taisteluna ihmiskunnan vapauttamiseksi Siinain vuoren kirouksesta. Niin, me taistelemme niin sanotun moraalin kirousta vastaan, me taistelemme Kymmentä käskyä vastaan."* Hitler oli siinä asiassa kaikkea muuta kuin yksin. Toden totta, ei ole muuta jumalaa kuin Vatsa, ja monet ovat hänen profeteettansa. Voi sellaista valkeutta ja siitä häikäistymistä, joka on niin yleistä! *"Jos siis se valkoinen valo, joka sinussa on, on pimeyttä, kuinka suuri onkaan pimeys"* (Matt. 6:23)!

"Tämän tähden monet hänen opetuslapsistaan vetäytyivät pois eivätkä enää vaeltaneet hänen kanssansa" (Joh. 6:66). Tässä on se tienhaara, jossa taivaan Jumalan, Kaikkivaltiaan taivaan ja maan Luojan sekä Vatsa-jumalan seuraaminen eroavat toisistaan. Mikä sai monen Jeesuksen hyvin tunteneen opetuslapsen jättämään Mestarin loukkaantuneena? Jeesus sanoi: *"Totisesti, totisesti minä sanon teille: ellette*

syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsensänsä. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, sillä on iankaikkinen elämä, ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun vereni on totinen juoma. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, se pysyy minussa, ja minä hänessä.” Jumala tarjoaa aivan liian paljon. Hän tarjoaa kaikki. Se, joka antaa itsensä, on antanut kaikki: *”Sillä Jumala oli Kristuksessa ja sovitti maailman itsensä kanssa”* (2 Kor. 5:19). Antaessaan itsensä hän antaa kaiken muunkin. Jumalan lahja, Kristuksen, uhrilampaan ruumis ja veri syntiemme anteeksiantamiseksi ja -saamiseksi ei ole tämän päivän muodin mukaan vain vaihtoehtoinen erikoisruoka sellaista harrastavalle, ”sinun juttusi”. Ei, sillä jos se leipä katoaa, seurauksena ei ole ainoastaan hivutustauti. Seurauksena on kuolema, ensin hengellinen, sitten iankaikkinen kuolema, jonka liekeistä ei milloinkaan voi kuolla pois.

Kuten jo sanoin, tänä päivänä mainittu Vatsa-jumala on valtion lisäksi tunkeutunut myös kirkon jumalaksi. Vatsa lupaa paljon. Se on kaunopuheinen. Vika on siinä, ettei se koskaan voi puhua totta, koska se ei tunne totuutta. Kun on lupausten lunastamisen aika, Vatsa-jumalaa ei olekaan missään vastuuta ottamassa. Vieras on sille se pyhän totuuden ainoa lähde, Pyhä Raamattu, jonka osallisuutta Kristus Vapahtajamme rukoili Isältään pyhille apostoleilleen ja heidän seuraajilleen: *”Pyhitä heidät totuudessa; sinun sanasi on totuus ... Mutta en minä rukoile ainoastaan näiden edestä, vaan myös niiden edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat minuun”* (Joh. 17:17.20).

Ruokkimisihmeen vihamielisessä jälkiselvittelyssä Jeesus siis tarjosi yli ymmärryksen käyvää Jumalan lahjaa, Jumalaa itseänsä Pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa. Ihminen ei luontaisesti sellaista tarvitse eikä etsi: *”Mitä silmä ei ole nähnyt eikä korva kuullut, mikä ei ole ihmisen sydämeen noussut ja minkä Jumala on valmistanut niille, jotka häntä rakastavat”* (1 Kor. 2:9). Tarvitaan Jumalan sanan kutsu, hänen Pyhän Henkensä työ ja vetäminen. Sanoihan Jeesus ruokkimilleen galilealaisille: *”Ei kukaan voi tulla minun tyköni, ellei Isä, joka minut on lähettänyt, häntä vedä, ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä”* (Joh. 6:44). Jumala vetää sanallaan, Jumala tuomitsee ja

vanhurskauttaa sanallaan, Jumala pyhittää ja parantaa sanallaan, Jumala ohjaa kristittyjensä sanansa vitsalla ja sauvalla (Ps. 23:4). Jumala karkottaa Vatsa-jumalan ja kaikki sen saastaiset henget sanallaan. Jumala ei ole ihmisten romanttisen hiljaisuuden henki, vaan hän on puhunut ja puhuu, joskus niinkin kuuluvasti, että korvat soivat (Jer. 19:3). Siksi meillä on hänen sanansa, Pyhä Raamattu: ”*Sittenkuin Jumala muinoin monesti ja monella tapaa oli puhunut isille profeettain kautta, on hän näinä viimeisinä päivinä puhunut meille Pojan kautta, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi, jonka kautta hän myös on maailman luonut*” (Hebr. 1:1-2). Poika, Kristus Jeesus Vapahtajamme puhuu kirjoitetussa sanassa, koska hän on sitonut Mooseksen, profeetat ja apostolit, koko Pyhän Raamatun omaan itseensä. Oikean kristillisen kirkon tehtävänä on saarnata kaikille ”Siinain vuoren kirousta – *der Fluch des Berges Sinai*”, että se Jumalan Karitsan ristin veressä ja haavoissa kääntyisi anteeksiantamuksen, puhdistumisen ja uudistumisen iankaikkiseksi siunaukseksi.

Raamattu on siis Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen kirja. Siksi me sen sanaa rakastamme ja seuraamme, koska se on meidän rakkaan, läsnä olevan Jeesuksemme sana. Se on meidän testamenttiperintömme, omaisuutemme, oikeutemme, vapautemme, ruokapöytämme, joita kenelläkään ei ole lupa riistää meiltä. Suuri luterilainen saarnaaja Christian Scriver kirjoitti 1600-luvulla tästä ruokapöydästäme näin: ”*Sillä niin kuin se on hänen ilonsa, kun hän saapi tehdä meille hyvää ja saattaa meitä osallisiksi hänen täydellisyydestänsä, niin on se hänelle enimmästi mieluinen palvelus, kun sydämestä halutaan etsiä hyvää ainoastaan hänen luonansa, juoda hänen tyhjenemättömästä, elävästä ja iankaikkisesta lähteestänsä, rikastua hänen aarteestansa ja yltyäkyllisyydestänsä, nähdä valkeutta hänen valkeudestansa, olla vanhurskas hänen vanhurskaudessaansa, pyhä hänen pyhyydessänsä, iloinen hänen ilossansa, juopunut hänen rakkaudessaansa, levollinen hänen rauhassansa ja autuas hänen hyvydessänsä*” (III, 387).

Juuri siksi me myös olemme kokoontuneet tänään tänne Lahteen. Me olemme kristittyjä, joilla on kaiken sen nälkä ja jano, minkä Jeesus on luvannut uskovilleen, mikä galilealaisille ei kelvannut. Me olemme

niitä isoavia ja janoavia, jotka, kasteen ja uskon kautta Jumalan lapsiksi syntyneinä, Vatsa-epäjumalasta pois kääntyneinä eivät muuta pyydä kuin sitä, mitä meidän rakas Vapahtajamme lupaa: *”Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, sillä on iankaikkinen elämä, ja minä herätän hänet viimeisenä päivänä. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun vereni on totinen juoma. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, se pysyy minussa, ja minä hänessä”* (Joh. 6:53-55). Kristus Vapahtajamme on kirkon Herrana, sen varsinaisena piispana, myös asettanut apostolisen viran saarnaamaan evankeliumia ja oikein toimittamaan pyhät sakramentit. Kenelläkään ei ole oikeutta muuksi muuttaa sitä, minkä Herra on asettanut ja käskenyt. Kun Vatsa-jumala on tuonut kirkkoomme avoimesti vastoin Raamatua ja luterilaisista oppia kirkollisen hätätilan, ihmissekasorron, todellisen ”smutnoje vremen” kaikilla elämän alueilla, meillä on Raamatussa jumalallinen oikeutemme toimia ihmisiä pelkäämättä aina Jumalan sanan mukaan. Kenelläkään ei ole oikeutta astua meidän ja Herramme väliin muuttamalla sitä, minkä hän, Kaikkivaltias, on säätänyt ja asettanut, ei sanaa, ei miesten paimenvirkkaa, ei avaimia, ei sakramenteja, ei mitään. Jeesus, sinun laumallasi on vanhurskauden nälkä ja jano. Päästä meidät synneistämme, ruoki meitä, juota meitä, johdata meitä!

Olemmeko me armon oikeudestamme kiinni pitävinä siis skismaattikkoja, hajoittajia? Emme ole. Keitä ovat ne, jotka haluavat hajoittaa kirkon ajamalla meidät vastoin raamatullista oikeuttamme inhimillisillä laeilla ja ukaaseilla, jopa poliisiin turvautuen, pois jumalalliselta perintömaaltamme? Eivätkö korkea-arvoiset mediatalojen yläkerroksissa ja kaikissa kirkon ja valtion vallan komeissa kartanoissa? He ovat skismaattikkoja. Olemmeko me harhaoppisia, kun pidämme kiinni Raamatusta ja uskonpuhdistuksen tunnustuksesta? Emme ole. Toukokuussa 79 vuotta sitten muutama rettelöivä teologi laati Saksan Barmenin kaupungissa julistuksen ajan henkeä ja uutta kommentoa vastaan kohdissa, joissa ruskeat vallanpitäjät tallasivat Raamatun totuutta. Heidän julistuksensa viimeisten sanojen kaiku ei ole vielääkään vaiennut: *”Verbum Dei manet in aeternum – Jumalan sana pysyy iankaikkisesti!”* Nuo sanat ovat kuolettavat kuin Daavidin

linkokivi jokaisen Jumalan lapsia uhkailevan vääryyden ja jumalattomuuden Goljatin otsaan. Olemmeko me sitten syntisiä? Sitä me olemme, totisesti vaivaisia syntisiä, sen me olemme jo tänäänkin Herrallemme hetki sitten tunnustaneet ja tulemme tunnustamaan. Juuri syntikurjuutemme tähden me tarvitsemme oikean synninpäästön, me tarvitsemme Ihmisen Pojan lihaa, meidän täytyy saada juoda hänen ristiltä maahan vuotanutta sovintovertansa. Siksi me tarvitsemme oikeat apostoliset paimenet, alttarit ja saarnatuolit.

Kun meille osoitetaan kirkon ovea ja käsketään lähtemään kotoamme, me jätämme sävyisästi tällaisen Kaifaan ja saddukeusten viisauden omaan arvoonsa tietäen, että Jeesuksen veri puhuu meille parempaa. Meidän päämäärämme on muualla. Me otamme vaarin enkelien saarnasta ja sanomme toinen toisellemme oikeassa uskossa, kristillisessä rakkaudessa, pyhässä sävyisyydessä, jumalallisessa kärsivällisyydessä ja hämmästyttömässä rohkeamielisyydessä: *”Menkäämme nyt Beethemiin katsomaan sitä, mikä on tapahtunut ja minkä Herra meille ilmoitti”* (Luuk. 2:15). Juuri nyt meidän Beethemimme on täällä Lahdessa, pian yhä useammassa paikassa rakkaassa isänmaassamme. Vanha länsi-suomalainen kansanvirsi laulaa murheellisten ilosta Herrassa, laulaa Beethemistämme näin: *”Murheelliset Siionissa, Mesekissä muukalaiset, joiden majoiss’ Keedarin olla täytyy asuvaiset, sielut, jotka halaatte armoo Jeesuksen, iloitkamme murheissamme, hän nyt nytkin keskellämm”* Amen.

Rauha teille!

Piispa Matti Väisäsen puhe Risto Soramiehen piispan virkaan vihkimyksessä 4.5.2013 Helsingissä Pyhän sydämen kappelissa

Samana päivänä, viikon ensimmäisenä, myöhään illalla, kun opetuslapset olivat koolla lukittujen ovien takana, juutalaisten pelosta, tuli Jeesus ja seisoi heidän keskellään ja sanoi heille: "Rauha teille!" Ja sen sanottuaan hän näytti heille kätensä ja kylkensä. Niin opetuslapset iloitsivat nähdessään Herran. Niin Jeesus sanoi heille jälleen: "Rauha teille! Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minäkin teidät." Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päällensä ja sanoi heille: "Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt." (Joh. 20:19-23.)

Rakas pitkäaikainen työtoverini, rovasti Risto Soramies ja läsnä oleva Kristuksen seurakunta, armo teille ja rauha Jumalalta meidän Isältämme ja Herralta Jeesukselta Kristukselta.

1 Opetuslapset olivat koolla lukittujen ovien takana

Kuulemamme teksti alkaa: *"Samana päivänä, viikon ensimmäisenä, myöhään illalla, kun opetuslapset olivat koolla lukittujen ovien takana, juutalaisten pelosta."*

1.1

Jo pian luomisen ja syntiinlankeemuksen jälkeen ihmiskunta jakaantui hengellisessä mielessä kahtia, Kainin kirkkoon ja Abelin kirkkoon. Abelin kirkko eli Jumalan lupauksen varassa ja samalla Kainin kirkon vainoamana.

Tilanne jatkui samantapaisena koko vanhan liiton ajan. Jumalan valittu kansa eli ympäröivien pakanakansojen ahdistamana vuosisadasta toiseen.

Ensimmäisenä pääsiäisenä uuden liiton kynnyksellä Jeesuksen opetuslapset kokoontuivat lukittujen ovien takana peläten valtaa pitäviä kainilaisia.

1500-luvulla Jumalan kansa eli kirkon ja maallisen vallan alistamana Baabelin vankeudessa, kuten uskonpuhdistajat Jumalan vanhan liiton kansan historiaan viitaten tilannetta tuolloin kuvasivat.

Oman kirkkomme historiasta muistamme Konventikkeliplakaatin ajan, jota kesti vuodesta 1726 lähtien runsaat 100 vuotta. Tuolloin kirkon johtava papisto lyöttäytyi yhteen maallisen esivallan kanssa tavoitteenaan estää Jumalan kansan vapaa kokoontuminen seuroihinsa.

Olisi silmien ummistamista tosiasioilta, jos kieltäisimme sen totuuden, että kehitys kirkossamme ja maassamme on kulkenut viime vuosikymmeninä huolestuttavaan suuntaan. Kainin kirkko on käynyt entistä aggressiivisemmaksi Abelin kirkkoa kohtaan, sillä myös meidän aikanamme Jumalan sanaa kunnioittavat ja siitä kiinni pitävät kirkkomme jäsenet joutuvat kokoontumaan kirkollisen eliitin ja maallisen valtarakenteen painostamina omiin kokoontumisiinsa ”ulkopuolella leirin”.

1.2

Suomalainen rovasti **Johan Candelin**, joka on tehnyt pitkään ihmisoikeus- ja uskonnonvapaustyötä YK:ssa ja Maailman evankelisen allianssin yhteyksissä, kirjoitti hiljakkoin vainon olevan usein pääte piste kolmen askeleen tiellä. Kaksi ensimmäistä vaihetta ovat disinformaatio ja diskriminaatio.

a) *Ensin jostakin ihmisryhmästä levitetään disinformaatiota* eli väärää ja valheellista tietoa. Ryhmään kuuluvista annetaan julkisuudessa jatkuvasti yksipuolisen kielteinen kuva.

b) *Seuraava askel kohti vainoa on diskriminaatio* eli syrjintä. Kun tietyn ihmisryhmän maine on ensin valheellisilla tiedoilla mustattu, siihen kuuluvilta aletaan evätä pääsy tiettyihin virkoihin tai tehtäviin kirkossa ja yhteiskunnassa.

Syrjittävän ryhmän todellisesta olemuksesta tietämätön väestön enemmistö ei välitä tästä syrjinnästä. Myös ne, jotka tietävät, vaikenevat.

c) *Ainoa, mikä pidättelee* tilannetta etenemästä vainoihin asti, on valtakunnan lainsäädäntö, joka takaa ihmisille tietyt ihmisoikeudet ja uskonnonvapauden.

Suomalaisista herätys- ja ns. tunnustuksellisista kristityistä on julkisuudessa annettu viime aikoina sellainen kuva, että tilannetta on jo syytä seurata yllä olevan kehityskuvauksen valossa. Surullisinta on, että kielteiseen kehitykseen maassamme ovat eittämättä vaikuttaneet kirkkomme johdon lausunnot, joiden mukaan ”uskovat ovat kirkon suurin ongelma”.

Joudumme kysymään, kestääkö se suoja, jonka Suomen lainsäädäntö tarjoaa ihmisoikeuksille ja uskonnonvapaudelle?

1.3

Yhteiskunta käyttää valtaa ja säätä lakeja luomisen perusteella. Kirkko ei perustu luomiseen, vaan Kristuksen lunastustyöhön. Kirkon oikeus on armon oikeutta.

Kristuksen kirkko on uskovien kastettujen yhteys. Uskovien oikeus on oikeutta seurata Raamatun Kristusta ja vapautta olla seuraamatta sellaista, mikä on raamatunvastaista, vaikka sitä vaadittaisiin kirkon auktoriteetin nimessä.

Kristillisen kirkon juridinen perustus on lausuttu julki Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan vaakunassa: *Scriptura sacra ius nostrum divinum* = ”Raamattu (on) meidän jumalallinen oikeutemme”.

2 Jeesus tuli ja sanoi: rauha teille

Tekstimme jatkuu: *Jeesus tuli ja seisoi heidän keskellään ja sanoi heille: "Rauha teille!" Ja sen sanottuaan hän näytti heille kätensä ja kylkensä. Niin opetuslapset iloitsivat nähdessään Herran.*

2.1

Ylösnoussut tervehti pääsiäisiltana opetuslapsiaan heille entuudestaan tutulla tervehdyksellä: ”Rauha teille!” Hän oli käyttänyt kyseistä tervehdystä usein jo ennen pitkäperjantaita. Nyt rauhan tervehdyksessä on konkreettinen sisältö. Jeesus oli hankkinut sen sovitus- ja lunastustyöllään Golgatalla. Sen todisteeksi hän näytti opetuslapsille kätensä ja kylkensä. – ”Armo, rauha ja ilo ovat syvällisiä sanoja. Järjestys on tämä: ensin ”armo”, sitten ”rauha” ja ”ilo”, sillä ne ovat syy – seuraus -suhteessa toisiinsa ja niiden lähteenä on Jeesukseen Golgatalla lyödyt haavat.

2.2

Niin kuin 2000 vuotta sitten Ylösnoussut Kristus tuli pelokkaiden opetuslastensa luo lukittujen ovien taakse Jerusalemissa, niin hän on tänäänkin opetuslastensa keskellä ja sanoo meille saman, mitä hän sanoi pääsiäisiltana ensimmäisille opetuslapsilleen: ”Rauha teille!”

2.3

Kristuksen kuolema ja ylösnousemus ovat myös meidän suurin ilomme. Hänen kuolemassaan meidän syntimme on sovitettu. Hänen ylösnousemuksessaan kuolema on kukistettu. Kerran mekin nousemme Kristuksen tavoin kirkastetussa ruumissa synnittöminä ja vanhurskaina iankaikkiseen elämään.

[Så som den uppståndne Kristus kom till sina ängsliga lärjungar bakom låsta dörrar i Jerusalem för 2000 år sedan, så är han också idag mitt ibland sina lärjungar och säger till oss det samma som han sade åt sina första lärjungar på kvällen till påskdagen: ”Frid vare med er.”

Kristi död och uppståndelse är också vår största glädje. I hans död är våra synder försonade. I hans uppståndelse är döden besegrad. En gång ska också vi uppstå i en förhärligad kropp som är lik Kristi kropp, syndfria och rättfärdiga till ett evigt liv.]

3 Ja hän lähetti heidät

Vielä Jeesus sanoi heille: ”Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minäkin teidät.” Ja tämän sanottuaan hän puhalsi heidän päälensä ja sanoi heille: ”Ottakaa Pyhä Henki. Joiden synnit te anteeksi annatte, niille ne ovat anteeksi annetut; joiden synnit te pidätätte, niille ne ovat pidätetyt.”

3.1

Jeesus antoi opetuslapsilleen tehtävän: Oman tehtävänsä ja opetuslasten tehtävän osittaisesta samankaltaisuudesta Jeesus oli puhunut ylimmäispapillisessa rukouksessaan Isälle sanoessaan: *Niin kuin sinä lähetit minut maailmaan, niin olen minäkin lähettänyt heidät* (Joh. 17:18). Nyt Jeesus puhui siitä myös *opetuslapsilleen* sanomalla heille: *Rauha teille! Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minä teidät* (20:21). Jeesuksen sana oli viittaus tulevaisuuteen, lähetyksäkäskyn antamiseen helatorstaina.

Molempien, Jeesuksen ja opetuslasten, tehtävä tähtäsi samaan, ihmisten pelastamiseen iankaikkisesta kuolemasta iankaikkiseen elämään. Ero oli siinä, että Jeesus lähetettiin sovittamaan ja lunastamaan maailma. Opetuslapset lähetettiin ja lähetetään julistamaan Kristusta ja saattamaan sovitetut ja lunastetut Hänen yhteyteensä.

3.2

Jeesuksen puhaltaminen oli symbolinen teko, viittaus *helluntaihin* (Joh. 3:8). Samalla puhaltaminen oli viittaus *luomiskertomukseen*, jossa sanotaan: *Silloin Herra Jumala teki maan tomusta ihmisen ja puhalsi hänen sieraimiinsa elämän hengen* (1Moos. 2:7). Hän, Jeesus, Jumalan toinen persoona, Jahve, oli ollut mukana luomisessa. Hän oli puhaltanut maan tomuun ja siitä tuli elävä ihminen. Nyt hän luo Golgatan ja pääsiäisen perusteella helluntaina ja helluntaista alkaen Pyhän Hengen kautta uuden ihmiskunnan.

3.3

Neljäkymmentä päivää myöhemmin taivaaseen astumisensa yhteydessä Kuolleista noussut Herra antoi opetuslapsilleen lähetyskäskyn ja 10 päivää sen jälkeen helluntaina hän saattoi heidät osallisiksi Pyhästä Hengestä tehden heidät näin kykeneviksi suorittamaan saamaansa suurta tehtävää.

Päätös

Lopuksi: Rakas veljemme, Risto Soramies, *episcopus electus*, valittu piispa, tästä päivästä lähtien sinun tehtäväsi on kulkea Hyvän Paimenen tavoin lauman edellä ja puolustaa Raamattuun ja kirkkomme tunnustukseen pitäytyen Jumalan sanan miekalla sinun vastuullesi uskottua Jumalan laumaa ja sen paimenia tarvittaessa aina vankeuteen ja marttyyriuteen saakka.

Hyvä läsnä oleva seurakunta, tärkeintä meille kaikille olkoon Kristuksen sovitustyö ja siihen perustuva Jumalan ystävyys.

Vielä pieni lisäys alussa lukemani Raamatun kohdan ja sen selityksen ulkopuolelta: Risto Soramies on tähän mennessä työskennellyt lomina lukuun ottamatta miltei koko uransa ajan ulkomailla. Siksi kaikki teistä eivät tunne häntä kovin hyvin. Jotta piispan vaihdos ei herättäisi teissäkään arkuutta, voin kertoa, ettei sellaiseen ole syytä.

Raamatussa ihmisen nimi on tavallisesti eräänlainen ihmisen päällekirjoitus. Siksi vanha latinalainen sananlaskukin sanoo: ”*Nomen est omen*”, nimi on enne. Etymologisesti nimi Väisänen on diminutiivipäätteellä varustettu sana ”wäisä”, joka tarkoittaa talvisaikaan jäätien varteen asetettuja puun oksia ja risuja merkeiksi, ettei kulkija lumipyryisellä säällä eksy tieltä.

Nimi Soramies merkitsee luonnollisesti sitä, että tuleva piispamme sora taivastietä, niin ettei sillä kulkija liukastu. Toisin sanoen molemmat olemme taivaallisen tielaitoksen eli TVL:n miehiä, mutta itse Kristus on tie, kuten Raamattu sanoo.

Toivotan turvallista matkaa kaikille ”taivastien kulkijoille”, jotka tunnustavat syntinsä ja pyytävät niitä anteeksi Kristuksen Golgatan työn tähden. Aamen.

Pyhä Henki kirkastaa armon ja totuuden

*Piispa Risto Soramiehen saarna piispan virkaan vihkimyksessä
4.5.2013 Helsingin Pyhän Sydämen kappelissa.*

Tätä minä en ole sanonut teille alusta, koska minä olin teidän kanssanne. Mutta nyt minä menen hänen tykönsä, joka on minut lähettänyt, eikä kukaan teistä kysy minulta: 'Mihin sinä menet?' Mutta koska minä olen tämän teille puhunut, täyttää murhe teidän sydämenne. Kuitenkin minä sanon teille totuuden: teille on hyväksi, että minä menen pois. Sillä ellen minä mene pois, ei Puolustaja tule teidän tyköenne; mutta jos minä menen, niin minä hänet teille lähetän. Ja kun hän tulee, niin hän näyttää maailmalle todeksi synnin ja vanhurskauden ja tuomion: synnin, koska he eivät usko minuun; vanhurskauden, koska minä menen Isän tykö, ettekä te enää minua näe; ja tuomion, koska tämän maailman ruhtinas on tuomittu. Minulla on vielä paljon sanottavaa teille, mutta te ette voi nyt sitä kantaa. Mutta kun hän tulee, totuuden Henki, johdattaa hän teidät kaikkeen totuuteen. Sillä se, mitä hän puhuu, ei ole hänestä itsestään; vaan minkä hän kuulee, sen hän puhuu, ja tulevaiset hän teille julistaa. Hän on minut kirkastava, sillä hän ottaa minun omastani ja julistaa teille. Kaikki, mitä Isällä on, on minun; sen tähden minä sanoin, että hän ottaa minun omastani ja julistaa teille. (Joh.16:5-15)

Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme ja Herralta
Jeesukselta Kristukselta!

Rakkaat kristityt,

Kaikki, minkä Jumala tekee, on parhaaksi Hänen omilleen. Jopa se, että Jeesus menee pois, on lopulta ilon aihe, vaikka opetuslapset eivät sitä vielä ymmärtäneet. Isä, Poika ja Pyhä Henki toimivat yhdessä meidän pelastukseksemme, mutta meille Jumalan toiminta jäisi arvoitukseksi, ellei Pyhä Henki selittäisi, kertoisi, raportoisi ja avaisi

meille Jumalan pelastustekoja.

Siksipä on mitä suurimmassa määrin paikallaan, että me erityisesti tänä päivänä rukoilemme Pyhää Henkeä avuksemme, vihitäänhän tänään piispan virkaan syntinen mies, jonka ymmärrys ei koskaan voisi yltyä siihen, mistä piispan, pastorin, paimenen virassa on varsinaisesti kysymys: Jumalan pyhän tahdon opettamisesta niin, että ihmiset heräävät näkemään omat syntinsä suurena syyllisyytenä ja sitten saman Jumalan pelastustekojen julistamisesta niin, että samat ihmiset voivat uskoa syntinsä anteeksi.

Vain Pyhä Henki voi avata ihmisten silmät ja antaa heille pelastavan uskon.

Meitä on täällä tosin vaikuttava joukko valkopukuisia, papeiksi vihittyjä, teologiaa lukeneita sielunpaimenia. Jumalalle kiitos siitä! Mutta ei yksikään meistä voi omalla viisaudellaan auttaa ketään pelastukseen. Nämä veljet kantavatkin valkoista asuansa, albaa juuri siksi, että heidän työnsä hedelmä ei ole heidän vallassaan, ei heitä ole asetettu julistamaan omia ajatuksiaan ja mielipiteitään, vaan heidät –meidät – on asetettu Jumalan Sanan palvelijoiksi.

Kirkko on jo hyvin varhain pukenut paimenet erityiseen asuun – ei heitä korottaakseen, vaan kahdesta syystä: 1. Paimenet toimittavat toisen asiaa, ei omaansa. Alba on heidän uniformunsa: he hoitavat virkaa, heidän tehtävänsä on julistaa Jumalan suuria tekoja ihmisten pelastukseksi. 2. Itsessään hekin ovat syntisiä; heillä ei ole omaa pyhyttä, siksi heidät on puettu Jeesuksen pyhyyteen, josta valkoinen vaate heitä muistuttaa.

Mitä sitten Pyhä Henki meille opettaa ja julistuttaa? Mitkä ovat ne asiat, jotka ovat niin tärkeitä, että Jeesus ottaa ne esille vielä muutamaa hetkeä ennen vangitsemistansa ja kuolemaansa?

Jeesus sanoi: ”Kun hän –Pyhä Henki - tulee, niin hän näyttää maailmalle todeksi synnin ja vanhurskauden ja tuomion.”

Kyllä ihmiset tietävät paljon näistä asioista. Uskonnot puhuvat synneistä ja jopa ateistien mielestä moni asia on ehdottomasti väärin, vaikka eivät käytä sanaa synti. Synti ja tuomio kuuluvat tietysti yhteen: Sen, joka tekee väärin kuuluu saada rangaistus. Joidenkin syn-

tien rangaistavuudesta voivat uskonnot ja yksilötkin olla eri mieltä, mutta todella hirveitten rikoksien kohdalla on armollisimmankin ihmisen myönnettävä, että tuomio on paikallaan.

Murhat, joukkomurhat, harkitut petokset talouselämässä, toisten ihmisten elinolosuhteitten hävittäminen, heikkojen sortaminen ja heitteille jättäminen, aviorikokset, perheitten hajottaminen, valan, avio-valan ja pappisvalan rikkominen, uskottomuus, vanhempien halveksiminen, törkeät kunnianloukkaukset – kun niitä ajatellaan konkreettisesti, saavat meiltäkin tuomionsa – samoin kuin niiden tekijät. Valheet, juorut, pahansuopuus, kateus saattavat jäädä huomaamatta jonkin aikaa, mutta kun niiden hedelmä paljastuu, tajuamme, että tuomio on tarpeellinen.

Tarvitaanko tähän Pyhää Henkeä? Pyhän Hengen työtä on jo se, että minä tajuan itse kuuluvani tuohon tuomion ansainneitten joukkoon. Omien syntien näkeminen on raskasta, jopa sietämätöntä, ja kuitenkin: autuas se, jolle oma pahuus on suurempi hätä, kuin maailman pahuus.

Alakoulun kolmannella luokalla opettajamme, kirkkoherramme rouva, opetti meille 8 – 9-vuotiaille 10 käskyä Lutherin lyhyin selityksin. Raittiisti, raikkaasti ja yksinkertaisesti saimme kuulla, mitä Jumala meiltä vaatii, mitä Hän pitää oikeana ja mikä on väärää, syntiä. Niistä päivistä lähtien minulla ei ollut epäilystä siitä, että olen syntinen – sen tiesin niinäkin vuosina, jolloin syntisyyteni ei minua suuremmin häirinnyt. Pyhä Henki oli yksinkertaisesti puhunut meille lapsille. Tiesin, että jos tuomio on todella olemassa, ainakin minun kävisi huonosti.

Jumala vihaa syntiä ja vaatii vanhurskautta. Vanhurskaus on toiselta nimeltään RAKKAUS: Rakasta Jumalaa kaikesta voimastasi ja lähimmäistäsi, niin kuin itseäsi. Tässä Jumalan kohtuullinen vaatimus, joka kyllä on samalla raudan luja. Mittaa sillä itseäsi. Miten sinun käy? Eikö vanhurskaus, rakkaus tuomitse sinut?

Jeesus puhuu kuitenkin vielä toisella tavalla, suorastaan oudosti:

- Pyhä Henki näyttää maailmalle todeksi synnin, *koska he eivät usko minuun.*

Jumalan konkreettisten käskyjen rikkomisen voimme helposti ymmärtää synniksi – ja Pyhän Hengen avulla jopa omalla kohdallamme, mutta tässä Raamatun kohdassa synti onkin sitä, että ei uskota Jeesukseen! Miten voimme ymmärtää tämän? Tähän sanaan sisältyy Jumalan tuomio, mutta samalla myös ilosanoma. Jeesus jatkaa nimitäin:

Pyhä Henki näyttää maailmalle todeksi vanhurskauden, *koska minä menen Isän tykö.*

Jeesus oli päättämässä maanpäällistä tehtävänsä. Hän oli tehnyt kaiken Isän tahdon mukaan. ”Sinä olet minun rakas Poikani, johon minä olen mielistynyt”. Vielä oli tosin edessä Getsemanen taistelu, pilkkaamiset, häväistyksen, ruoskinta ja Golgata kaikkine kauhuineen. Mutta Jeesus oli palaamassa Lähettäjänsä luo, Isän kirkkauteen, sen tehtävän täyttäneenä, jonka Isä oli hänelle antanut: Hänet oli Johanneksen kasteessa puettu ihmisten synteihin, hän oli tullut koko maailman syntipukiksi. ”Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnit”. Pian Jumala hylkäisi hänet ristillä: ”Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?” Siinä hyljättiin ihmiskunnan ainoa puhdas ja vanhurskas edustaja syntisenä, saastaisena. Miksi? Ettei sinua ja minua tarvitsisi hyljätä.

Kun sitten Jeesus nousi kuolleista ja astui ylös taivaaseen ja istui Isän oikealle puolelle, oli Isän luo tullut mies, josta täydellä syyllä Jumalan tuomioistuimella sanotaan: Tämä on Jumalan Pyhä, Vanhurskas, Rakkaus.

Jeesus on vanhurskas myös sinua varten. Jos elämäsi onkin täynnä syntiä, sanoja, ajatuksia, tekoja ja laiminlyöntejä, joista tiedät ansainneesi Jumalan tuomion ajassa ja ikuisuudessa, niin tiedä se, että Jeesus on sinun syntiesi sovitus, eikä ainoastaan sinun, vaan koko maailman syntien.

Ruotsalainen Abraham Falk esittää asian hengellisessä laulussa näin:

*Maailman synnit hän ristille kantoi,
Kaikkien puolesta kuollut hän on.
Myös sinun tähtes' hän henkensä antoi;
Rakkautensa on loppumaton.
Velkamme raskaan on pois veri vienyt,
Sen yli risti jo piirretty on.
Luo Isän istuimen auki on tie nyt;
Armon nyt saa hältä ansioton.*

*Joutukaa syntiset, Jeesus kun teille
Armonsä suo sekä rakkauttaan.
Adam jos turmion tuonut on meille,
Kristushan poisti sen kuolemallaan.
Kuinka te kannatte kahlehiänne,
Vaikka ne kaikki jo katkaistihin.
Rientäen käykää nyt luo Jumalanne
Nöyrytvin mielin ja kiitollisin.*

Jeesuksessa on se puhtaus, jota sinulla ei ole; hän on tehnyt ne hyvät työt, jotka sinulta puuttuvat; hänen sydämensä on täynnä puhtaita ajatuksia; hänen sanansa olivat ja ovat aina totta. Ja nyt Hän on mennyt Isän luo, istuu siellä Majesteetin oikealla puolella ja puhuu sinun puolestasi.

Nyt ymmärrät, miksi synti on siinä, että maailma ei usko Jeesukseen. Maailman synnit on kannettu, maksettu, kahleet on katkaistu. Mutta, jos ei tämä kelpaa, jos ei Jumalan armo kelpaa, on vain syntiä ja synkkyyttä.

Tuomio on langetettu: Sen kärsi ensiksi Jeesus. Tämän maailman ruhtinas, sielunvihollinen luuli jo voittaneensa Kristuksen, Jumalan Pojan, mutta Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus olikin Perkeleen tuomio. Se pitää nimittäin valtaa syyttämällä ihmisiä Jumalan edessä. Nyt se ei voi enää syyttää ketään, jolla on Kristus edustajanaan Jumalan luona.

Isän suurin ilo on Hänen Poikansa ja se pelastustyö, jonka Jeesus

suoritti loppuun. Se on varsinainen taivaan aarre, se on se armon runsaus ja rikkaus, josta Jeesus sanoi ”Kaikki, mitä Isällä on, on minun”. Pyhä Henki kuulee, mitä Isä ja Poika puhuvat. He keskustelevat Jeesuksen pelastustyöstä. Tämän Pyhä Henki julistaa maailmalle, tästä aarteesta Hän ammentaa ja tekee syntiset vanhurskaiksi, kurjat onnenpojiksi, hengellisesti köyhät autuaiksi, kadotetut Jumalan lapsiksi.

Tätä Pyhän Hengen työtä varten mekin olemme täällä. Tätä varten vihitään pappeja paimeniksi seurakuntiin, lähetetään saarnaajia kaikkialle maailmaan. Tämä kaikki on myös Sinua varten: Maailman ruhtinas on tuomittu, hän ei voi syyttää Sinua mistään. Turvaa Jeesukseen. Hän on sinun pelastuksesi ja aarteesi taivaassa. Pyhä Henki tuo Hänet sinun ulottuillesi konkreettisin välinein: saarnatun sanan ja tänään myös ehtoollisleivän ja -viinin muodossa. Jeesuksen valmis työ kuuluu juuri sinulle. Sinun velkasi on maksettu, sinun kahleesi on katkaistu.

Lähetysshiippakunta

Lähetysshiippakunnan seurakunnat:

Aamos (Uusikaupunki-Laitila)

Andreas (Kokkola)

St. Barnabas (Helsinki)

Daniel (Iisalmi)

Elia (Sodankylä)

Filippus (Kajaani)

S:t Gabriel (Åbo)

S:t Jakob (Jakobstad)

Jesaja (Jyväskylä)

Johannes (Tampere)

Joona (Lappeenranta)

Joosua (Imatra)

Luukas (Seinäjoki)

Pyhä Maria (Rauma)

Markus (Helsinki)

Matteus (Hämeenlinna)

Nehemia (Joensuu)

Paulus (Kouvola)

Pietari (Kuopio)

Sakkeus (Pori)

Samuel (Lahti)

Simeon (Pyhäkoski)

Stefanos (Rovaniemi)

Tiitus (Mikkeli)

Timoteus (Oulu)

Lähetyshiippakunnan hiippakuntaneuvoston jäsenet ja varajäsenet:

Grünbaum (Patrik Saviaro)
Hannu Kantoluoto (Vesa Vaahtoranta)
Daavid Lohtander (Marja Kapanen)
Sami Niemi (Pekka Puustinen)
Erkki Pitkäranta (Sami Koskela)
Tuomo Simojoki (Anna-Kaisa Leino)

Lähetyshiippakunnan konsistorin jäsenet ja varajäsenet:

Piispa Risto Soramies
hiippakuntadekaani Juhana Pohjola
Janne Koskela (Jari Kekäle)
Anssi Simojoki (Sakari Korpinen)
Martti Vaahtoranta (Petri Hiltunen)
Raimo Savolainen (Markus Ristimäki).
Notaarina on toiminut Esko Murto ja
lainoppineena asessorina Jyrki Anttinen.

